

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Zuzana Žilinčíková

**Obmedzenia autorskoprávnej ochrany
počítačových programov**

Rigorózna práca

Poverený akademický pracovník: JUDr. et MgA. Petra Žikovská

Tematický okruh: Právo duševného vlastníctva

Dátum vypracovania práce (uzavretia rukopisu): 17. 5. 2021

**Obmedzenia autorskoprávnej ochrany
počítačových programov**

Limitations to copyright protection of
computer programs

Prehlasujem, že som predkladanú rigoróznú prácu vypracovala samostatne, že všetky použité zdroje boli náležite uvedené a že práca nebola využitá k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

Ďalej prehlasujem, že vlastný text tejto práce vrátane poznámok pod čiarou má 241 574 znakov vrátane medzier.

Mgr. Zuzana Žilinčíková
rigorozantka

V Prahe dňa 17. 5. 2021

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som sa chcela pod'akovať JUDr. et MgA. Petre Žikovskej za čas, ktorý mi v rámci konzultácií venovala, ochotný prístup a cenné pripomienky, ktorými prispela k vytvoreniu tejto práce.

Ďalej by som rada pod'akovala Martinovi a mojej rodine za všestrannú podporu a motiváciu v priebehu písania.

Obsah

Úvod.....	1
1 Vymedzenie základných pojmov	5
1.1 Pojmy počítačový program, software a programové vybavenie vo vzájomných súvislostiach.....	5
1.2 Kategórie softwaru	9
1.2.1 Systémový a aplikačný software.....	9
1.2.2 Proprietárny software.....	10
1.2.3 Free software (tzv. slobodný software) a open source software.....	10
1.2.4 Public domain	16
1.2.5 Freeware.....	17
1.2.6 Shareware, trialware a freemium	17
1.2.7 Adware.....	18
1.2.8 Malware	18
1.2.9 OEM software.....	19
1.2.10 Krabicový software a software na mieru	19
1.3 Grafické užívateľské rozhranie	20
1.4 Zdrojový a strojový kód	21
1.4.1 Úschova zdrojových kódov	23
2 Pramene autorskoprávnej úpravy počítačových programov	25
2.1 Medzinárodné zmluvy zaväzujúce Českú republiku.....	25
2.1.1 Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel z roku 1886	27
2.1.2 Dohoda o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva (TRIPS) z roku 1994.....	29
2.1.3 Zmluva WIPO o autorskom práve (WCT) z roku 1996	32
2.1.4 Dohovor o počítačovej kriminalite z roku 2001	33
2.2 Právna úprava na úrovni EÚ	34
2.2.1 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizácii niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti (Informačná smernica)	35
2.2.2 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/24/ES o právnej ochrane počítačových programov (Softwarová smernica).....	37
2.3 Právna úprava v Českej republike.....	38
2.3.1 Princíp neformálnosti vzniku ochrany autorských diel	39
2.3.2 Osobnostné a majetkové práva autorské.....	40

2.3.3	Autor	43
2.3.4	Dielo spoluautorské a dielo kolektívne.....	44
2.3.5	Posledné novelizácie AutZ	46
3	Autorskoprávna ochrana počítačových programov a jej obecné obmedzenia ...	48
3.1	Jedinečnosť alebo pôvodnosť počítačového programu.....	49
3.2	Dichotómia myšlienky a vyjadrenia.....	60
3.3	Doba trvania majetkových autorských práv k počítačovému programu.....	69
3.4	Princíp vyčerpania práva.....	71
4	Výnimky a obmedzenia autorského práva k počítačovým programom	81
4.1	Použitie diela na základe licenčnej zmluvy	81
4.1.1	Verejné licencie Creative Commons	83
4.2	Troj krokový test	85
4.3	Fair use	88
4.4	Voľné použitie vo vzťahu k počítačovému programu	90
4.5	Štandardné zákonné licencie	91
4.6	Zákonné licencie podľa § 66 AutZ	92
4.6.1	Oprávnený užívateľ rozmnoženiny počítačového programu.....	93
4.6.2	Bežný chod počítačového programu.....	96
4.6.3	Záložná rozmnoženina	97
4.6.4	Interpretácia počítačového programu	100
4.6.5	Zaistenie interoperability	102
5	Obmedzenia autorského práva k počítačovým programom z dôvodu ochrany investícií (kvázilicencie)	106
5.1	Počítačový program ako zamestnanecké dielo	106
5.1.1	Pojmové znaky zamestnaneckého diela.....	107
5.1.2	Práva zamestnávateľa k zamestnaneckému dielu	109
5.1.3	Práva zamestnanca k zamestnaneckému dielu.....	111
5.2	Počítačový program ako dielo na objednávku	113
5.3	Počítačový program ako školské dielo.....	114
	Záver	117
	Zoznam použitých skratiek	121
	Zoznam použitých zdrojov	124
	Abstrakt.....	137
	Kľúčové slová.....	137
	Abstract.....	138
	Key words.....	138

Úvod

Predkladaná rigorózna práca sa venuje problematike obmedzení autorskoprávnej ochrany so zameraním na počítačové programy. Hneď na začiatok je vhodné upozorniť, že i keď v rámci odbornej literatúry niektorí autori dôsledne rozlišujú pojem počítačový program a pojem software (ako demonštrujem v kapitole 1), v tejto práci majú pre zjednodušenie rovnaký význam, a preto i používanie týchto pojmov v kontextu práce je rovnocenné.

Dnešná spoločnosť, v ktorej žijeme, je zásadne ovplyvnená dynamickým tempom technologického pokroku v posledných približne sto rokoch. Od čias, kedy Alan Turing, považovaný za zakladateľa modernej počítačovej vedy a umelej inteligencie, vo svojom článku *On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem*¹ z roku 1936 opísal teoretický model výpočtového stroja (počítača), sa technológia posunula míľovými skokmi dopredu. Informačné technológie sú dnes všadeprítomné, ich integrácia v našich životoch už dosiahla takých rozmerov, že si bez nich nedokážeme predstaviť bežný život. Moderné technológie s podporou počítačovej siete internet priniesli efektívnejšie možnosti šírenia a zdieľania informácií. Prostredníctvom zariadenia, ktoré zmestíme do dlane, máme okamžitý prístup k takmer všetkým informáciám vo svete, a to odkiaľkoľvek. Behom chvíle dokážeme zistiť aktuálne dianie vo svete, odoslať správy cez komunikačnú aplikáciu, pustiť si obľúbenú pesničku či podcast, skontrolovať predpoveď počasia a zistiť aktuálny zostatok na účte. Prostredníctvom sociálnych sietí zdieľame svoje myšlienky, emócie, zážitky či skúsenosti. Hlasový asistenti ako Alexa, Siri, Google Home či Cortana pomáhajú moderovať naše domácnosti. Sme schopní pracovať z domova, jednať s klientmi či dokonca skladať štátnu záverečnú skúšku vzdialene bez nutnej fyzickej prítomnosti. Takto by som vo výpočte mohla pokračovať ďalej, je zrejmé, že technológiami sme obklopení na každom kroku, prinášajú nám nové nevídané príležitosti a hlavne uľahčujú život. Spoločnosť dnes čelí ďalšej technologickej revolúcii, ktorú prinesie rapídny vzostup v používaní umelej

¹ TURING, Alan. *On computable numbers, with an application to the Entscheidungsproblem*. Proceedings of the London Mathematical Society. [online]. 1937, Ser. 2, Vol. 42. [cit. 1. marec 2021]. Dostupné z: <http://www.turingarchive.org/browse.php/B/12>.

inteligencie, a ktorá bude vyžadovať mimo iné i prehodnotenie vzťahu medzi počítačmi a tvorivou činnosťou.

Všetky moderné informačné a komunikačné technológie majú jedno spoločné, a tým je počítačový program, ktorého existencia je predpokladom ovládania a využitia funkcií počítača či iného zariadenia. Ide v podstate o mozog technológie a motor pokroku.

Počítačový program, pokiaľ splní podmienky pre ochranu autorským právom, je chránený ako autorské dielo literárne. Ochrana prostredníctvom autorského práva je výsledkom historického vývoja a odborných debát na pôde Svetovej organizácie duševného vlastníctva v 70. rokoch minulého storočia. Ďalšími možnosťami, ktoré prichádzali v tej dobe do úvahy, boli ochrana prostredníctvom patentov či vytvorenie ochrany *sui generis*, teda úplne novej právnej úpravy, ktorá by bola počítačovým programom šitá na mieru. Nakoniec zvíťazila ochrana autorskoprávna, ktorá sa v tej dobe zdala byť najvhodnejším a osvedčeným nástrojom ochrany.² Nakoľko bola táto voľba správna sa stále medzi odbornou verejnosťou zhusta diskutuje. Nepochybnou výhodou autorskoprávnej ochrany je jej rýchlosť, keďže nastupuje automaticky okamžikom objektívneho zachytenia diela bez nutnosti formálnej registrácie a prieskumu novosti, ako je vyžadované napríklad u patentov. Okrem autorského práva je možné zaistiť ochranu počítačového programu i pomocou ochrany proti nekalej súťaži či obchodného tajomstva. V tejto práci sa však zameriavam výlučne na právnu ochranu počítačových programov autorským právom.

Cieľom tejto práce je ucelene predstaviť problematiku obmedzení autorskoprávnej ochrany počítačových programov v súčasnom českom práve. V práci sa okrem českej právnej úpravy sústredím i na súvisiacu úpravu v rámci EÚ, ktorá má na podobu aplikovateľného českého práva markantný dopad. Rada by som poukázala na súvislosti a vzájomnú prepojenosť medzi českou a európskou úpravou i medzi jednotlivými vnútroštátnymi inštitútmi. Naopak angloamerickú právnu úpravu ponechávam, až na niekoľko málo výnimiek, zámerne stranou.

² Vid' podkapitola 2.1 tejto práce.

Z obsahového hľadiska je práca rozdelená do piatich kapitol, ktoré postupne priblížia čitateľovi riešenú problematiku. Prvá kapitola predstavuje akési informatické minimum pre právnikov, čiže výklad základných termínov technického charakteru ako počítačový program a software, zdrojový kód, strojový kód a grafické užívateľské rozhranie. S týmito termínmi budem operovať na ďalších stranách textu tejto práce a ich pochopenie je nevyhnutné pre porozumenie niektorých zložitejších problémov v tejto oblasti, ktoré predostriem.

Druhá kapitola je zameraná na pramene softwarového práva. Na pomerne dynamický vývoj informačných technológií bolo treba adekvátne zareagovať vhodnou právnou úpravou a zaistiť tak ochranu počítačových programov a práv ich autorov. Vzhľadom na zvolenú ochranu počítačového programu v rámci systému autorského práva predstavím súčasnú autorskoprávnú ochranu počítačových programov na medzinárodnej, európskej i českej úrovni. Podrobnejšie sa budem venovať podmienkam autorskoprávnej ochrany v Českej republike, rozoberiem princíp neformálnosti, rozčlenenie autorských práv na osobnostné a majetkové a vyložím, kto môže byť autorom z pohľadu českého práva. Priblížim tiež vzťahy vznikajúce v prípade, keď sa na vytvorení počítačového programu podieľa viac osôb a vznikne dielo kolektívne či dielo spoluautorské. V krátkosti sa dotknem i vzťahu medzi AutZ a ObčZ a novelizácií AutZ vrátane očakávaných v dôsledku nedávno prijatého balíčku smerníc Európskej únie.

V tretej kapitole sa postupne prepracovávam k jadru tejto práce. Právna úprava stanovuje podmienky vzniku a trvania ochrany určitého výsledku duševnej činnosti autorským právom a zároveň pripúšťa možnosti zásahu do tejto ochrany bez súhlasu tvorcu. Pre väčšiu zrozumiteľnosť čitateľovi je táto kapitola najskôr uvedená kategorizáciou obmedzení autorskoprávnej ochrany počítačových programov, pretože som sa rozhodla rozčleniť obmedzenia autorskoprávnej ochrany počítačových programov na *obecné obmedzenia* a *obmedzenia zvláštne*. Konkrétne tretia kapitola je teda venovaná obecným obmedzeniam autorského práva autora počítačového programu, ktoré sú charakteru definičného. Definujú, čo je autorským právom chránené a čo nie, resp. čo bolo autorským právom chránené a už nie je. Jedná sa o

kritérium jedinečnosti a pôvodnosti, dichotómiu myšlienky a vyjadrenia, dobu ochrany majetkových práv a princíp vyčerpania práva, ktoré bližšie rozoberiem.

Predmetom štvrtej kapitoly sú zvláštne obmedzenia, čiže systém výnimiek a obmedzení autorského práva k počítačovému programu. Obecne výnimky a obmedzenia predstavujú zákonom vymedzené prípady, v ktorých je prípustné použiť cudzie dielo bez súhlasu jeho autora. Ich účelom je balans záujmu autorov na ekonomickej výnosnosti z ich diel a celospoločenského záujmu na využití autorských diel. S ohľadom na tému tejto práce je kapitola zameraná výhradne na výnimky a obmedzenia vo vzťahu k počítačovým programom. V úvode tejto kapitoly popisujem podmienky uplatnenia zvláštnych obmedzení ako princíp oprávneného užívateľa a tiež výkladové pravidlo trojkrokový test. Trojkrokový test stručne zrovnám s doktrínou fair use, ktorá je používaná v angloamerickej legislatíve. Nezabudnem ani na krátke objasnenie inštitútu voľného užitia diela, ktorý zákon vo vzťahu k počítačovému programu vylučuje. Rozoberiem štandardné zákonné licencie, z týchto sa však na počítačové programy aplikuje len zlomok. Predmetom môjho záujmu sú tak predovšetkým zákonné licencie v ustanovení § 66 AutZ, špecifické pre počítačové programy.

Konečne piata kapitola pojednáva o tzv. kvázilicenciách, obmedzeniach z dôvodu ochrany investícií určitého okruhu osôb, a to zamestnávateľov, objednávateľov a škôl. Na tomto mieste vysvetlím právne vzťahy súvisiace so vznikom softwaru ako zamestnaneckého diela, diela na objednávku a školského diela.

Keďže vývoj právnej úpravy často nepostačuje oveľa rýchlejšiemu vývoju technológií, dochádza v tejto oblasti k veľmi zaujímavým sporom. Práca je obohatená o najznámejšiu relevantnú judikaturu európskeho právneho prostredia ako sú Rozsudok UsedSoft, Rozsudok SAS, Rozsudok BSA a ďalšie.

Táto rigorózna práca odpovedá právnemu stavu ku dňu 17. 5. 2021.

1 Vymedzenie základných pojmov

Na tomto mieste vysvetlím základné pojmy v oblasti informačných technológií, s ktorými budem v rámci práce pracovať a ktoré zväčša bývajú právnikom cudzie. Domnievam sa, že bez pochopenia týchto základných technických pojmov a súvislostí je nemožné sa v oblasti softwarového práva orientovať, formulovať odborný názor či poskytovať kvalitné právne služby.

1.1 Pojmy počítačový program, software a programové vybavenie vo vzájomných súvislostiach

Definícií počítačového programu nájdeme v odbornej literatúre nepreberné množstvo. Pre zaujímavosť, ponúkam v tejto podkapitole niekoľko z nich.

Kolouch počítačový program charakterizuje ako: „*zápis algoritmu v takovém tvaru, ve kterém jej systém na zpracování údajů dokáže zpracovat. Lze jej charakterizovat jako ucelený souhrn instrukcí (příkazů), pomocí nichž provádí počítač určitou činnost. Program je tvořen souborem nebo více soubory, které jsou v úhrnu dostatečně schopné provádět předepsanou činnost.*“³ Autor dôsledne rozlišuje medzi pojmami počítačový program, počítačové vybavenie a software a poukazuje na ich rozdielny význam. Za najširší pojem považuje software, ktorý popisuje ako celé programové či netechnické vybavenie potrebné k fungovaniu počítačov. Upozorňuje, že software tvoria okrem programov i databázy a multimédiá.⁴

V právnickom slovníku je možné nájsť definíciu, že počítačový program je: „*série instrukcí, které řídí nebo podmiňují operace počítače*“.⁵ Zároveň slovník upozorňuje, že pojem počítačový program nie je správne stotožňovať s pojmom software, ktorý je širší.

Šámal v komentári k ustanoveniu § 231 TZ uvádza, že počítačový program je: „*souborem instrukcí, který může být počítačovým systémem proveden pro dosažení*

³ KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. 1. vyd. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016, s. 63.

⁴ KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. 1. vyd. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016, s. 62-63.

⁵ HENDRYCH, Dušan. a kol. *Právnický slovník*. 3. podstatně rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 703.

zamýšleného výsledku.“. Prípadne je možné počítačový program definovať ako: „množinu príkazů, instrukcí, deklarací a popř. jiných prvků programovacího jazyka, vyjadřující algoritmus řešení nějakého problému.“⁶

Široký prehľad rôznych definícií počítačového programu ponúka aj Smejkal.⁷ Podľa Smejkalu existencia odlišných výrazov ako počítačové programy, programy počítačov a software v legislatíve je len dôsledkom nejednotného používania predkladateľmi právnych predpisov a rozdiel medzi pojmami nie je.⁸ Ako komplexnejší a dokonalejší produkt než počítačový program chápe programové vybavenie (ako programový produkt či programový systém) a pozastavuje sa nad zamieňaním pojmov programové vybavenie⁹ a software.¹⁰

V českom právnom poriadku by sme však definíciu pojmu počítačový program hľadali márne, a to napriek tomu, že právne predpisy s týmto pojmom aktívne pracujú. Nenájdeme ju ani v AutZ, ktorý od existencie počítačového programu odvodzuje celú radu právnych vzťahov.

Rovnako ani v práve EÚ sa so žiadnou definíciou nestretneme. Softwarová smernica vo svojom úvode konštatuje, že pod výrazom počítačový program sa rozumejú programy v akejkoľvek forme vrátane tých, ktoré sú súčasťou hardvéru a ďalej, že: „Tento výraz zahrnuje rovněž přípravné koncepční práce vedoucí k vytvoření počítačového programu za podmínky, že povaha těchto prací v pozdější etapě umožní vytvoření počítačového programu.“¹¹ Z toho bohužiaľ nie je možné

⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 2318-2319.

⁷ SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 53-54.

⁸ SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 52.

⁹ Prehľad rôznych definícií programového vybavenia: SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 56-57.

¹⁰ SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 55, 57.

¹¹ Bod 7 odôvodnenia Softwarovej smernice.

vyvodiť žiadne uspokojivé vysvetlenie pojmu počítačový program, keďže formulácia iba uvádza, čo pod pojem subsumovať.

Niektoré právne poriadky sa o vymedzenie pojmu počítačový program pokúsili. Priliehavú právnu definíciu obsahuje napríklad slovenský autorský zákon¹², ktorý v ustanovení § 87 ods. 1 stanovuje, že počítačovým programom sa rozumie: *„súbor príkazov a inštrukcií vyjadrených v akejkoľvek forme použitých priamo alebo nepriamo v počítači alebo v podobnom technickom zariadení, je chránený podľa tohto zákona, ak je výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora.“*, pričom *„Príkazy a inštrukcie môžu byť napísané alebo vyjadrené v zdrojovom kóde alebo v strojovom kóde.“* Ďalej slovenský autorský zákon za súčasť počítačového programu považuje aj *„podkladový materiál použitý na jeho vytvorenie“*.¹³ Definíciu ponúka i americká právna úprava v § 101 autorského zákona USA, ktorá vymedzuje počítačový program ako: *„a set of statements or instructions to be used directly or indirectly in a computer in order to bring about a certain result“*.¹⁴

Je otázne, či český zákonodarca vynechal právnu definíciu pojmu počítačový program zámerne, aby tak ponechal právnej úpravu určitú flexibilitu, hlavne s ohľadom na veľmi dynamický vývoj v oblasti moderných technológií. Potenciálna definícia by sa mohla plynutím času stať zastaranou, čím by neobsiahla všetky predovšetkým novo vznikajúce druhy počítačových programov. I keď český právny poriadok definíciu počítačového programu neobsahuje, z hľadiska právnej ochrany počítačového programu na tom takáto absencia nič nemení. Na druhej strane právna definícia by iste zvýšila mieru právnej istoty.

¹² Zákon č. 185/2015 Z. z., autorský zákon, účinný od 1. januára 2016.

¹³ § 87 ods. 1 zákona č. 185/2015 Z. z., autorský zákon.

¹⁴ UNITED STATES COPYRIGHT OFFICE (LIBRARY OF CONGRESS). Copyright Law of the United States and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code. *Copyright.gov*. [online]. Máj 2021, s. 2. [cit. 2. máj 2021]. Dostupné z: <https://www.copyright.gov/title17/title17.pdf>.

Ďalším už zmieňovaným špecifikom českej úpravy počítačového programu je, že zákonodarcia s týmto pojmom pracuje pomerne nesystematicky. V niektorých právnych predpisoch dochádza k stotožňovaniu pojmu software s počítačovým programom¹⁵, v iných je možné objaviť i pojem programové vybavenie¹⁶. V otázke, či sa jedná o vzájomné synonymá, nepanuje jednoznačná zhoda ani medzi odbornou verejnosťou.¹⁷

Software je obvykle chápaný ako protipól hardwaru. Takto je možné dospieť k jednej z najjednoduchších definícií softwaru: „vše, co není hardware, ale je v něm obsaženo“¹⁸. Keďže hardware pomenováva fyzicky existujúce technické vybavenie počítača,¹⁹ tzn. *železo*, software predstavuje nehmotnú zložku obsiahnutú v hardwari (hmotnej zložke). Jedná sa v podstate o inštrukcie, ktoré počítaču prikazujú, čo má robiť.

Z uvedeného je možné vyvodit', že software v sebe zahŕňa nielen samotné počítačové programy, ale aj obrázky, textové súbory, databázy, manuály apod. obsiahnuté v hardwari. Podľa komentára sa programové vybavenie počítača (software) svojou povahou približuje poňatiu veci hromadnej v zmysle § 501 ObčZ ako súboru samostatných vecí náležiacich jednej osobe a považovaný za jediný predmet nesúci spoločné označenie. Ak je software tvorený viacerými autorskými dielami, potom sa

¹⁵ Napríklad § 30 ods. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálnych službách, ve znění pozdějších předpisů; § 19 ods. 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Například TZ používá pojem *počítačový program* napr. v ustanoveniach § 103, § 236, § 348 TZ a pojem *programové vybavení* napr. v ustanoveniach § 120, § 232, § 264, § 267 TZ. Pojem *programové vybavení* nájdeme tiež v ustanovení § 4 ods. 10 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Zrov. KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. 1. vyd. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016, s. 62-63.; SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘÍCHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2019. Student (Leges), s. 201.; SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 52.; MAISNER, Martin. a kol. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, s. 4.

¹⁸ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vydání. Brno: Computer Press, 2018, s. 31.

¹⁹ GALBA, Alexander a Antonín PAVLÍČEK. *Moderní informatika*. Praha: Professional Publishing, 2012, s. 13.

jedná o tzv. diela spojené. Účelom spojenia diel je ich spoločné a spravidla obchodné užitie.²⁰

S ohľadom na výše uvedené je možno zosumarizovať, že pojmy software, počítačový program a počítačové vybavenie sú si veľmi blízke, ale software je obsahovo pojmom širším. Ako upozorňujem v úvode, v rámci tejto práce budem používať pojmy počítačový program a software, ktorých význam pre účely tohto textu nerozlišujem.

1.2 Kategórie softwaru

1.2.1 Systémový a aplikačný software

Podľa funkcie možno software rozdeliť na systémový a aplikačný. Systémový software zabezpečuje fungovanie počítača, a v dôsledku toho aj aplikačného softwaru. Aplikačný software zaisťuje užívateľovi činnosti v závislosti od jednotlivých funkcií softwaru.²¹

Systémový (základný) software teda umožňuje samotný chod počítača, predovšetkým hardwaru. Systémový software je akýsi medzičlánok medzi hardwarom a aplikačným softwarom. Do systémového softwaru sa radí napr. firmware, operačný systém a utility. Firmware je jednoduchý software obsiahnutý v jednotlivých prvkoch hardwaru (napr. BIOS - program obsluhujúci vstupne výstupné zariadenia, ktorý slúži na komunikáciu hardwaru s operačným systémom počítača). Operačný systém predstavuje základné programové vybavenie počítača, jedná sa o komunikačné rozhranie medzi užívateľom a zariadením od spustenia až do jeho vypnutia. Utilitami sa rozumejú pomocné programy.²²

²⁰ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vydání. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 39-40.

²¹ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 32.

²² GALBA, Alexander a Antonín PAVLÍČEK. *Moderní informatika*. Praha: Professional Publishing, 2012, s. 33.

Aplikačný software tvoria programy, s ktorými pracuje bežný užívateľ, napr. kancelárske programy, grafické programy či zábavné programy (napr. počítačové hry) apod. Bežný užívateľ príde zvyčajne do styku len s aplikačným softwarom, ktorý mu umožňuje vytvárať na počítači určité výstupy.

1.2.2 Proprietárny software

Termín proprietárny software používajú predovšetkým podporovatelia *Free Software Foundation*²³ na popis softwaru, ktorý nesplňuje podmienky slobodného softwaru (angl. *free software*).²⁴ Preto býva často označovaný ako *neslobodný software*.²⁵

Proprietárny software sa užívateľovi poskytuje len vo forme objektového kódu, pričom možnosti jeho užívania a šírenia bývajú výrazne limitované.²⁶ Majiteľ softwaru uplatňuje kontrolu nad týmto softwarom, zámerne neumožňuje užívateľovi do zdrojového kódu nijak zasahovať či ho upravovať. S ohľadom na snahu o utajenie zdrojového kódu proprietárneho softwaru má pri vývoji ku kódu obvykle prístup len obmedzený okruh ľudí a aj z toho dôvodu sú možnosti tvorby či revízií zdrojového kódu proprietárneho softwaru obmedzené.²⁷ Do tejto kategórie spadajú typicky komerčné počítačové programy, predovšetkým veľké softwarové spoločnosti (napr. Microsoft) si týmto spôsobom chránia exkluzivitu svojich produktov.

1.2.3 Free software (tzv. slobodný software) a open source software

Dvojica free software a open source software býva spoločne označovaná ako FOSS (skratka angl. *free and open source software*). Z hľadiska praktického využitia

²³ Viac informácií k Free Software Foundation v nasledujúcej podkapitole 1.2.3 tejto práce.

²⁴ AUJEZDSKÝ, Josef. Tzv. proprietární software. *Root.cz: Licence*. [online]. [cit. 16. marec 2020]. Dostupné z: <https://www.root.cz/specialy/licence/tzv-proprietarni-software/>.

²⁵ FREE SOFTWARE FOUNDATION. Kategorie svobodného a nesvobodného softwaru. *Operační systém GNU*. [online]. 2019 [cit. 16. marec 2020]. Dostupné z: <https://www.gnu.org/philosophy/categories.cs.html>.

²⁶ ŠTĚDRŇ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 10.

²⁷ KUSTEIN, Viktor. Fenomén svobodného softwaru. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2011, č. 3, s. 63. [cit. 4. júl 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4018>.

sa jedná o veľmi podobné produkty, avšak slobodný software zdôrazňuje slobodu použitia užívateľmi a open source (už podľa názvu) otvorenosť zdrojového kódu pre ďalšie šírenie.²⁸

Myšlienku slobodného softwaru zásadným spôsobom presadzuje nezisková organizácia *Free Software Foundation*²⁹ založená v 80. rokoch 20. storočia Richardom Stallmanom. Stallman celoživotne vystupuje proti systému konkurencie komerčných softwarových spoločností. Koncept slobodného softwaru stojí na myšlienke, že všetky programy by mali byť voľne k dispozícii, a to vrátane využívania ich zdrojových kódov inými autormi v ďalších počítačových programoch. Účelom otvorenosti a kolegiality pri tvorbe softwaru je podľa priaznivcov FSF pozitívne ovplyvňovať kvalitu, resp. bezchybnosť softwaru, pretože takto software prešiel početnejšou a prísnejšou kontrolou než proprietárny software.³⁰ Stallman vytvoril kompletný slobodný operačný systém s názvom GNU, pre ktorý napísal licenciu GPL,³¹ ktorá je silnou copyleftovou licenciou (copyleft je slovnou hračkou k pojmu copyright). Copyleft zaisťuje šírenie odvodených diel pod rovnakou licenciou, takže odvodené diela poskytujú užívateľom rovnaké práva ako diela pôvodné.³² Odvodený program získaný pod copyleftovou licenciou sa teda nemôže stať súčasťou proprietárneho programu, ani nemôže byť šírený pod inou než copyleftovou licenciou. Aj z toho dôvodu bývajú licencie, ktoré obsahujú copyleft niekedy označované ako *virálne licencie*, pretože daný software *infikujú* copyleftom a následne všetky od neho odvodené diela musia byť takto licencované.³³ Tohto dôsledku copyleftovej licencie

²⁸ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 289.

²⁹ Free software foundation. [online]. [cit. 17. marec 2020]. Dostupné z: <https://www.fsf.org/>.

³⁰ MYŠKA, Matěj. *Veřejné licence*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 66.

³¹ SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 521.

³² SEDLÁČKOVÁ, Iveta. Kompatibilita svobodných licencí. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2012, č. 5, s. 131. [cit. 22. marec 2021]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4128>.

³³ SEDLÁČKOVÁ, Iveta. Kompatibilita svobodných licencí. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2012, č. 5, s. 131. [cit. 22. marec 2021]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4128>.

by si mal byť vedomý programátor, pokiaľ zamýšľa vytvoriť proprietárny software, a má v úmysle použiť k tomu zdrojový kód slobodného softwaru šíreného pod licenciou s copyleftovou doložkou. V tejto súvislosti je pre úplnosť vhodné spomenúť permissívnu copyfree licenciou³⁴, ktorá je ešte slobodnejšia než copyleft,³⁵ a program odvodený od diela pod licenciou copyfree je možné šíriť aj ako proprietárny software³⁶.

Užívateľ počítačového programu vydaného pod licenciou slobodného softwaru má k dispozícii rozsiahlu paletu oprávnení. Základom slobodného softwaru sú štyri nasledujúce slobody počítané od nuly:

- Sloboda 0: Sloboda používať program bez obmedzenia, a to za akýmkoľvek účelom, teda i komerčne³⁷. Pri tejto slobode je dôležitý zámer užívateľov, nie autorov.
- Sloboda 1: Sloboda študovať ako program pracuje a prispôbovať ho svojim požiadavkám. Predpokladom tejto slobody je prístup k zdrojovému kódu.
- Sloboda 2: Sloboda redistribuovať kópie programu.
- Sloboda 3: Sloboda zlepšovať program a zlepšený program ďalej šíriť, aby tak tieto zlepšenia mohli byť prínosom pre celú komunitu. Predpokladom tejto slobody je opäť prístup k zdrojovému kódu.³⁸

³⁴ THE COPYFREE INITIATIVE. The Copyfree Standard Definition. *Copyfree.org*. [online]. [cit. 21. marec 2021]. Dostupné z: <http://copyfree.org/standard>.

³⁵ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 291.

³⁶ SEDLÁČKOVÁ, Iveta. Kompatibilita svobodných licenci. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2012, č. 5, s. 131. [cit. 22. marec 2021]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4128>.

³⁷ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 289.

³⁸ Prehľad štyroch základných slobôd k dispozícii: FREE SOFTWARE FOUNDATION. Čo je Slobodný softvér?. *Operační systém GNU*. [online]. 2017 [cit. 19. marec 2020]. Dostupné z: <http://www.gnu.org/philosophy/free-sw.html>.

Názov *free software* môže vytvárať klamlivú predstavu, že sa jedná o software šírený zadarmo. Anglické slovo *free* má totiž dva významy, a to slobodný a zdarma. V skutočnosti sa *free* v názve používa v zmysle *slobodný*³⁹ a vzťahuje sa k voľnosti spôsobu použitia a zásahov do softwaru. Slobodný software je možné, samozrejme pri zachovaní vyššie popísaných slobôd vrátane otvorenosti zdrojového kódu, i spoplatniť.

Open source software je pod správou neziskovej organizácie *Open Source Initiative*⁴⁰, ktorú založili v roku 1998 Eric Raymond a Bruce Perens.⁴¹ Na rozdiel od stručného štvorbodového zoznamu kritérií u slobodného softwaru, k označeniu počítačového programu ako open source je potreba, aby naplnil až desať nasledujúcich definičných znakov:

- Voľná redistribúcia. Nadobúdateľ licencie musí byť oprávnený počítačový program ďalej voľne distribuovať.
- Dostupný zdrojový kód. Táto požiadavka plynie už zo samotného názvu *open source*. Nadobúdateľ licencie musí mať k dispozícii zdrojový kód počítačového programu a musí byť oprávnený poskytnutý počítačový program ďalej distribuovať vo forme zdrojového kódu i vo forme kompilovanej. Pokiaľ nadobúdateľ zdrojový kód neobdrží, musí dostať aspoň informáciu, kde môže zdrojový kód bez zbytočných nákladov získať (ideálne bezplatne na internete). Zdrojový kód musí byť nadobúdateľovi poskytnutý v takej forme, aby bol nadobúdateľ schopný na jeho základe počítačový program upravovať. Z toho dôvodu nie je možné písať zdrojový kód úmyselne tak, aby bol pre

³⁹ FREE SOFTWARE FOUNDATION. Čo je Slobodný softvér?. *Operační systém GNU*. [online]. 2017 [cit. 19. marec 2020]. Dostupné z: <http://www.gnu.org/philosophy/free-sw.html>.

⁴⁰ OPENSOURCE.ORG. *Open Source Initiative*. [online]. [cit. 19. marec 2020]. Dostupné z: <https://opensource.org/>.

⁴¹ ŠTĚDRŇ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 83.

nadobúdateľa nezrozumiteľný či poskytovať mu iba súbory vzniknuté v rôznych fázach prekladu počítačového programu.⁴²

- Nadobúdateľ licencie musí mať možnosť vytvárať odvodený software, avšak je povinný distribuovať ho pod rovnakou open source licenciou.
- Integrita zdrojového kódu autora. Tvorca open source programu si môže v licencií vyhradiť povinnosť šíriť odvodený software pod iným názvom či číslom verzie.
- Licenčné podmienky nesmú diskriminovať určité osoby či skupiny osôb.
- Licenčné podmienky nesmú diskriminovať podľa oboru činnosti, nesmú obsahovať ustanovenia obmedzujúce použitie počítačového programu v určitom obore.
- Licenčné podmienky majú byť tak dostatočne obecné, aby nebolo nutné uzatvárať dodatky či ďalšie dodatočné licenčné zmluvy.
- Licencia nesmie byť viazaná na konkrétny softwarový produkt. Všetci nadobúdatelia licencie k počítačovému programu musia mať rovnaké práva a povinnosti bez ohľadu na skutočnosť, či nadobudli počítačový program samostatne alebo ako súčasť balíčku spoločne s inými počítačovými programami. To znamená, že nie je dovolené open source rozdeliť a časť spojiť s komerčným programom a potom takýto produkt šíriť pod komerčnou licenciou⁴³.
- Open source programy nesmú zasahovať do právnych vzťahov k inému softwaru, s ktorým je open source počítačový program distribuovaný. Napríklad by licencia stanovila, že všetky počítačové programy distribuované na jednom nosiči musia spĺňať podmienky open source softwaru.

⁴² AUJEZDSKÝ, Josef. Open Source software. *Root.cz.: Licence*. [online]. [cit. 18. marec 2020]. Dostupné z: <https://www.root.cz/specially/licence/open-source-software/>.

⁴³ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 290.

- Poslednou požiadavkou je technologická neutralita licencie. Licenčné podmienky nesmú byť viazané na určitú technológiu.⁴⁴

Medzi free software a open source software je možné nájsť niekoľko rozdielov, napríklad free software vyžaduje umožnenie zmien zdrojového kódu bez nutnosti uverejnenia týchto zmien. Nadobúdateľ free softwaru teda má slobodu rozhodnúť sa o zverejnení či nezverejnení zmeny. Definícia open source programu takúto požiadavku neobsahuje, licencia ju preto môže užívateľovi stanoviť. Ďalším rozdielom je, že licenčné podmienky open source môžu vyžadovať od nadobúdateľa licencie, aby informoval poskytovateľa licencie o redistribúcií.⁴⁵

OSI prevádzkuje certifikačný program pre software, ktorý splňuje definíciu open source softwaru, tzn. desať hore uvedených kritérií. Takýto software sa označuje značkou *OSI Certified*. Kritéria pre získanie certifikácie zo strany OSI v podstate korešpondujú štyrom slobodám, ktoré presadzuje FSF, preto napríklad GPL licencia je *OSI Certified*.⁴⁶

Označenie *OSI Certified* nesie napríklad i licencia EUPL⁴⁷. Jedná sa o prvú európsku FOSS licenciu, ktorá bola vytvorená z iniciatívy Európskej komisie.⁴⁸ Cieľom tejto licencie je predovšetkým harmonizovať prostredie free software na trhu EÚ, najmä pri vývoji počítačových programov verejnej správy EÚ. EUPL však môžu využívať pre svoje diela aj autori mimo verejnú správu. Európska komisia nechcela používať na software, ktorý sama vytvorila, existujúce FOSS licencie. Tieto licencie totiž neodpovedali požiadavkám práva EÚ, jednalo sa o cudzie licenčné texty

⁴⁴ Prehľad podmienok open source softwaru k dispozícii: OPENSOURCE.ORG. The Open Source Definiton. *Open Source Initiative*. [online]. 2007 [cit. 18. marec 2020]. Dostupné z: <https://opensource.org/osd>.

⁴⁵ AUJEZDSKÝ, Josef. Open Source software. *Root.cz.: Licence*. [online]. [cit. 18. marec 2020]. Dostupné z: <https://www.root.cz/specialy/licence/open-source-software/>.

⁴⁶ KUSTEIN, Viktor. Fenomén svobodného softwaru. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2011, č. 3, s. 63. [cit. 21. jún 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4018>.

⁴⁷ European Union Public Licence.

⁴⁸ EUROPEAN COMMISSION. European Union Public Licence. *European Commission*. [online]. [cit. 5. júl 2020]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/european-union-public-licence_en.

uspôsobené prevažne na právne prostredie USA a existujúce iba v jednej autentickej jazykovej verzii. Komisia navyše nemala možnosť ovplyvniť budúci vývoj týchto licencií.^{49 50}

V máji roku 2017 bola zverejnená aktualizovaná verzia EUPL v.1.2⁵¹. V súčasnosti je licencia EUPL k dispozícii v 23 úradných jazykoch EÚ,⁵² pričom všetky jazykové verzie sú si navzájom rovnocenné. Týmto sa EUPL odlišuje od ostatných FOSS licencií, ktoré existujú iba ako neoficiálne preklady a ich výklad tak môže byť sporný.

1.2.4 Public domain

Public domain označuje software bez autorskoprávnej ochrany.⁵³ Autor sa rozhodne formálne vzdať autorských práv k dielu⁵⁴ a umožní užívanie diela voľne kýmkoľvek za akýkoľvek účelom a bez nároku na jeho ďalšiu ochranu.

Český právny poriadok nepozná inštitút vzdania sa autorských práv. Naopak AutZ explicitne stanovuje, že majetkových ani osobnostných práv sa autor vzdať nemôže.⁵⁵ V kontexte českého práva je možné označiť ako public domain počítačové programy, ktorým uplynula doba trvania majetkových práv. Doba majetkových práv trvá po dobu života autora a 70 rokov od jeho smrti, po uplynutí tejto doby je možné

⁴⁹ KUSTEIN, Viktor. Fenomén svobodného softwaru. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2011, č. 3, s. 68. [cit. 21. jún 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4018>.

⁵⁰ EUROPEAN COMMISSION. European Union Public Licence. *European Commission*. [online]. [cit. 5. júl 2020]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/european-union-public-licence_en.

⁵¹ Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2017/863 z 18. mája 2017, ktorým sa aktualizuje verejná open source softwarová licencia Európskej únie (EUPL) v záujme ďalšej podpory zdieľania a opätovného používania softwaru vyvinutého verejnými správami, CELEX: 32017D0863.

⁵² EUROPEAN COMMISSION. EUPL text (EUPL-1.2). *Joinup*. [online]. [cit. 6. marec 2021]. Dostupné z: <https://joinup.ec.europa.eu/collection/eupl/eupl-text-eupl-12>.

⁵³ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 288.

⁵⁴ GALBA, Alexander a Antonín PAVLÍČEK. *Moderní informatika*. Praha: Professional Publishing, 2012, s. 40.

⁵⁵ § 11 ods. 4 a § 26 ods. 1 AutZ.

počítačový program ľubovoľne používať, kopírovať, meniť apod.⁵⁶ Keďže aj tie najstaršie počítačové programy sú dnes stále pomerne mladé, využitie tohto inštitútu bude relevantné až v budúcnosti. Za public domain software je možné považovať i programy vyradené z ochrany podľa autorského práva vo verejnom záujme podľa § 3 AutZ (napr. úradné dielo).⁵⁷

Public domain software nie je možné považovať za free software, pretože jeho zdrojový kód nemusí byť užívateľovi vôbec k dispozícii. V skutočnosti tak môže byť software označený ako public domain užívateľovi prístupný iba vo forme spustiteľného súboru.⁵⁸

1.2.5 Freeware

Výraz freeware označuje software šírený výhradne zdarma, avšak (na rozdiel od free softwaru) bez dostupného zdrojového kódu a bez možnosti zásahu do softwaru inou osobou než autorom.⁵⁹ Distribuuje sa výhradne vo forme spustiteľného súboru, tým sa obmedzuje možnosť program meniť. Jedná sa teda o autorským právom chránený software a od iných proprietárnych softwarov sa odlišuje len tým, že licencia k jeho užívaniu je poskytovaná bezúplatne.⁶⁰

1.2.6 Shareware, trialware a freemium

Shareware je voľne šíriteľný software, ktorý umožňuje bezplatné užitie na skúšku, avšak len po určitú obmedzenú dobu alebo v obmedzenej podobe. Pre časovo a funkčne neobmedzené používanie sharewaru musí užívateľ uhradiť poplatok. Tento spôsob šírenia volia najmä začínajúce spoločnosti, ktoré nemajú prostriedky na

⁵⁶ § 27 a § 28 AutZ.

⁵⁷ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2019. Student (Leges), s. 142.

⁵⁸ AUJEZDSKÝ, Josef. Public domain. *Root.cz.: Licence*. [online]. [cit. 3. máj 2021]. Dostupné z: <https://www.root.cz/specialy/licence/public-domain/>.

⁵⁹ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 288.

⁶⁰ AUJEZDSKÝ, Josef. Freeware. *Root.cz.: Licence*. [online]. [cit. 3. máj 2021]. Dostupné z: <https://www.root.cz/specialy/licence/freeware/>.

nákladné distribúcie v predajnej sieti. Shareware po uplynutí doby neprestane fungovať, ale obvykle len zintenzívni naliehanie za zaplatenie poplatku. Iba málokto si uvedomuje, že používaním sharewaru po uplynutí skúšobnej doby sa dopúšťa pirátstva.⁶¹

Trialware je veľmi podobný sharewaru v zmysle, že užívatelia ho môžu používať na skúšku zdarma. Na rozdiel od sharewaru však skúšobná verzia po skončení skúšobnej doby prestane fungovať a nie je možné obnoviť ani ich inštaláciu. Ďalšou zásadnou odlišnosťou je, že autor nedovoľuje voľné šírenie trialwaru. Účelom tohto modelu je, aby ukážka softwaru bola vždy v najaktuálnejšej verzii, čo je možné zaistiť iba kontrolovanou distribúciou.⁶²

V súvislosti s výše uvedenými kategóriami softwaru je vhodné uviesť ešte freemium. Tento názov vznikol zložením anglických slov *free* a *premium*. Freemium ponúka základnú verziu softwaru všetkým užívateľom zdarma (*free*). Prémiová verzia softwaru so všetkými doplnkovými funkciami (*premium*) je spoplatnená a využíva ju obvykle užšia skupina zákazníkov. Typickým príkladom freemium je Skype či sociálna sieť LinkedIn.

1.2.7 Adware

Adware je software dostupný zdarma, avšak užívanie je obmedzené neustálym zobrazovaním reklám, za ktoré získava autor peniaze. Reklamy slúžia na pokrytie nákladov na tvorbu softwaru a vďaka nim je možné, aby bol program používaný zdarma.

1.2.8 Malware

Slovo malware je kombináciou anglických slov *malicious*, čo znamená škodlivý, a *software*. Malware obecné označuje software, ktorý bol vytvorený so

⁶¹ KREJČÍ, Jaromír. Shareware, freeware, trialware – konečně jasno. *Interval.cz*. [online]. 18. 4. 2000 [cit. 20. marec 2020]. Dostupné z: <https://www.interval.cz/clanky/shareware-freeware-trialware-konecne-jasno/>.

⁶² KREJČÍ, Jaromír. Shareware, freeware, trialware – konečně jasno. *Interval.cz*. [online]. 18. 4. 2000 [cit. 20. marec 2020]. Dostupné z: <https://www.interval.cz/clanky/shareware-freeware-trialware-konecne-jasno/>.

škodlivým zámerom. Do tejto kategórie radíme vírusy, trojské kone, ransomware (počítačový program, ktorý zašifruje dôležité údaje na zariadení a za ich sprístupnenie požaduje výkupné), spyware (počítačový program, ktorý špehuje užívateľa, snaží sa získať prístup k osobným údajom, bankovým údajom, heslám, histórii online aktivít apod. a tieto údaje odosiela tretej strane), červy (počítačový program, ktorý je schopný automaticky vytvárať vlastné kópie a rozosielať ich na iné počítače prostredníctvom siete) apod.

1.2.9 OEM software

Ide o software, ktorý je predinštalovaný výrobcom na zakúpenom hardwari a môže byť využívaný iba s týmto hardwarom. OEM software nie je možné inštalovať na iný hardware bez súhlasu výrobcu. Z toho dôvodu platí, že pokiaľ dôjde k strate či k zničeniu zariadenia, na ktorom je OEM nainštalovaný, licencia zanikne. V prípade, že sa vlastník rozhodne zariadenie, na ktorom je OEM nainštalovaný, predáť, získa kupujúci so zariadením automaticky aj licenciu a je oprávnený OEM software používať.⁶³

Ako príklad je možné uviesť operačný systém, ktorý dostane užívateľ k zakúpenému počítaču alebo mobilnému telefónu.

1.2.10 Krabicový software a software na mieru

Pojem krabicový software označuje produkt určený pre masovú distribúciu, je vyvíjaný tak, aby uspokojil potreby širokého okruhu užívateľov. Charakteristickým znakom krabicového softwaru je jeho jednoduchá inštalácia na zariadenie, na rozdiel od softwaru na objednávku nie je nutné žiadne ďalšie sofistikované nastavovanie, implementácia ani customizácia (teda prispôsobovanie softwaru individuálnej potrebe konkrétneho zákazníka).⁶⁴ Pojem krabicový sa zaužíval, pretože software sa šírila na hmotnom nosiči (CD, DVD). V súčasnosti je toto označenie nepresné vzhľadom k možnosti stiahnutia softwaru z internetu. S ohľadom na generický charakter

⁶³ ŠTĚDRŇ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 14-15.

⁶⁴ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 409.

krabicového softwaru a jeho hromadné šírenie sa nadobúdateľovi licencie štandardne poskytuje licencia nevýhradná a zdrojový kód sa nepredáva.

Software na mieru, resp. na objednávku predstavuje zákazkový produkt napísaný presne na mieru konkrétneho zákazníka. Týmto spôsobom sa obstaráva software, ktorý nie je ponúkaný v bežnom predaji. Vyvíja sa často z dôvodu pokrytia špecifických požiadaviek a potrieb zákazníka, ktoré neuspokojí na trhu bežne dostupný komerčný produkt.⁶⁵ Vzniká na základe zmluvy o dielo medzi objednávatelom a zhotoviteľom, ktorou sa zakladá záväzok zhotoviteľa vytvoriť na svoj náklad a nebezpečie pre objednávatel'a dielo a záväzok objednávatel'a dielo prevziať a zaplatiť zhotoviteľovi cenu diela.⁶⁶ Dielom sa rozumie zhotovenie určitej veci, pokiaľ sa nejedná o kúpu, a ďalej tiež údržba, oprava, úprava veci, či činnosť s iným výsledkom (tento zmluvný typ sa bude využívať i v prípade údržby či servisu softwaru).⁶⁷ Takáto zmluva o dielo môže niest' rôzne názvy ako zmluva o vývoji softwaru, zmluva o implementácii softwaru, zmluva o dodávke softwaru apod. Často sú požiadavky zákazníka formulované a upresňované až v priebehu vývoja, ktorý býva náročný a zaberie dlhú dobu. U softwaru na mieru sa zákazníkovi obvykle poskytuje neobmedzená výhradná licencia (predovšetkým pokiaľ je vytváraný jedinečný produkt) a predanie zdrojového kódu zákazníkovi môže byť v tomto prípade z pohľadu zákazníka žiadúce.

1.3 Grafické užívateľské rozhranie

Grafické užívateľské rozhranie (angl. *Graphical User Interface*, GUI) spočíva v tom, že čo najviac ovládacích prvkov, parametrov, dátových súborov, aplikácií a pracovných plôch programov vystupuje na obrazovke počítača ako homogénne objekty a s týmito objektmi užívateľ pomocou určitého vstupného zariadenie (napr. myš či tablet) pracuje spôsobom pripomínajúcim prácu s predmetmi reálneho sveta

⁶⁵ GALBA, Alexander a Antonín PAVLÍČEK. *Moderní informatika*. Praha: Professional Publishing, 2012, s. 43.

⁶⁶ § 2586 ods. 1 ObčZ.

⁶⁷ § 2587 ObčZ.

(ako uchopovanie, presúvanie, stisk tlačidla atď.).⁶⁸ Podľa SDEÚ v Rozsudku BSA GUI predstavuje prvok počítačového programu, prostredníctvom ktorého užívateľa využívajú funkcie programu.⁶⁹

GUI je teda možné vymedziť ako rozhranie, ktoré umožňuje koncovému užívateľovi komunikovať s počítačom na základe vzájomnej interakcie pomocou vizuálnych ovládacích prvkov ako sú ikony, tlačidlá, okná, menu apod. Príkladom GUI je vizuálna zložka operačného systému Microsoft Windows alebo operačného systému chytrých telefónov ako Android a iOS.

S GUI úzko súvisí tzv. *look and feel*, ktorý predstavuje celkový vzhľad a funkčnosť GUI ako ich vníma užívateľ. Tieto dva termíny (GUI a *look and feel*) je treba rozlišovať. *Look and feel* je spôsob, akým sa užívateľovi programu javia jednotlivé prvky GUI, ich farby, tvary, rozloženie, fungovanie jednotlivých dynamických prvkov ako ikoniek a menu apod.⁷⁰ Keď si pojem bližšie rozoberieme, tak užívateľ hodnotí vzhľad rozhrania (*look*) a dojem z ovládania prvkov rozhrania (*feel*) (napr. návodnosť a logickosť navigačného menu, či pôsobí rozhranie profesionálne alebo naopak *neohrabane* apod.). Veľmi zjednodušene povedané ide o estetickú rovinu GUI.

1.4 Zdrojový a strojový kód

Zdrojový a strojový kód predstavujú rôzne formy vyjadrenia počítačového programu.

Zdrojový kód (angl. *source code*) je zápis textu počítačového programu v programovacím jazyku (napr. C++, Java, Pascal, Python) tak, ako ho píše

⁶⁸ HLAVENKA, Jiří. *Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací: 5500 pojmů z oblasti výpočetní techniky : přes 7000 křížových vazeb : výklad anglických a českých odborných pojmů*. 3. vyd. Praha: Computer Press, 1997, s. 174.

⁶⁹ Bod 41 Rozsudku BSA.

⁷⁰ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 48.

programátor⁷¹. Je teda výsledkom duševnej činnosti programátora. Programátor zapisuje zdrojový kód do textových súborov prostredníctvom určitých textových editorov alebo špecializovaných programov. Každý programovací jazyk má presne dané gramatické pravidlá zápisu a systematiku radenia jednotlivých príkazov. Osoba, ktorá ovláda programovací jazyk, je schopná zdrojový kód prečítať a odvodiť z neho, akým spôsobom program funguje. Zdrojový kód môže okrem samotných príkazov obsahovať aj komentáre, ktoré nemajú vplyv na samotné fungovanie programu, ale prispievajú k pochopeniu, prehľadnosti a čitateľnosti kódu. Predovšetkým pokiaľ na počítačovom programe pracuje viacero programátorov, je dôležité, aby bol zrozumiteľný pre všetkých v tíme.

Strojový kód (angl. *machine code*) je zápis, ktorému je procesor počítača schopný porozumieť.⁷² Je tvorený súhrnom inštrukcií vyjadrených v reťazci prirodzených číslíc v binárnom tvare.⁷³ Býva označovaný i ako objektový kód. Kým zdrojový kód je vytváraný programátorom a čitateľný pre programátora, strojový kód je čitateľný pre procesor počítača, ktorý je schopný na jeho základe vykonávať funkcie programu. Zdrojový kód je preto určujúci a nadradený kódu strojovému, strojový kód vzniká vždy na základe zdrojového kódu.⁷⁴

K spusteniu programu je treba previesť zdrojový kód na strojový. Toto sa deje buď kompiláciou (kompilátor preloží zdrojový kód na strojový) alebo interpretáciou (príkazy sú priamo postupne príkaz po príkaze interpretované bez prekladu, čiže interpretujúci program si vykladá význam jednotlivých príkazov). Keďže pri interpretácii nedochádza k prekladu, môže byť rýchlejšia než kompilácia. Na druhej strane však k interpretácii dochádza priebežne pri každom behu interpretovaného programu. Kompiláciou vznikne spustiteľný program, ktorý môže byť následne už bez potreby ďalšieho prekladu kedykoľvek spustený. Vytvorenie spustiteľného programu

⁷¹ SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 54.

⁷² MAISNER, Martin. a kol. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, s. 3.

⁷³ KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. 1. vyd. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016, s. 64.

⁷⁴ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2019. Student (Leges), s. 202.

prekladom môže byť teda výhodnejšie, ak predpokladáme opakované spúšťanie preloženého programu, pretože réžia na preklad je jednorazová.⁷⁵

1.4.1 Úschova zdrojových kódov

Vzhľadom na to, že prístup k zdrojovým kódom je základným predpokladom následných zásahov do počítačového programu, jeho úprav, oprav či rozšírení, sú kódy zvyčajne úzkostlivo stráženým obchodným tajomstvom zhotoviteľa. Zhotovitelia softwaru na zákazku predávajú zdrojové kódy zákazníkom výnimočne, zväčša sa zmluvne zaviazujú iba k podpore a údržbe produktu.

Problém nastáva v prípade, keď sa zhotoviteľ rozhodne ukončiť podporu alebo nie je schopný podporu poskytovať. Riziko vzniku takejto situácie môže minimalizovať úschova zdrojových kódov (angl. *escrow*), kedy sa zdrojové kódy uložia do úschovy tretej osoby. Táto možnosť uspokojí záujmy zhotoviteľa aj zákazníka. Pre zhotoviteľa úschova znamená zníženie rizika zneužitia ním zhotoveného softwaru, ktoré môže spočívať napríklad v modifikácii zdrojového kódu a vytvorení konkurenčného produktu bez nutnosti investície do vývoja. Na druhej strane ak by sa zhotoviteľ dostal do ekonomických alebo prevádzkových problémov a nebol by schopný zákazníkovi poskytovať plnenie, zanikol by či by skončil v konkurze, tak úschova zákazníkovi umožní zaistiť si údržbu, interoperabilitu či upgrade produktu.⁷⁶

V praxi sa uzavrie trojstranná zmluva o úschove medzi zhotoviteľom softwaru, ktorý predáva zdrojové kódy na hmotnom nosiči (CD, DVD apod.) v zapečatenej obálke, zákazníkom a uschovávatelom, ktorým je spravidla nezávislá tretia osoba ako napr. advokát alebo notár. V zmluve sa vyšpecifikujú podmienky pre vydanie zdrojových kódov zákazníkovi alebo vrátenie zhotoviteľovi. Typický dôvodom pre vydanie zdrojových kódov zákazníkovi je vstup zhotoviteľa do likvidácie, prehlásenie insolventie či konkurzu na majetok zhotoviteľa, odmietnutie zhotoviteľa odstrániť

⁷⁵ PETERKA, Jiří. Compiler vs. Interpreter. *eArchiv.cz*. [online]. 2015 [cit. 6. marec 2021]. Dostupné z: <https://www.earchiv.cz/a95/a506c120.php3>.

⁷⁶ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 228.

podstatné vady produktu, ukončenie zmluvy o servise a údržbe či neschopnosť zhotoviteľa poskytovať služby servisu a údržby. Na druhej strane dôvodom pre vrátenie zdrojových kódov zhotoviteľovi bude typicky omeškanie zákazníka s úhradou odmeny za servis a údržbu.⁷⁷

Konkrétne podmienky úschovy budú vždy závisieť na dohode strán. Zmluva by mala myslieť aj na verifikáciu toho, že ukladaný zdrojový kód odpovedá licencovanému softwaru (teda že identickým výstupom zdrojového kódu v úschove je strojový kód, ktorý má zákazník k dispozícii), nie sú prítomné vírusy, či nie je poškodený. S overením predmetu úschovy môže pomôcť napríklad znalec z oboru kybernetiky.⁷⁸

⁷⁷ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 228-229.

⁷⁸ JANSÁ, Lukáš. USCHOVY.cz - úschova zdrojových kódů nebo-li escrow. *PrávoIT*. [online]. 30. 5. 2008 [cit. 8. máj 2020]. Dostupné z: <https://www.pravoit.cz/novinka/uschovy-cz-uschova-zdrojovych-kodu-nebo-li-escrow>.

2 Pramene autorskoprávnej úpravy počítačových programov

Zmyslom tejto kapitoly je analyzovať právnu ochranu počítačových programov v medzinárodných zmluvách, predpisoch Európskej únie a českom autorskom zákone.

2.1 Medzinárodné zmluvy zaväzujúce Českú republiku

Kľúčovou normou pre inkorporáciu medzinárodného práva do vnútroštátneho práva Českej republiky je článok 10 Ústavy Českej republiky, podľa ktorého: „*Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu*“. Ústava stanovuje aplikačnú prednosť medzinárodných zmlúv pred zákonnou úpravou, pokiaľ je v konkrétnom prípade česká právna norma v rozpore s normou medzinárodnej zmluvy.⁷⁹

Najvýznamnejšou medzinárodnou organizáciou v oblasti ochrany duševného vlastníctva je Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO) vytvorená na základe Dohovoru o zriadení Svetovej organizácie duševného vlastníctva podpísanom v Štokholme 14. júla 1967. Dohovor vstúpil v platnosť 26. apríla 1970.⁸⁰ V 1974 sa WIPO stáva špecializovanou organizáciou systému OSN. WIPO tvorí v súčasnosti (máj 2021) 193 štátov vrátane Českej republiky.⁸¹

Podľa článku 3 Dohovoru o zriadení je hlavným cieľom WIPO podporovať ochranu duševného vlastníctva v celom svete prostredníctvom spolupráce medzi štátmi v súčinnosti s ostatnými medzinárodnými organizáciami a zabezpečiť spoluprácu medzi úniami (myslí sa tým napríklad Bernská únia popísaná nižšie,

⁷⁹ Článok 10 Ústavy.

⁸⁰ Pre Českú republiku (resp. ČSSR) vstúpila v platnosť 22. decembra 1970 na základe *vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 69/1975 Sb., o Úmluvě o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví*.

⁸¹ Zoznam členov WIPO je možné nájsť na internetových stránkach WIPO: WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION. Member States. *WIPO*. [online]. [cit. 1. máj 2021]. Dostupné z: <https://www.wipo.int/members/en/>.

Parížska únia, Štrasburská únia, Madridská únia, Lisabonská únia, Únia PCT⁸² a ďalšie vytvorené na základe medzinárodných zmlúv). Článok 4 Dohovoru o zriadení stanovuje rámcový zoznam úloh, ktoré WIPO prostredníctvom svojich orgánov (s výhradou právomoci jednotlivých únií) vykonáva na dosiahnutie cieľa vytýčeného v článku 3. Veľmi dôležitou je mnohostranná normatívna agenda týkajúca sa ochrany duševného vlastníctva,⁸³ ktorá patrí medzi prioritné agendy WIPO. V súčasnosti (máj 2021) WIPO spravuje 26 mnohostranných medzinárodných zmlúv v oblasti ochrany duševného vlastníctva,⁸⁴ a to vrátane Dohovoru o zriadení WIPO.⁸⁵

V 70. a 80. rokoch 20. storočia (teda ihneď po založení WIPO) sa viedli na pôde WIPO rozsiahle diskusie o tom, či by mal byť počítačový program chránený v rámci systému autorských práv, patentového systému, alebo v rámci špeciálneho systému *sui generis*.⁸⁶ Ako prvá sa objavila myšlienka vypracovania systému *sui generis* popísaná v roku 1978 v dokumente *WIPO Model Provisions on the Protection of Computer Programs*⁸⁷. Systém *sui generis* mal chrániť všetky tri prvky počítačového programu, a to zdrojový kód, strojový kód a súvisiacu dokumentáciu. Tento model sa však medzi národnými zákonodarcami neujal a miesto toho začala prevládať myšlienka, že by sa na ochranu počítačových programov mala aplikovať autorskoprávna ochrana. Toto bolo definitívne potvrdené prijatím smernice Rady 91/250/EHS zo 14. mája 1991 o právnej ochrane počítačových programov a dohody

⁸² Vytvorená na základe medzinárodnej Zmluvy o patentovej spolupráci (angl. *Patent Cooperation Treaty*, PCT).

⁸³ Článok 4 ods. iv.) Dohovoru o zriadení.

⁸⁴ Zoznam zmlúv spravovaných WIPO dostupný: WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION. WIPO-Administered Treaties. *WIPO*. [online]. [cit. 1. máj 2021]. Dostupný z: <https://www.wipo.int/treaties/en/>.

⁸⁵ POSPÍŠIL, Michal, ed. *Specifika ochrany duševných práv v České republice a ve světě: k počtě prof. Ladislavu Jaklovi*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2018, s. 102-104.

⁸⁶ WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION. Copyright Protection of Computer Software. *WIPO*. [online]. [cit. 7. máj 2020]. Dostupné z: <https://www.wipo.int/copyright/en/activities/software.html>.

⁸⁷ WIPO. Model Provisions on the Protection of Computer Software. Monthly Review of the World Intellectual Property Organization (WIPO). *WIPO*. [online]. 1978, roč. 14, č. 1, s. 6-19. [cit. 7. máj 2020]. Dostupné z: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/120/wipo_pub_120_1978_01.pdf.

TRIPS v roku 1994, ktoré obe explicitne stanovili, že počítačové programy sú chránené ako diela literárne v zmysle Bernského dohovoru.⁸⁸

2.1.1 Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel z roku 1886⁸⁹

Bernský dohovor je najstaršou medzinárodnou zmluvou v oblasti autorského práva. Vznikol ešte v období hlbokého 19. storočia. Dodnes je považovaný za najvýznamnejšiu medzinárodnú autorskoprávnu úpravu, pretože ovplyvnil koncepciu autorského práva ako takého. Princípy ochrany autorských práv prvýkrát zavedené touto zmluvou pretrvali v právnych úpravách až do dnešného dňa⁹⁰.

Bernský dohovor bol uzavretý 9. septembra 1886 vo švajčiarskom Berne, následne bola zmluva niekoľkokrát doplnená a upravená, posledná siedma revízia prebehla v Paríži v roku 1971.⁹¹ Aj z toho dôvodu býva označovaný ako Revidovaný bernský dohovor. Česká republika (bývalé Československo) sa zúčastňuje Bernského dohovoru od roku 1921 a posledným revidovaným znením (parížskym) je viazaná od 11. apríla roku 1980.⁹² Od roku 1967 sa správou Bernského dohovoru zaoberá WIPO pri OSN. Podľa čl. 1 Bernského dohovoru tvoria zmluvné strany Úniu na ochranu práv autorov k ich literárnym a umeleckým dielam. K dnešku (máj 2021) Úniu na ochranu práv autorov k ich literárnym a umeleckým dielam tvorí 179 štátov.⁹³

⁸⁸ VÁZQUEZ LOPEZ, Víctor. Topic 1: International IP Protection of Software: History, Purpose and Challenges. *WIPO*. [online] 29. 5. 2007 [cit. 17. máj 2020]. Dostupné z: https://www.wipo.int/meetings/en/doc_details.jsp?doc_id=82573.

⁸⁹ angl. *Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works*.

⁹⁰ Napríklad princíp neformálnosti vzniku ochrany autorských diel stanovený v čl. 5 ods. 2 vete prvej Bernského dohovoru.

⁹¹ Celkovo bolo 7 revízií Bernského dohovoru: prvá revízia 4. mája 1896 v Paríži, druhá revízia 13. novembra 1908 v Berlíne, tretia revízia 20. marca 1914 v Berne, štvrtá revízia 2. júna 1928 v Ríme, piata revízia 26. júna 1948 v Bruseli, šiesta revízia 14. júla 1967 v Štokholme a siedma revízia 24. júla 1971 v Paríži.

⁹² Bernský dohovor bol vyhlásený v Sbírcе zákonů vyhláškou č. 133/1980 Sb. z dňa 8. júla 1980.

⁹³ Informácie o počte členov Únie dostupné na webových stránkach WIPO: WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION. WIPO-Administered Treaties. Contracting Parties Berne Convention. *WIPO Lex*. [online]. [cit. 1. máj 2021]. Dostupné z: https://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=15.

Bernský dohovor je postavený na princípe národného zaobchádzania (angl. *principle of national treatment*), ktorý je vyjadrený v článku 5 ods. 1, a ktorý zaručuje autorom a ich dielam rovnakú úroveň ochrany v cudzom štáte ako občanom tohto štátu. Ďalej Bernský dohovor zaviedol, že ochrana diela vzniká samotným vytvorením diela bez nutnosti formálnej registrácie (princíp neformálnosti ochrany).⁹⁴ Autorské práva rozdeľuje Bernský dohovor na práva majetkové a osobnostné.⁹⁵ Podľa článku 6bis ods. 2 osobnostné autorské práva trvajú po smrti autora aspoň do zániku autorských majetkových práv. Významné bolo tiež stanovenie princípu nezávislosti ochrany⁹⁶, podľa ktorého užívanie a výkon autorských práv nie sú závislé na tom, či ochranu autorským právom poskytuje štát pôvodu. Princíp nezávislosti ochrany však môže byť prelomený podľa článku 6bis Bernského dohovoru.⁹⁷ Dohovor ako prvý formuloval tzv. trojstupňový test, i keď iba vo vzťahu k právu na rozmnožovanie.⁹⁸ Veľkým prínosom Bernského dohovoru je, že zaistil medzinárodný význam autorských práv vytvorením minimálneho štandardu ochrany na úrovni Únie.

Pokiaľ ide o počítačové programy, samotný Bernský dohovor (s ohľadom na dobu svojho vzniku) s ochranou počítačových programov nijako neoperuje, avšak odkazujú naň novšie medzinárodné zmluvy a predpisy Európskej únie, ktoré stanovujú, že počítačový program je chránený ako dielo literárne v zmysle Bernského dohovoru.⁹⁹ Na druhej strane Bernský dohovor nestanovil kritérium jedinečnosti ako

⁹⁴ Podľa článku 5 ods. 2 vety prvej Bernského dohovoru: „*Požívaní a výkon těchto práv není podroben žádné formalitě; toto požívání a tento výkon nezávisí na ochraně platné ve státě původu díla.*“.

⁹⁵ Článok 6bis Bernského dohovoru.

⁹⁶ Článok 5 ods. 1 až 3 Bernského dohovoru.

⁹⁷ Článok 6bis Bernského dohovoru sa vzťahuje k výhradným osobnostným právam autora a v ods. 3 stanovuje: „*Právní prostředky ochrany práv přiznaných v tomto článku se řídí právním řádem státu, kde se uplatňuje nárok na ochranu.*“.

⁹⁸ Konkrétne v článku 9 ods. 2 Bernského dohovoru: „*Zákonodárstvím států Unie se vyhrazuje možnost dovolit rozmnožování těchto děl v určitých zvláštních případech, pokud takové rozmnožení nenarušuje normální využívání díla a nezpůsobuje neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora.*“.

⁹⁹ Napríklad článok 10 ods. 1 dohody TRIPS alebo článok 4 WCT.

podmienku ochrany diela, vďaka čomu je dnes možné chrániť aj diela ako počítačové programy.¹⁰⁰

2.1.2 Dohoda o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva (TRIPS) z roku 1994

V priebehu Uruguajského kola mnohostranných jednaní o obchode v rámci Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT) došlo 15. apríla 1994 k formálnemu založeniu Svetovej obchodnej organizácie (WTO) podpisom Dohody o založení WTO. Spolu s Dohodou o založení WTO ako jej príloha 1C bola podpísaná aj mnohostranná Dohoda o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva (angl. *The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*, TRIPS).¹⁰¹ Administratívne spadá TRIPS pod WTO, avšak medzi WTO a WIPO, ktorá spravuje všetky ďalšie zmluvy v oblasti práva duševného vlastníctva, je podpísaná dohoda o spolupráci.¹⁰² Pretože TRIPS nie je zmluvou WIPO, kladie dôraz na obchodné aspekty práv duševného vlastníctva. Česká republika je členom WTO a TRIPS sa stala súčasťou právneho poriadku Českej republiky na základe *sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO)*.

Stojí za pozornosť, že článkom 9 ods. 1 TRIPS výslovne inkorporovala Bernský dohovor: „Členové se přizpůsobí článkům 1 až 21 Bernské úmluvy (1971) a příloze k ní. Členové však nebudou mít práva nebo povinnosti podle této Dohody, pokud jde o práva udělená podle článku 6 bis uvedené Úmluvy nebo práva z něho odvozená.“. To znamená, že TRIPS zaväzuje zmluvné štáty k podstatnej časti povinností vyplývajúcich z Bernského dohovoru, s výhradou osobnostných práv.

¹⁰⁰ JAKL, Ladislav. *Právní ochrana duševního vlastnictví*. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011, s. 24.

¹⁰¹ JEŽEK, Jiří. Mezinárodní dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví. *Právní rozhledy*. 1996, č. 8, s. 356-361.

¹⁰² MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. Východiska Dohody TRIPS. *Ministerstvo průmyslu a obchodu*. [online]. 12.5.2010 [cit. 6. marec 2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument6336.html>.

V dohode TRIPS sú premietnuté základné princípy činnosti WTO, a to národné zaobchádzanie (angl. *national treatment*)¹⁰³ a doložka najvyšších výhod (angl. *most-favoured-nation treatment*)¹⁰⁴. Princíp národného zaobchádzania v článku 3 TRIPS zaisťuje subjektom pochádzajúcim z ostatných členských zemí rovnako výhodné zaobchádzanie ako k domácim subjektom. Doložka najvyšších výhod v článku 4 TRIPS zaručuje, že akákoľvek výhoda, prednosť, výsada alebo úľava súvisiaca s ochranou duševného vlastníctva, ktorá je priznaná členom TRIPS občanom ľubovoľnej inej krajiny, sa poskytne občanom všetkých ostatných členov.

V oblasti počítačových programov TRIPS stanovuje, že počítačové programy (v zdrojovom aj v strojovom kóde) sú chránené ako dielo literárne podľa Bernského dohovoru.¹⁰⁵ Je zaujímavé, že až TRIPS ako prvá zahrnula počítačový program medzi chránené diela, a to zvlášť pokiaľ zvážime, že prvé počítačové programy, resp. programovacie jazyky (Fortran, Cobol) sa objavili už v päťdesiatych rokoch, teda dávno pred jej vznikom. Definíciu počítačového programu však neobsahuje. TRIPS nad rámec Bernského dohovoru upravuje v článku 11 nájomné práva k počítačovým programom a kinematografickým dielam. Autori a ich zákonní nástupcovia tak prvý krát získavajú právo dovoliť, resp. zakázať obchodné prenajímanie originálov či kópií svojich diel¹⁰⁶.

Z hľadiska obecných limitov ochrany je zásadné zakotvenie dichotómie myšlienky a vyjadrenia.¹⁰⁷ Kľúčový význam má i stanovenie aplikácie trojkrového testu na všetky výnimky a obmedzenia.¹⁰⁸ Trojkrový test už bol síce predtým formulovaný Bernským dohovorom, avšak iba vo vzťahu k právu na rozmnožovanie. TRIPS a neskôr aj Internetové zmluvy formuláciu trojkrového testu zovšeobecnil

¹⁰³ V článku 3 dohody TRIPS.

¹⁰⁴ V článku 4 dohody TRIPS.

¹⁰⁵ Článok 10 ods. 1 dohody TRIPS.

¹⁰⁶ Článok 11 dohody TRIPS.

¹⁰⁷ Článok 9 ods. 2 dohody TRIPS.

¹⁰⁸ Článok 13 dohody TRIPS.

a upravili jeho aplikáciu na všetky druhy autorských práv.¹⁰⁹ Interpretáciu trojkrovového testu rozoberám podrobnejšie v podkapitole 4.2 tejto práce.

Významným prínosom dohody TRIPS je, že sa v porovnaní s inými medzinárodnými zmluvami venuje aj problematike vynucovania zavedených minimálnych medzinárodných štandardov. TRIPS rieši prvýkrát na medzinárodnej úrovni záväzky týkajúce sa vynucovania práv, ktoré majú zmluvné štáty prijať, a to v správnom, občianskoprávnom a trestnom konaní.¹¹⁰ Oddiel 4 časti III. TRIPS obsahuje ustanovenia o opatreniach na hraniciach umožňujúce majiteľovi práva domáhať sa pozastavenia prepustenia tovaru do voľného obehu v prípade oprávneného podozrenia, že dochádza k dovozu či vývozu tovaru porušujúceho práva duševného vlastníctva.

Ďalším zásadným prínosom TRIPS je zavedenie mechanizmu riešenia sporov medzi jednotlivými štátmi v prípade nedodržavania záväzkov z TRIPS. Dohovor o pravidlách a postupoch pri urovnávaní sporov (angl. *Dispute Settlement Understanding*, DSU) tvoriaci prílohu č. 2 Dohody o založení WTO zaviedol procesné postupy a pravidlá riešenia sporov. Na základe DSU sa vytvára Orgán na urovnávanie sporov (angl. *the Dispute Settlement Body*, DSB) poverený riešením sporov, ktorý je oprávnený zriaďovať skupiny odborníkov (poroty).¹¹¹ Dohoda uprednostňuje prevenciu sporov prostredníctvom konzultácií, sprostredkovania, poskytovaním dobrých služieb či zmierovacieho konania upravených v čl. 4 a 5 DSU.¹¹²

¹⁰⁹ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘÍCHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2019. Student (Leges), s. 389.

¹¹⁰ SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 485.

¹¹¹ Článok 2 ods. 1 DSU.

¹¹² JEŽEK, Jiří. *Mezinárodní dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví. Právní rozhledy*. 1996, č. 8, s. 356-361.

Pokiaľ ide o vynucovanie práv duševného vlastníctva a pravidiel riešenia sporov medzi štátmi podľa zvláštneho arbitrážneho mechanizmu WTO, tak TRIPS z roku 1994 nebola na medzinárodnej úrovni dodnes prekonaná.¹¹³

2.1.3 Zmluva WIPO o autorskom práve (WCT) z roku 1996

WCT sa stala súčasťou právneho poriadku Českej republiky na základe *sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 33/2002 Sb. m. s., o přístupu České republiky ke Smlouvě Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském*. Zmluva WCT patrí medzi tzv. Internetové zmluvy WIPO spolu so Zmluvou WIPO o umeleckých výkonoch a zvukových záznamoch (WPPT). Obe boli prijaté na Ženevskej konferencii 20. decembra 1996. Účelom Internetových zmlúv je adaptácia autorských a súvisiacich práv na technický pokrok úzko súvisiaci s rozvojom internetu.

Zmluva WCT sa tiež zaoberá ochranou počítačového programu, explicitne potvrdzuje ochranu počítačových programov ako diel literárnych podľa Bernského dohovoru, a to bez ohľadu na spôsob alebo formu ich vyjadrenia.¹¹⁴ V článku 2 WCT je vyjadrená dichotómia myšlienky a vyjadrenia.

Definíciu počítačového programu WCT neobsahuje, avšak v priebehu prípravných prác na tejto zmluve sa dohodlo, že definícia pojmu počítačový program prijatá ako súčasť dokumentu WIPO *Model Provisions on the Protection of Computer Programs* je stále platná. Definícia v tomto dokumente znie nasledovne: „*computer program means*“ *a set of instructions capable, when incorporated in a machine-readable medium, of causing a machine having information processing capabilities to indicate, perform or achieve a particular function, task or result*“¹¹⁵.¹¹⁶ Definície

¹¹³ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘÍCHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2019. Student (Leges), s. 388.

¹¹⁴ Článok 4 WCT.

¹¹⁵ Definíciu je možné preložiť ako: „*počítačový program znamená súbor pokynov, ktoré, pokiaľ sú zaznamenané na strojovo čitateľnom médiu, sú schopné vyvolať, že prístroj spôsobilý spracovania informácií, vyjadrí alebo vykoná určitú funkciu, úlohu alebo dosiahne určitý výsledok*“.

¹¹⁶ WIPO. Model Provisions on the Protection of Computer Software. Monthly Review of the World Intellectual Property Organization (WIPO). *WIPO*. [online]. 1978, roč. 14, č. 1, s. 12. [cit. 7. marec 2021]. Dostupné z: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/120/wipo_pub_120_1978_01.pdf.

počítačového programu obsiahnuté vo vnútroštátnych právnych poriadkoch definícií citovanej vyššie v zásade odpovedajú^{117, 118}.

WCT stanovuje právo rozširovania v čl. 6 či právo nájmu v čl. 7. Zásadné je zakotvenie nového práva na použitie diela v digitálnom prostredí (najmä internetu) v článku 8 WCT v rámci práva verejného prenosu. Prvýkrát na medzinárodnej úrovni upravuje tiež otázku vyčerpania práva na rozširovanie v čl. 6 ods. 2 WCT. Ďalšou novinkou je úprava povinností týkajúcich sa technologických opatrení v čl. 11 a úprava povinností týkajúcich sa informácií na správu práv v čl. 12. Táto úprava je z pohľadu dosiahnutia efektívnej správy práv v digitálnom prostredí kľúčová.¹¹⁹

WCT obdobne ako dohoda TRIPS inkorporovala Bernský dohovor, avšak na rozdiel od TRIPS bez priameho vylúčenia článku 6bis Bernského dohovoru.¹²⁰ To znamená, že WCT zaväzuje zmluvné štáty k povinnostiam vyplývajúcim z Bernského dohovoru, a to vrátane práv osobnostných.

2.1.4 Dohovor o počítačovej kriminalite z roku 2001

Dohovor o počítačovej kriminalite (angl. *Convention on Cybercrime*) bol zjednaný na pôde Rady Európy v roku 2001, následne bol v Budapešti pri príležitosti konania medzinárodnej konferencie o počítačovej kriminalite otvorený k podpisu.

Dohovor tvorí 48 článkov rozdelených do štyroch častí (kapitol), pričom prvá kapitola sa zaoberá terminológiou a definuje pojmy ako počítačový systém, počítačové údaje, poskytovateľ služieb a prevádzkové údaje. Druhá kapitola je rozdelená na dve časti, a to trestné právo hmotné a procesné. Definuje trestné činy v oblasti počítačovej kriminality – trestné činy proti dôvernosti, hodnovernosti a dostupnosti počítačových údajov a systémov, počítačové trestné činy, trestné činy týkajúce sa obsahu, trestné

¹¹⁷ Napríklad definícia v slovenskej či americkej právnej úprave, viď podkapitola 1.1 tejto práce.

¹¹⁸ VÁZQUEZ LOPEZ, Víctor. Topic 1: International IP Protection of Software: History, Purpose and Challenges. *WIPO*. [online] 29. 5. 2007 [cit. 7. marec 2021]. Dostupné z: https://www.wipo.int/meetings/en/doc_details.jsp?doc_id=82573.

¹¹⁹ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. *Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví: v kontextu evropského práva, dohody trips a aktivit WIPO*. Praha: Linde, 2004, s. 52.

¹²⁰ Článok 1 ods. 4 WCT.

činy týkajúce sa porušenia autorských a príbuzných práv a ďalšie formy zodpovednosti a trestov. V tretej kapitole sú upravené pravidlá pre medzinárodnú spoluprácu a štvrtá kapitolu tvoria záverečné ustanovenia.

V roku 2003 bol v Štrasburgu prijatý Dodatokový protokol k dohovoru, ktorý ho rozširuje v zmysle kriminalizovaní činov rasistickej a xenofóbnej povahy spáchaných prostredníctvom počítačových systémov.¹²¹

Česká republika podpísala Dohovor o počítačovej kriminalite v roku 2005, k ratifikácii dohovoru došlo až v roku 2013.¹²² Dodatokový protokol bol tiež podpísaný a ratifikovaný Českou republikou, a to s účinnosťou od 1. decembra 2014.¹²³ Aktuálne sa zjednáva druhý dodatkový protokol týkajúci sa predovšetkým medzinárodnej spolupráce.¹²⁴

2.2 Právna úprava na úrovni EÚ

Vstup Českej republiky do Európskej Únie v máji roku 2004 mal zásadný dopad na všetky oblasti vnútroštátneho práva vrátane práva autorského. Súčasťou právneho poriadku sa stali zakladajúce zmluvy, smernice, nariadenia a ďalšie normatívne akty vydávané v rámci práva EÚ. V oblasti autorského práva sa jedná predovšetkým o smernice, ktorých úlohou a cieľom je harmonizovať úpravu niektorých aspektov autorského práva naprieč členskými štátmi.¹²⁵ ¹²⁶ Smernice

¹²¹ COUNCIL OF EUROPE. Details of Treaty No.189. *Council of Europe*. [online]. [cit. 27. marec 2021]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/189>.

¹²² Na základe *sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 104/2013 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o počítačové kriminalitě*.

¹²³ Na základe *sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 9/2015 Sb. m. s., o sjednání Dodatkového protokolu k Úmluvě o počítačové kriminalitě o kriminalizaci činů rasistické a xenofobní povahy spáchaných prostřednictvím počítačových systémů*.

¹²⁴ COUNCIL OF EUROPE. Protocol negotiations. *Council of Europe*. [online]. [cit. 26. január 2021]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/cybercrime/t-cy-drafting-group>.

¹²⁵ Prehľad EU legislatívy v oblasti autorského práva dostupný na webových stránkach Európskej komisie: EUROPEAN COMMISSION. The EU copyright legislation. *European Commission*. [online]. 2019 [cit. 10. máj 2020]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/eu-copyright-legislation>.

¹²⁶ Prehľad EU legislatívy v oblasti autorského práva dostupný i na webových stránkach Ministerstva kultúry ČR: MINISTERSTVO KULTURY. Nařízení a směrnice EU o autorském právu a právech souvisejících s právem autorským. *Ministerstvo kultury*. [online]. [cit. 10. máj 2020]. Dostupné z:

zo svojej povahy vyžadujú transpozíciu do národnej legislatívy. Obecne smernice stanovujú určité ciele, ktoré majú členské štáty EÚ dosiahnuť, ponecháva sa však na jednotlivých členských štátoch, aby si samostatne zvolili formu a metódy ako tieto ciele dosiahnu.¹²⁷ Smernica je teda pre členské štáty záväzná do výsledku. Na druhej strane nariadenie je právny predpis účinný a záväzný vo svojej celistvosti v celej EÚ a aby platilo nie je potrebná žiadna transpozícia zo strany členského štátu.¹²⁸

Z hľadiska ochrany autorských práv k počítačovým programom sú najdôležitejšie nasledujúce dve smernice:

2.2.1 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizácii niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti (Informačná smernica)

Informačná smernica si kladie za cieľ harmonizovať právny rámec týkajúci sa autorských práv a s nimi súvisiacich práv do podoby, ktorá bude odpovedať novým potrebám informačnej spoločnosti v Európe a implementovať Internetové zmluvy WIPO prijaté v roku 1996 (WCT a WPPT), ktoré výrazne zmodernizovali medzinárodnú ochranu autorských práv a súvisiacich práv.¹²⁹ Už v 1995 vznikol na pôde Európskej únie materiál nazvaný Zelený papier o autorskom práve a s ním súvisiacich práv v informačnej spoločnosti¹³⁰, ktorým Európska komisia zahájila diskusiu o tejto téme na európskej úrovni,¹³¹ avšak trvalo niekoľko rokov, než vznikla konečná podoba smernice.

<https://www.mkcr.cz/narizeni-a-smernice-eu-o-autorskem-pravu-a-pravech-souvisejicich-s-pravem-autorskym-695.html>.

¹²⁷ EUROPEAN COMMISSION. Regulations, Directives and other acts. *European Commission*. [online] 29. 9. 2020 [cit. 16. máj 2021]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/law/legal-acts_en.

¹²⁸ EUROPEAN COMMISSION. Types of EU law. *European Commission*. [online]. [cit. 16. máj 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/types-eu-law_en.

¹²⁹ Bod 2 a bod 15 odôvodnenia Informačnej smernice.

¹³⁰ Zelený papier o autorskom práve a s ním súvisiacich práv v informačnej spoločnosti z dňa 19.7. 1995. KOM (1995) 382 v konečnom znení.

¹³¹ EUROPEAN UNION. Glossary of summaries: Green paper. *EUR-Lex*. [online]. [cit. 27. marec 2021]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/green_paper.html?locale=en.

Kapitola II. Informačnej smernice s názvom *Práva a výnimky z nich* má výlučne autorskoprávnu povahu a pozostáva z článkov 2 až 5. V tejto kapitole Informačná smernica rieši majetkové práva autora, konkrétne právo na rozmnožovanie (angl. *reproduction right*) v článku 2, právo verejného prenosu diel a právo na sprístupňovanie predmetov ochrany verejnosti (angl. *communication to the public right*) v článku 3 a právo šírenia (angl. *distribution right*) v článku 4. V článku 5 obsahuje smernica katalóg výnimiek a obmedzení, a jedinou obligatórnou výnimkou sú prípady dočasných či náhodných rozmnožení, ktoré sú neoddeliteľnou alebo podstatnou časťou technologického procesu a ktorých jediným účelom je umožniť fungovanie iného procesu, pričom samotné nemajú žiadny ekonomický význam, tzv. technické rozmnoženiny¹³². To znamená typicky vytvorenie pracovných a záložných kópií sieťových prvkov či aplikácií pri používaní internetu. Ostatné výnimky a obmedzenia v katalógu sú fakultatívne, ich implementácia závisí od vôle toho ktorého členského štátu. Ako vyplýva z odôvodnenia v bode 32 Informačnej smernice, zoznam výnimiek a obmedzení, ktorý obsahuje článok 5, je taxatívny. Na toto SDEÚ viackrát vo svojej judikatúre poukazuje, napríklad v Rozsudku Spiegel Online¹³³. Uvedené výnimky a obmedzenia navyše podliehajú korektívu v podobe trojkrovového testu, čo stanovuje článok 5 ods. 5 Informačnej smernice¹³⁴.

Vzhľadom k výše uvedenému je možné konštatovať, že úroveň harmonizácie v oblasti výnimiek a obmedzení zostala i po prijatí Informačnej smernice naďalej pomerne nízka. Väčšina ustanovení má fakultatívny charakter a obecná povaha Informačnej smernice ponecháva podrobnejšiu úpravu na jednotlivé vnútroštátne právne poriadky členov, čím poskytuje priestor pre vznik nežiadúcich rozdielov v právnych úpravách členov.

¹³² Článok 5 ods. 1 Informačnej smernice.

¹³³ Bod 41 Rozsudku Spiegel Online.

¹³⁴ Článok 5 ods. 5 Informačnej smernice: „*Výjimky a omezení stanovené v odstavcích 1, 2, 3 a 4 mohou být použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv.*“.

Pokiaľ ide o počítačové programy, v článku 1 ods. 2 písm. a) Informačnej smernice upravujúcom rozsah jej pôsobnosti je priamo uvedené, že: „s výjimkou prípadů uvedených v článku 11 nejsou touto směrnici dotčeny a nijak ovlivněny stávající předpisy Společenství, týkající se právní ochrany počítačových programů“.

2.2.2 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/24/ES o právnej ochrane počítačových programov (Softwarová smernica)

Dôvodmi prijatia Softwarovej smernice (kodifikované znenie smernice 91/250/EHS) boli predovšetkým narastajúci význam počítačových programov pre rozvoj priemyslu v rámci EÚ a potreba náležitej ochrany značných investícií (ľudských, technických a finančných) vložených do vývoja počítačových programov oproti nepatrným nákladom na ich kopírovanie.¹³⁵

Softwarová smernica ukladá členským štátom, aby počítačový program chránili ako dielo literárne v zmysle Bernského dohovoru, a to vrátane prípravného koncepčného materiálu.¹³⁶ Ochrana počítačového programu sa vzťahuje na vyjadrenia v akejkolvek forme. V súlade s dichotómiou myšlienky a vyjadrenia smernica stanovuje, že myšlienky a princípy, na ktorých je založený ktorýkoľvek prvok počítačového programu, vrátane myšlienok a princípov, na ktorých je postavené rozhranie, však chránené autorským právom nie sú.¹³⁷

V článku 4 Softwarová smernica uvádza výlučné práva majiteľa práv, ktorý je vymedzený v článku 2 ods. 1 smernice nasledovne: „Autorem počítačového programu je fyzická osoba nebo skupina fyzických osob, které daný program vytvořily, nebo pokud to právní předpisy příslušného členského státu připouští, právnická osoba označovaná těmito právními předpisy za nositele tohoto práva.“. Softwarová smernica teda výslovne pripúšťa i autorstvo právnickej osoby. Autorovi počítačového programu

¹³⁵ Bod 2 a bod 3 odôvodnenia Softwarovej smernice.

¹³⁶ Článok 1 ods. 1 Softwarovej smernice.

¹³⁷ Článok 1 ods. 2 Softwarovej smernice.

náležia výlučné práva k rozmnožovaniu, prekladom, spracovaniu, úprave a verejnému rozširovaniu počítačového programu.¹³⁸

Softwarová smernice neopomína ani oprávnených používateľov, v odôvodnení smernica uvádza, že oprávnenému používateľovi majú byť dovolené činnosti nevyhnutné pre skúmanie, štúdium alebo skúšanie fungovania programu. Tieto činnosti môže vykonávať samozrejme pod podmienkou, že neporušujú autorské práva k programu.¹³⁹ V článkoch 5 a 6 stanovuje obmedzenia práv autora k počítačovému programu, ktoré odpovedajú ustanoveniam § 66 českého AutZ.

V článku 4 ods. 2 sa smernica zaoberá právom na rozširovanie rozmnoženiny počítačového programu a uvádza, že toto právo sa vyčerpá prvým predajom rozmnoženiny počítačového programu v Spoločenstve (EÚ, resp. EHS) uskutočneným majiteľom práv alebo s jeho súhlasom.

2.3 Právna úprava v Českej republike

Ochrana autorského práva vychádza z ústavného práva, konkrétne z článku 34 ods. 1 LZPS, podľa ktorého „*Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem.*“. Tieto práva náležia každému človeku, nakoľko predmetné ustanovenie LZPS neobmedzuje okruh nositeľov týchto práv.

V súčasnosti platí v Českej republike *zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů* (AutZ), ktorý nadobudol účinnosti 1. decembra 2000. Ide o prvý autorský zákon, ktorý Česká republika prijala, keďže predošlý *zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých* bol prevzatý z práva československého.

Autorské právo má základ v súkromnom práve. ObčZ¹⁴⁰ účinný od 1. januára 2014 predstavuje obecný kódex práva súkromného. Z hľadiska právnej systematiky je autorské právo právom špeciálnym voči právu občianskemu. V právnej teórii platí

¹³⁸ Článok 4 ods. 1 Softwarovej smernice.

¹³⁹ Bod 14 odôvodnenia Softwarovej smernice.

¹⁴⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

obecne uznávané pravidlo prednosti zvláštnej normy pred obecnou vyjadrené ako *lex specialis derogat legi generali*. Prednosť má teda úprava v AutZ a ustanovenia ObčZ sa aplikujú subsidiárne iba vtedy, ak AutZ neobsahuje pravidlá dopadajúce na danú situáciu.

I keď je AutZ povahou predpisom súkromného práva a obsahuje predovšetkým dispozitívne právne normy, ktoré pripúšťajú možnosť odchýlenia sa od zákonom danej úpravy, je možné v ňom dohľadať i normy práva verejného. Kogentné čiže donucujúce právne normy neumožňujú subjektom právneho vzťahu určiť si subjektívne práva a povinnosti inak, než stanovuje zákon a prevládajú, resp. sú výlučné tam, kde je potreba chrániť obecný či verejný záujem alebo tam, kde to vyplýva z povahy veci. Kogentnou normou je napríklad ustanovenie § 2 AutZ stanovujúce pojmové znaky diel, ustanovenie § 11 ods. 4 a 5 AutZ upravujúce právnu povahu osobnostných autorských práv či ustanovenia § 26 a § 27 AutZ týkajúce sa majetkových práv.¹⁴¹ AutZ ako zvláštny predpis k ObčZ prevzal základnú zásadu ovládajúcu občianske zmluvné právo – zásadu zmluvnej voľnosti. Táto zásada je ale v dôsledku kogentnej úpravy niektorých inštitútov v AutZ nepatrne limitovaná. Napríklad AutZ stanovuje, že autor sa nemôže vzdať svojich autorských práv k dielu, preto sa zmluvné strany nemôžu dohodnúť odlišne a toto kogentné ustanovenie sú povinné rešpektovať.¹⁴²

2.3.1 Princíp neformálnosti vzniku ochrany autorských diel

AutZ je založený na princípe neformálnosti, podľa ktorého k vzniku autorského práva k počítačovému programu nie je v ČR nutný žiadny formálny úkon, žiadna registrácia, na rozdiel napríklad od práv priemyselných. Na príklade ochrany známky je možné demonštrovať, že k vzniku ochrany práv z ochrany známky je potreba ochrannú známku zapísať do registra ochranných známok. K tomu je potreba dodržať predom stanovený postup, podať prihlášku obsahujúcu požadované náležitosti u ÚPV a zaplatiť správny poplatok. Ďalším špecifikom je, že ochranná známka po

¹⁴¹ TELEČ, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 2001, č. 2, s. 33-34.

¹⁴² TALLOVÁ, Lýdie. Model autorskoprávní ochrany nezveřejněných literárních děl. *Acta MUP – Právní ochrana duševního vlastnictví*. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2017, s. 42.

zápise platí iba obmedzenú dobu, konkrétne desať rokov odo dňa podania prihlášky, a tento zápis musí vlastník ochrannej známky obnovovať, inak ochranná známka zanikne.¹⁴³

2.3.2 Osobnostné a majetkové práva autorské

Autorské právo je súčasným AutZ koncipované ako súbor výlučných práv osobnostných a výlučných práv majetkových.¹⁴⁴ Nejedná sa však o čisto dualistickú koncepciu autorských práv, odborná literatúra hovorí o autorskoprávnom kvázidualizme. Monistická koncepcia považuje autorské právo za vnútorne jednotné osobnomajetkové právo a bola základom predchádzajúceho autorského zákona z roku 1965. Za zmenou na súčasnú koncepciu stála predovšetkým harmonizácia s právom EÚ.¹⁴⁵ Dualistickým prvkom v súčasnej úprave je najmä odlišné trvanie osobnostných a majetkových práv a odlišný osud týchto práv po smrti autora. Naopak monistický prvok sa v súčasnom ponímaní prejavuje predovšetkým vo vylúčení prevoditeľnosti majetkových práv medzi živými (*inter vivos*).¹⁴⁶

Osobnostné práva sú zviazané výhradne s osobou autora a autor sa ich preto nemôže vzdať, ani ich previesť na inú osobu.¹⁴⁷ Jednanie, ktorým by sa autor vzdal osobnostných práv alebo ich previedol na inú osobu, by bolo považované za absolútne neplatné.¹⁴⁸ AutZ obsahuje taxatívny¹⁴⁹ výpočet osobnostných práv autora:

¹⁴³ ÚŘAD PRŮMYSLového VLASTNICTVÍ. Národní přihláška ochranné známky. *Úřad průmyslového vlastnictví*. [online]. 2020 [cit 30. marec 2021]. Dostupné z: <https://upv.gov.cz/prumyslova-prava/ochranne-znamky/narodni-prihlaska-ochranne-znamky>.

¹⁴⁴ § 10 AutZ.

¹⁴⁵ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘÍCHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2019. Student (Leges), s. 55.

¹⁴⁶ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 140.

¹⁴⁷ § 11 ods. 4 AutZ.

¹⁴⁸ CHALOUPKOVÁ, Helena, Petr HOLÝ a Jiří URBÁNEK. *Mediální právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 419.

¹⁴⁹ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 144.

- právo rozhodnúť o zverejnení diela,¹⁵⁰ čo v prípade počítačového programu znamená v podstate právo uviesť program na trh prostredníctvom licencie;
- právo osobovať si autorstvo, vrátane práva rozhodovať či a ako bude autor pri zverejnení a použití diela označený;¹⁵¹
- právo na nedotknuteľnosť diela, predovšetkým bez súhlasu autora nesmie dôjsť k akejkoľvek zmene či zásahu do diela (napríklad zásah do zdrojového kódu programu). Užívateľ diela nesmie znižovať hodnotu diela. Autor má právo na autorský dohľad.¹⁵²

Osobnostné autorské práva po smrti autora zanikajú a na ich mieste vzniká postmortálna (pietna) ochrana niektorých osobnostných prvkov tvorby autora, ktorej obsah vymedzuje § 11 ods. 5 AutZ. Autorstvo si po smrti autora nesmie nikto osobovať. Zostáva zachované právo na označenie autora a pokiaľ sa nejedná o dielo anonymné, je treba autora uvádzať. Ani po smrti autora nesmie byť dielo použité spôsobom znižujúcim jeho hodnotu.¹⁵³ Postmortálna ochrana nastupuje originálne okamihom smrti autora, nejedná sa o dedenie práva ani iné právne nástupníctvo.¹⁵⁴ Tejto ochrany sa po autorovej smrti i po zániku majetkových práv môže domáhať osoba blízka¹⁵⁵, prípadne právnická osoba združujúca autorov či príslušný kolektívny správca (sú aktívne legitimovaní).¹⁵⁶ Výkon osobnostných práv AutZ obmedzuje napríklad v prospech zamestnávateľa či objednávateľa. K tomu podrobnejšie v kapitole 5 tejto práce.

¹⁵⁰ § 11 ods. 1 AutZ.

¹⁵¹ § 11 ods. 2 AutZ.

¹⁵² § 11 ods. 3 AutZ.

¹⁵³ § 11 ods. 5 AutZ.

¹⁵⁴ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 2006, s. 34.

¹⁵⁵ § 22 ods. 1 ObčZ.

¹⁵⁶ § 11 ods. 5 AutZ.

Majetkové práva majú ekonomickú povahu. Podstatou majetkových práv je právo autora dielo užiť a udeliť inej osobe oprávnenie k výkonu tohoto práva prostredníctvom licencie. To znamená, že i keď sú majetkové práva neprevoditeľné¹⁵⁷, nevylučuje to možnosť prevodu ich výkonu. AutZ totiž nepripúšťa translatívny (pravý) prevod autorských práv vrátane majetkových, avšak dovoľuje konštitutívny (nepravý) prevod výkonu práva dielo užiť, tzn. autor tretej osobe zriadi majetkové subjektívne právo.¹⁵⁸ Bez udelenia licencie môže dielo užiť osoba odlišná od autora iba v špecifických prípadoch, ktoré určuje zákon (napr. zákonné licencie, prípad zamestnaneckého diela či diela na objednávku). Obsah práva dielo užiť je vymedzený demonštratívnym¹⁵⁹ výpočtom hospodársky najvýznamnejších spôsobov užitia diela v ustanovení § 12 AutZ (napríklad právo na rozmnožovanie, právo na šírenie, právo na prenájom, požičiavanie či vystavovanie apod.¹⁶⁰) a dielo je možné použiť aj inými spôsobmi, než uvádza zákon. Ďalšími inými majetkovými právami sú právo na odmenu pri opätovnom predaji originálu diela umeleckého¹⁶¹, právo na odmenu v súvislosti s rozmnožovaním diela pre osobnú potrebu a vlastnú vnútornú potrebu¹⁶², právo na odmenu v súvislosti s prenájomom originálu alebo rozmnoženiny diela¹⁶³.

Majetkové práva sú predmetom dedičstva¹⁶⁴ (prípadne odúmrti) a trvajú 70 rokov od začiatku kalendárneho roku nasledujúceho po smrti autora¹⁶⁵.

¹⁵⁷ § 26 ods. 1 AutZ.

¹⁵⁸ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 168.

¹⁵⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena, Petr HOLÝ a Jiří URBÁNEK. *Mediální právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 423.

¹⁶⁰ § 12 ods. 4 AutZ.

¹⁶¹ § 24 AutZ.

¹⁶² § 25 AutZ.

¹⁶³ § 25a AutZ.

¹⁶⁴ § 26 ods. 2 AutZ.

¹⁶⁵ § 27 ods. 1 AutZ v spojení s § 27 ods. 8 AutZ.

2.3.3 Autor

Ďalším princípom deklarovaným AutZ je, že autorom môže byť iba človek, ktorý dielo vytvoril.¹⁶⁶ České autorské právo vychádza z koncepcie, že tvorivými a duševnými schopnosťami môže disponovať len osoba fyzická.¹⁶⁷ Knap uvádza, že autorstvo predstavuje skutočnosť, ktorá je výsledkom faktickej činnosti.¹⁶⁸ Právnickej osobe chýba schopnosť duševne tvoriť a nedokáže dielo vytvoriť fakticky, preto nemôže byť autorom diela. Tento fakt však nič nemení na tom, že na právnické osoby môže byť výkon majetkových autorských práv prenesený. Právnická osoba môže byť odvodeným subjektom autorského práva, pričom autorovi samotnému autorské právo nezaniká. AutZ teda rozlišuje autora diela a nositeľa práv, ktorému náleží výkon autorského práva. V prípade počítačových programov je teda podľa AutZ autorom programátor, čiže osoba, ktorá počítačový program zapísala v programovacom jazyku. V tejto súvislosti je vhodné pripomenúť, že úijné právo v Softwarovej smernici upravuje autorstvo počítačového programu odlišne a pripúšťa i autorstvo právnickej osoby za predpokladu, že to umožňujú vnútroštátne právne predpisy členského štátu.¹⁶⁹

Autorstvo k dielu sa nezakladá právnym jednaním, vzniká na základe právnej skutočnosti, ktorou je osobné vytvorenia literárneho diela, iného diela umeleckého či diela vedeckého. Autorom preto môže byť aj osoba, ktorej chýba plná spôsobilosť k právnym úkonom (v českej terminológii *svéprávnost*), napríklad dieťa alebo osoba duševne chorá. Spôsobilosť byť nositeľom autorského práva sa odvodzuje od právnej osobnosti človeka vymedzenej v § 23 ObčZ, ktorá vzniká narodením a zaniká smrťou. Pre právne dispozície s dielom je už ale spôsobilosť k právnym úkonom¹⁷⁰ potrebná a

¹⁶⁶ § 5 ods. 1 AutZ: „Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.“

¹⁶⁷ CHALOUPKOVÁ, Helena, Petr HOLÝ a Jiří URBÁNEK. *Mediální právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 411.

¹⁶⁸ KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, s. 47.

¹⁶⁹ Článok 2 ods. 1 Softwarovej smernice: „Autorem počítačového programu je fyzická osoba nebo skupina fyzických osob, které daný program vytvořily, nebo pokud to právní předpisy příslušného členského státu připouští, právnická osoba označovaná těmito právními předpisy za nositele tohoto práva.“

¹⁷⁰ V českej terminológii *svéprávnost*.

pokiaľ autor nie je spôsobilý v tomto rozsahu právne konať, jedná za neho zákonný zástupca či opatrovník.¹⁷¹

Autor sa svojho autorstva nemôže vzdať (resp. nemôže sa vzdať svojich osobnostných a majetkových práv).¹⁷² České autorské právo na rozdiel od angloamerického práva nepozná inštitút vzdania sa autorských práv (copyrightu) a vznik tzv. public domain¹⁷³ pred uplynutím doby autorskoprávnej ochrany. Autor môže nanajvýš ponúknuť verejnosti bezodplatnú licenciu na ľubovoľné použitie diela.

2.3.4 Dielo spoluautorské a dielo kolektívne

Počítačový program je zriedkavo vytvorený jediným človekom, väčšinou na vývoji a tvorbe počítačového programu (písaní zdrojového kódu) pre jeho náročnosť a komplexnosť pracuje celý tím programátorov. Vzhľadom na to je vhodné si priblížiť vzťahy vznikajúce v prípade, keď sa na vzniku diela (programu) podieľa viac osôb a je výsledkom ich spoločnej práce.

Ak dielo vzniklo spoločnou tvorivou činnosťou viacerých autorov (aspoň dvoch) do doby dokončenia diela ako dielo jediné a nerozdeliteľné, jedná sa o dielo spoluautorské podľa § 8 ods. 1 AutZ. Nie je dôležité, či sa dajú výsledky tvorivej činnosti jednotlivých spoluautorov od seba rozoznať, pokiaľ príspevky autorov nie sú spôsobilé samostatnej existencie ako autorské diela. Pokiaľ by boli príspevky jednotlivých spoluautorov spôsobilé k samostatnému užitiu, nejednalo by sa o dielo spoluautorské, ale o dielo súborné podľa § 2 ods. 5 AutZ.¹⁷⁴ Činnosť jednotlivých spoluautorov pri vytváraní diela môže byť aj postupná, nadväzovať na seba. Podmienkou je, aby prebiehala ešte pred dokončením diela. Napríklad jednotlivé časti programu, podprogramy či procedúry písali rôzni programátori, avšak samostatne ich

¹⁷¹ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 33-34.

¹⁷² § 11 ods. 4 AutZ v spojení s § 26 ods. 1 AutZ.

¹⁷³ Vysvetlenie pojmu public domain je v podkapitole 1.2.4 tejto práce.

¹⁷⁴ CHALOUPKOVÁ, Helena, Petr HOLÝ a Jiří URBÁNEK. *Mediální právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 414-415.

spustiť nejde.¹⁷⁵ Autorstvo k počítačovému programu, ktorý vznikol ako dielo spoluautorské, vzniká každému zo spoluautorov – náleží všetkým spoluautorom spoločne a nerozdielne.¹⁷⁶ O dispozícií s dielom rozhodujú spoluautori jednýmysle.¹⁷⁷ Spoločnú tvorivú činnosť je treba odlišovať od činnosti výpomocnej. Za spoluautora sa podľa § 8 ods. 2 AutZ nepovažuje osoba, ktorá autorovi poskytla len pomoc alebo radu technickej, administratívnej či odbornej povahy, dokumentačný či technický materiál alebo osoba, ktorá dala k vytvoreniu diela iba podnet. Výpomocná činnosť vznik spoluautorského práva nezakladá.

Ďalšou formou spoločnej činnosti autorov je dielo kolektívne. Kolektívne dielo je upravené v § 59 AutZ a pojmovo sa jedná o spoluautorské dielo.¹⁷⁸ I v tomto prípade je na strane autora pluralita subjektov. Aj tu platí, že príspevky jednotlivých autorov obsiahnuté v kolektívnom diele nie sú schopné samostatného užitia ako diela (v opačnom prípade by šlo o dielo súborné). Kolektívne dielo je však vytvárané z podnetu a pod vedením fyzickej či právnickej osoby a na verejnosti prezentované pod jej menom.¹⁷⁹ Tento znak ho odlišuje od spoluautorského diela. Podnet musí byť právne relevantný (napr. objednávka či pracovný príkaz zamestnávateľa, pričom v týchto prípadoch bude program nielen kolektívnym dielom, ale i dielom zamestnaneckým¹⁸⁰), nielen impulz, nápad, rada atď. Vedenie predstavuje konštantný dozor nad výkonom tvorivej činnosti a jej riadenie, v rámci vedenia osoba určuje celkovú koncepciu diela a jeho konečný vzťah. Vedenie samo o sebe však nie je povahovo tvorivou činnosťou.¹⁸¹

¹⁷⁵ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘÍCHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2019. Student (Leges), s. 205.

¹⁷⁶ § 8 ods. 1 AutZ.

¹⁷⁷ § 8 ods. 4 AutZ.

¹⁷⁸ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 662.

¹⁷⁹ § 59 ods. 1 AutZ.

¹⁸⁰ § 59 ods. 2 AutZ.

¹⁸¹ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 663.

Na kolektívne diela sa hľadí ako na zamestnanecké diela podľa § 58 AutZ aj v prípade, že boli vytvorené na objednávku, objednávateľ sa považuje za zamestnávateľa.¹⁸² Režim zamestnaneckých diel sa u programov vytvorených na objednávku uplatní bez ohľadu na skutočnosť, či sú alebo nie sú dielami kolektívnymi.¹⁸³

2.3.5 Posledné novelizácie AutZ

Od svojho vzniku v roku 2000 bol AutZ niekoľkokrát novelizovaný, najčastejším dôvodom novelizácie AutZ je implementačná povinnosť Českej republiky v dôsledku prijatých smerníc EÚ. V posledných rokoch bola prijatá rozsiahla novela AutZ pod č. 102/2017 Sb., na základe ktorej došlo k harmonizácii európskej Smernice 2014/26/EÚ o kolektívnej správe autorských práv a práv súvisiacich s autorským právom a o poskytovaní multiteritoriálnych licencií na práva na hudobné diela na online využívanie na vnútornom trhu.

Dňa 15. februára 2019 bola pod č. 50/2019 Sb. vyhlásená novela, ktorou boli do českého právneho poriadku zakotvené záväzky z tzv. Marrakéšskej zmluvy o uľahčení prístupu k vydaným dielam pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo s inou poruchou videnia z roku 2013,¹⁸⁴ ktorá je zmluvou WIPO a ktorá stanovuje ako majú byť zdieľané diela v prospech osôb zrakovo postihnutých vrátane osôb nevidomých a osôb s inými poruchami čítania, a to bez potreby povolenia zo strany nositeľa práv.

V dohľadnej dobe je možné očakávať ďalšie novelizácie AutZ v dôsledku prijatia kľúčového legislatívneho balíčku v roku 2019 – smerníc, ktoré sa týkajú

¹⁸² § 59 ods. 2 AutZ.

¹⁸³ § 58 ods. 7 AutZ v spojení s § 59 ods. 2 AutZ; v podrobnostiach vid' podkapitola 5.1 a 5.2.

¹⁸⁴ Na základe smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1564 z 13. septembra 2017 o určitých povolených spôsoboch použitia určitých diel a iných predmetov ochrany chránených autorským právom a s ním súvisiacimi právami v prospech osôb, ktoré sú nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania, a o zmene smernice 2001/29/ES o zosúladiení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti, CELEX: 32017L1564.

reformy telekomunikačného rámca a revízie autorského práva v EÚ. Jedná sa o nasledujúce:

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/789 zo 17. apríla 2019, ktorou sa stanovujú pravidlá výkonu autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom uplatniteľné na niektoré online vysielania vysielateľov a retransmisie televíznych a rozhlasových programov a ktorou sa mení smernica Rady 93/83/EHS, a
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/790 zo 17. apríla 2019 o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom na digitálnom jednotnom trhu a o zmene smerníc 96/9/ES a 2001/29/ES.

K dnešnému dňu (máj 2021) k transpozícií výše uvedených smerníc do českého právneho poriadku nedošlo. Členské štáty majú smernice transponovať najneskôr do 7. júna 2021.¹⁸⁵

¹⁸⁵ Článok 12 smernice 2019/789, článok 29 smernice 2019/790.

3 Autorskoprávna ochrana počítačových programov a jej obecné obmedzenia

Ako prostriedok ochrany počítačových programov bola na medzinárodnej a európskej úrovni nakoniec zvolená autorskoprávna ochrana.¹⁸⁶ Rozhodlo sa, že počítačové programy budú chránené ako diela literárne v zmysle Bernského dohovoru z roku 1886. Tento koncept bol prijatý aj českým právnym poriadkom, konkrétne ustanovenie § 65 ods. 1 AutZ priznáva počítačovému programu status diela literárneho a tomu odpovedajúcu autorskoprávnu ochranu.

Ochrana autorským právom však nie je poskytovaná automaticky každému počítačovému programu. Program musí naplniť požiadavky vzniku a trvania autorskoprávnej ochrany. Súčasne existujú prípady, kedy je možné do autorsky chráneného počítačového programu zasiahnuť v prospech oprávneného užívateľa. Z hľadiska systematiky je preto možno rozlíšiť *obecné obmedzenia* autorskoprávnej ochrany a *zvláštne obmedzenia*.¹⁸⁷

Obecné obmedzenia určujú hranicu medzi dielami, ktoré sú a ktoré nie sú predmetom ochrany. Keďže od počiatku definujú akému dielu a v akom rozsahu vzniká autorskoprávna ochrana, je možné ich označiť ako obmedzenia definičné.¹⁸⁸ Zvláštnymi obmedzeniami sa rozumejú *výnimky a obmedzenia z práva autorského* označované i ako *mimozmluvné inštitúty použitia autorského diela*. Výnimky a obmedzenia z práva autorského sa viažu k výlučným autorským právam a vyjadrujú ospravedlnenie pre inak neoprávnený zásah do týchto práv autora.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Vid' podkapitola 2.1 tejto práce.

¹⁸⁷ Túto kategorizáciu obmedzení rozlišuje Prchal v publikácii: PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016, s. 40., kde priamo uvádza: „*Pojem limitů autorskoprávní ochrany a rozdělení na limity obecné a v užším smyslu se může jevit z hlediska českého autorského práva, ze kterého tato práce vychází, jako jisté novum.*“, pričom používa pojem *limity* miesto pojmu *obmedzenia*.

¹⁸⁸ PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016, s. 40.

¹⁸⁹ PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016, s. 42.

Pokiaľ ide o vzťah medzi obmedzeniami, obecné obmedzenia sa vždy aplikujú prednostne pred zvláštnymi obmedzeniami a (na rozdiel od zvláštnych obmedzení) nepodliehajú skúmaniu trojkrokovým testom. Obecné obmedzenia predstavujú pozitívne formulované podmienky priznania ochrany autorským právom. Ak na základe obecných limitov usúdime, že sa jedná o chránený počítačový program, je možné následne aplikovať zvláštne obmedzenia.¹⁹⁰

Medzi obecné (definičné) obmedzenia vzťahujúce sa k počítačovým programom, ktoré sa pokúsim bližšie priblížiť v nasledujúcich podkapitolách, je možné zaradiť:

- jedinečnosť alebo pôvodnosť počítačového programu,
- dichotómia myšlienky a vyjadrenia,
- doba trvania majetkových autorských práv k počítačovému programu,
- princíp vyčerpania práva.

Dichotómia myšlienky a vyjadrenia a požiadavka jedinečnosti, resp. pôvodnosti počítačového programu definujú, či je počítačový program v dobe vzniku dielom podľa AutZ. Prostredníctvom obecných obmedzení ako doba trvania a princíp vyčerpania práv je možné definovať moment, kedy počítačový program chránený autorským právom bol, ale táto ochrana už zanikla.

3.1 Jedinečnosť alebo pôvodnosť počítačového programu

AutZ chráni duševné výtvory, ktoré označuje ako diela. Definíciu diela nájdeme hneď v úvodných ustanoveniach tohto zákona, konkrétne v ustanovení § 2 ods. 1 vete prvej AutZ, ktoré stanovuje, že: „*Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen „dílo“).*“. Z tejto pozitívne formulovanej generálnej klauzuly je možné vyvodiť niekoľko autorskoprávných imperatívov (tzv. pojmových znakov), ktoré musia byť

¹⁹⁰ PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016, s. 40-42.

naplnené, aby mohol byť konkrétny výsledok duševnej činnosti považovaný za autorské dielo. Jedná sa o nasledujúce:

- výsledok tvorivej činnosti autora (fyzickej osoby¹⁹¹),
- jedinečnosť diela,
- povahová vlastnosť diela byť objektívne vnímané ako dielo literárne, iné umelecké dielo alebo dielo vedecké,
- vyjadrenie v akejkoľvek objektívne vnímateľnej podobe.

K prvému znaku: V súčasnom AutZ definíciu tvorivej činnosti nenájdeme. Tvorivá činnosť je povahovo činnosť duševná a napríklad staršia terminológia používala výstižný výraz *práca hlavou*. Duševnú činnosť pritom môže dopĺňať aj mechanická či automatická činnosť, zručnosť či fyzická zdatnosť tvorcu.¹⁹² Vymedzením tvorivej činnosti sa zaoberal aj Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 4924/2007, kde uvádza: „*tvůrčí činnost*/, (...), *jako pojem autorskoprávní, lze charakterizovat jako činnost spočívající ve /"vytvoření"/ něčeho nehmotného s tím, že dosažení tohoto cíleného i necíleného výsledku závisí v osobních vlastnostech tvůrce, bez nichž by tento výtvor (duševní plod tvůrčí povahy literární, jiné umělecké nebo vědecké) nebyl vůbec dosažen.*“. Ďalej súd v rozhodnutí konštatuje, v čom tvorivá činnosť naopak nespočíva: „*Tvůrčí činnost, nebo-li tvorba díla, přitom nespočívá ve vynalezení, kdy stejného výsledku (řešení) lze dosáhnout různými individuálními postupy, ani nespočívá v objevení toho, co již objektivně existovalo, ale nebylo známo. Proto nelze tvůrčí činnost ve smyslu autorského zákona charakterizovat jako činnost technickou.*“. Vzhľadom k téme tejto práce je zaujímavý výrok súdu v tomto rozhodnutí: „*Z hlediska autorskoprávního je bezvýznamné, zda tvůrčí činnost byla vykonána bez pomoci technických zařízení, anebo za jejich pomoci či přímo jejich prostřednictvím, např. prostřednictvím počítače.*“. Takže tvorivou činnosťou bude aj prípad, keď bola tvorivá činnosť vykonaná pomocou či priamo prostredníctvom počítačového programu ako nástroja. Je však relevantnou otázkou, či je možné

¹⁹¹ § 5 ods. 1 AutZ.

¹⁹² TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 16.

považovať za takýto nástroj autora aj umelú inteligenciu. AI je čoraz viac začleňovaná do tvorby autorských diel, keďže ponúka pri vytváraní literárnych či umeleckých diel nesmierne možnosti a potenciál. V niektorých prípadoch už je AI schopná činiť rozhodnutia v rámci tvorivej činnosti i bez akejkoľvek ľudskej intervencie. Napríklad v rámci projektu *The Next Rembrandt*¹⁹³ dokázala AI vytvoriť obraz odpovedajúci tvorbe maliara Rembrandta Harmenszoon van Rijna pomocou algoritmu pre analýzu obrazov a 3D tlačiarne. AI zanalyzovala celú tvorbu maliara, dokázala sa naučiť jeho maliarsku techniku a na základe týchto dát navrhla obraz, ktorý by maliar pravdepodobne vytvoril, keby ešte žil. S ohľadom na požiadavku zákona, aby bolo dielo výsledkom tvorivej činnosti človeka, bude v daných prípadoch sporné, či je AI nástrojom, pomocou ktorého autor vytvoril nové dielo (analogicky pero a papier), alebo keďže nejde o tvorivú činnosť človeka, nebude výsledok chránený autorským právom nijak. Druhý prípad by mohol mať negatívny dopad na investície.

České právo zatiaľ na tvorbu umelej inteligencie pripravené nie je, nestanovuje žiadnu fikciu či domnienku autorstva. Podľa komentára v prípade diela, ktoré vznikne vlastnou činnosťou počítačov schopných samoorganizácie alebo učenia (prípád AI), sa nebude jednať o výsledok tvorivej činnosti, pretože dielo nebude duševným plodom autora ako fyzickej osoby. Vždy bude nutné individuálne vyhodnotiť tvorivú účasť autora počítačového programu, ktorý umožnil následný *umelý* vznik tohto diela.¹⁹⁴ V tejto súvislosti sa Zibner zamýšľa nad konceptom priznania právnej osobnosti AI a polemizuje s možnosťou opustiť spájanie tvorivej činnosti s osobnosťou fyzického autora. Pokiaľ by sme tvorivú činnosť interpretovali v zmysle súboru špecifických interných procesov, ktoré by v prípade AI znamenali viac či menej špecifickú a zložitú štruktúru príkazov podľa rozsahu voľnosti vymedzeného priestoru, potom by AI dokázala sama o sebe tento pojmový znak naplniť.¹⁹⁵ S ohľadom na skutočnosť, že množstvo diel vytvorených AI bude narastať, je vhodné sa zamyslieť, či diela

¹⁹³ The Next Rembrandt. [online]. [cit. 11. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.nextrembrandt.com/>.

¹⁹⁴ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 17.

¹⁹⁵ ZIBNER, Jan. Akceptace právní osobnosti v případě umělé inteligence. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2018, č. 17, s. 24-25. [cit. 30. máj 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/9067>.

vytvorené AI z autorskoprávnej ochrany vyradíme alebo im autorskoprávnu ochranu priznáme a tiež komu budú tieto práva prináležať. Guadamuz dospieva k záveru, že koncept udelenia autorských práv osobe, ktorá fungovanie AI umožnila, je najrozumnejším prístupom, ktorý by zabezpečil, že spoločnosti budú naďalej do technológií investovať s vedomím a istotou návratnosti investícií.¹⁹⁶

K druhému znaku: Jedinečnosťou sa rozumie nemožnosť vzniku dvoch identických diel. V prípade dvoch identických diel to znamená, že jedno z nich je plagiátom druhého, alebo že ani jedno z týchto diel nenapĺňa podmienky pre ochranu autorským právom, tzn. že nepôjde o autorské diela.¹⁹⁷ Jedinečnosť tak vyjadruje spojenie prvku osobitosti (vnútornú spätosť diela s osobnosťou autora), pôvodnosti (originality) diela a jeho novosti.¹⁹⁸

K tretiemu znaku: Jedná sa o povahovú (pojmovú) vlastnosť duševného výtvoru byť objektívne vnímané ostatnými osobami ako literatúra, iné umenie či veda.¹⁹⁹

K štvrtému a konečnému znaku: Objektívna vnímateľnosť znamená, že dielo neexistuje len v mysli autora, ale jeho vyjadrenie môžu ho vnímať aj tretie osoby svojimi zmyslami. Zákon výslovne uvádza i vyjadrenie v elektronickej podobe.²⁰⁰ Zachytenie diela môže byť nestále i pominuteľné. Predmetom autorskoprávnej ochrany je i zahraničná pieseň či prednesená báseň. Aby dielo požívalo ochrany, nemusí mať svoj trvalý fyzický nosič, napr. pieseň nemusí byť nahraná či zaznačená na notový papier, i keď by to bolo nepochybne významné z hľadiska dokazovania.²⁰¹ Pre

¹⁹⁶ GUADAMUZ, Andres. Artificial intelligence and copyright. *WIPO Magazine*. [online]. Október 2017 [cit. 11. júl 2020]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2017/05/article_0003.html.

¹⁹⁷ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 20.

¹⁹⁸ PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016, s. 44.

¹⁹⁹ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 21.

²⁰⁰ § 2 ods. 1 AutZ.

²⁰¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentár*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 7.

naplnenie podmienky objektívnej vnímateľnosti postačí, aby bolo dielo vnímateľné len určitou skupinou osôb alebo jednotlivcami, pričom ako príklad je možné uviesť zdrojový kód zrozumiteľný len osobám, ktoré sú znalé daného programovacieho jazyka. Pre úplnosť je vhodné dodať, že zničením hmotného nosiča, na ktorom je dielo zachytené (napríklad počítačový program nahraný na CD, DVD či flash disk), nedochádza k zániku autorského práva.²⁰²

Naplnením štyroch výše uvedených znakov sa stáva dielo predmetom ochrany autorského práva bez ďalšieho, teda nie je nutné splniť žiadne formálne podmienky ako napríklad dielo registrovať apod.²⁰³ Toto má za dôsledok, že ani dohodou zmluvných strán nie je možné určité dielo pod tento pojem podradiť či ho naopak dohodou strán z autorskoprávnej ochrany vylúčiť. Zmluvné ustanovenie v tomto zmysle by bolo absolútne neplatné.²⁰⁴

Zaujímavé je, že ďalšie kritéria ako napríklad kvalita diela, úspešnosť diela, jeho životnosť, prínos pre spoločnosť či kritérium vkusu nie sú pre určenie spôsobilosti diela byť predmetom ochrany podľa AutZ podstatné.²⁰⁵ Nie je rozhodný ani kultúrny, historický, vedecký, politický, národný význam diela.²⁰⁶ Autorskoprávnu ochranu môžu mať aj diela pornografické či diela propagujúce zločinecké, rasovo či nábožensky neznášateľné ideológie.²⁰⁷ Autorskoprávny ochranný systém je hodnotovo neutrálny a preto ani negatívna hodnota diela nemá vplyv na autorskoprávny status

²⁰² § 9 ods. 2 AutZ.

²⁰³ K tomu vid' podkapitola 2.3.1 tejto práce.

²⁰⁴ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentár*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 6.

²⁰⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentár*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 6.

²⁰⁶ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 24.

²⁰⁷ K tomu vid' napríklad rozhodnutie Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 5 Tdo 631/2003, kde obvinený uplatnil výhrady vzťahujúce sa k právnej kvalifikácii jednania popísaného vo výroku súdu prvého stupňa, pretože podľa neho nebolo preukázané, kto je autorom pornografických kaziet a spochybňoval, či pornografické diela požívajú ochrany autorských práv.

diela. Odmietanie spoločensky nevhodných či neprípustných javov je totiž verejnoprávnej povahy.²⁰⁸

Ustanovenie § 2 ods. 1 AutZ ďalej rozvádza definíciu diela demonštratívnym výpočtom niektorých druhov diel podľa spôsobu ich vyjadrenia. Vymenované diela zákonodarca neusporiadal podľa žiadneho kľúča, výpočet preto pôsobí pomerne nesystematicky.²⁰⁹ Medzi uvedenými príkladmi nájdeme dielo slovesné vyjadrené rečou či písmom, dielo hudobné, dielo dramatické a hudobnodramatické, dielo fotografické, kinematografické a ďalšie. Demonštratívny výpočet chránených diel zohľadňuje praktické potreby aplikácie AutZ v budúcnosti a pripúšťa aj iné, v definícií nezahrnuté druhy diel, ktoré naplnia zákonné pojmové znaky diela. Toto poňatie je výhodné, pretože umožňuje flexibilne reagovať na prípadné budúce technické a spoločenské zmeny, v dôsledku ktorých vzniknú nové druhy diel, ktoré zákonodarca v dobe vzniku AutZ nepredvídal.

Z výše uvedeného vyplýva, že obecné je pre vznik autorskoprávnej ochrany diela požadovaná jedinečnosť. V prípade počítačového programu je však podmienka autorskoprávnej ochrany miernejšia, pretože počítačové programy nemusia byť jedinečné, stačí ak naplnia kritérium pôvodnosti. Toto stanovuje AutZ v ustanovení § 2 ods. 2: „*Za dílo se považuje též počítačový program, fotografie a výtvar vyjádřený postupem podobným fotografii, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvorem.*“, pričom „*Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují.*“. Kritérium pôvodnosti znamená imperatív autorovho vlastného duševného výtvoru, čím je jasne vyjadrené obligatórne spojenie autora s jeho výtvorom (dielom). Pre zrovnanie, jedinečnosť je náročnejšou a prísnejšou požiadavkou kladenou na výtvor a pôvodnosť je v nej v plnom rozsahu zahrnutá. Okrem pôvodnosti vyžaduje jedinečnosť splnenie ďalších podmienok, akými sú statická novosť finálneho výtvoru (to znamená, že ešte nesmie

²⁰⁸ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 25.

²⁰⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena, Petr HOLÝ a Jiří URBÁNEK. *Mediální právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 401.

v danej podobe existovať rovnaký výtvor) a jeho neopakovateľnosť (čiže nemožnosť vytvoriť ďalšie autorské dielo nezávisle na tomto diele).²¹⁰

Odlišnosť podmienky ochrany počítačových programov od iných diel je v súlade s článkom 1 ods. 3 Softwarovej smernice. Podľa smernice stačí pre ochranu počítačového programu pôvodnosť v zmysle, že je autorovým vlastným duševným výtvorom, a žiadne ďalšie kritériá na určenie ochrany sa neaplikujú. V úvode²¹¹ smernica taxatívne vyníma z kritérií používaných na určenie, či je alebo nie je počítačový program pôvodným dielom, skúšky kvalitatívnych alebo estetických vlastností programu. To znamená, že podľa Softwarovej smernice nie je pre určenie pôvodnosti programu rozhodné, ako dobre je počítačový program programátorom naprogramovaný, ani na tom, akým dojmom program pôsobí.

Smejkal vysvetľuje, že pôvodnosť diela nespočíva v tom, že by bolo v rámci tvorby jedného či viacerých autorov ojedinelé. Autor môže opätovne spracovať rovnaké myšlienky²¹² a použiť pritom aj rovnaké či podobné tvorivé postupy. Tieto tvorivé postupy môže ako svoj rukopis používať ďalej pri spracovaní ďalších myšlienok, pričom každé takéto jednotlivé spracovanie môže byť dielom v zmysle § 2 ods. 2 AutZ (tzn. fiktívnym dielom).²¹³ U pôvodnosti nezáleží na originalite námetu, myšlienok, postupu, ani na absolútnej jedinečnosti. Záleží na originalite danej opätovným stvárnením diela, u ktorého môžeme rozoznať určité individuálne pôvodnosti, aj keď postupy, štruktúru a koncepciu majú jednotlivé diela spoločné.²¹⁴ V dôsledku toho je možné, aby vedľa seba existovali podobné či dokonca rovnaké počítačové programy, pokiaľ jeden nie je prostou kópiou (rozmnoženinou) druhého.

²¹⁰ ZIBNER, Jan. Originalita v pojetí práva Evropské unie. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2017, č. 15, s. 219. [cit. 17. apríl 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/6651>.

²¹¹ Bod 8 odôvodnenia Softwarovej smernice.

²¹² Myšlienky nie sú chránené autorským právom, viď podkapitola 3.2.

²¹³ SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 490.

²¹⁴ SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 490.

Teda aj ich zdrojové kódy môžu byť podobné, pokiaľ každý z nich bude vlastným duševným výtvorom autora.

Z hľadiska autorskoprávnej ochrany podľa AutZ je teda možné rozlišovať tri skupiny počítačových programov²¹⁵:

- Počítačový program ako dielo: Počítačové programy splňujúce všetky pojmové znaky autorského diela stanovené v § 2 ods. 1 AutZ vrátane jedinečnosti. Tieto diela sú automaticky chránené ako diela literárne v súlade s ustanovením § 65 ods. 1 AutZ aj keby sa v skutočnosti jednalo o dielo iné, napríklad dielo vedecké či umelecké. Pre tieto počítačové programy platí režim plnej autorskoprávnej ochrany s určitými zvláštnosťami zohľadňujúcimi špecifiká povahy počítačových programov.
- Počítačový program ako fiktívne dielo: Počítačové programy, ktoré nespĺňujú kritéria kladené na dielo podľa AutZ, predovšetkým podmienku jedinečnosti, avšak splňujú podmienky ochrany stanovené právnou fikciou v ustanovení § 2 ods. 2 AutZ (pôvodnosť a samozrejme objektívna vnímateľnosť). Z toho dôvodu bývajú označované aj ako tzv. fiktívne diela. Rovnako aj tieto počítačové programy budú chránené ako diela literárne podľa ustanovenia § 65 ods. 1 AutZ.
- Počítačový program, ktorý nie je dielom v zmysle AutZ: Počítačové programy nespádajúce do žiadnej z predošlých kategórií, teda nespĺňujú kritéria kladené AutZ na dielo podľa ustanovenia § 2 ods. 1 AutZ, ani kritéria stanovené pre fiktívne diela podľa ustanovenia § 2 ods. 2 AutZ. Tieto počítačové programy nie sú ani jedinečné ani pôvodné. V dôsledku toho tieto počítačové programy nepoživajú žiadnu autorskoprávnu ochranu. Nie je však vylúčená

²¹⁵ Nasledujúce rozčlenenie sa uvádza v komentári: TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 38.

ochrana prostredníctvom iného právneho inštitútu, napríklad môžu byť chránené ako súčasť obchodného tajomstva.

Výše uvedená kategorizácia demonštruje podmienky vzniku ochrany počítačových programov. AutZ umožňuje chrániť aj počítačový program, ktorý nie je jedinečný, ale je pôvodný v zmysle ustanovenia § 2 ods. 2 AutZ, čo však nevylučuje eventualitu, že počítačový program podmienku jedinečnosti naplní a bude chránený podľa ustanovenia § 2 ods. 1 AutZ. Počítačový program spadajúci do prvej skupiny počítačových programov bude v praxi skôr výnimočný. Väčšina počítačových programov chránených AutZ bude patriť do druhej skupiny počítačových programov (fiktívne diela), a to s prihliadnutím k charakteru programátorskej činnosti, ktorá je svojou povahou na nižšej tvorivej úrovni. Rozhodnutie, či počítačový program odpovedá podmienkam autorskoprávnej ochrany, bude často založené na znaleckom posudku, v ktorom sa bude skúmať štruktúra a usporiadanie programu (ako organizácia dát, postupnosť príkazov a voľba algoritmov) a *look and feel*^{216, 217}. Tieto aspekty bude znalec skúmať i v prípade podozrenia, že program vznikol obyčajným prepisom pôvodného programu, v dôsledku čoho došlo k zásahu do autorských práv. V praxi je možné predstaviť si situáciu, kedy programátor vytvorí takmer rovnaký program po odchode ku konkurencii alebo sa sám začne chovať konkurenčne.

Rozlišovanie na diela jedinečné a diela fiktívne však nemá za dôsledok rozdielnu právnu ochranu týchto diel. Z hľadiska obsahu a rozsahu autorskoprávnej ochrany nie je medzi nimi žiadny rozdiel. Túto otázku objasnil SDEÚ v Rozsudku Painer. Paní Painer je samostatne podnikajúcou fotografkou, ktorá sa zameriava na fotografovanie detí v materských škôlkach a školských družinách. V rámci svojej práce odfotila i Nataschu K., pri fotení sama navrhla pozadie pre fotografiu, určila pózu aj výraz tváre dievčaťa, ovládala fotoaparát a fotografie aj vyvolala.²¹⁸ Dievča

²¹⁶ Pojem *look and feel* je bližšie vysvetlený v podkapitole 1.3 tejto práce.

²¹⁷ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 38-39.

²¹⁸ Bod 27 Rozsudku Painer.

bolo unesené²¹⁹, po ôsmich rokoch väznenia sa jej podarilo únoscovi uniknúť²²⁰ a pred jej prvým vystúpením na verejnosti boli tieto fotografie vydavateľstvami zverejňované v novinách a na internetových stránkach bez súhlasu paní Painer a bez uvedenia mena autorky²²¹. Vydavatelia dokonca vytvorili na základe fotografií paní Painer s pomocou programu tzv. fantómový portrét, ktorý znázorňoval predpokladanú aktuálnu podobu unesenej.²²² Paní Painer sa žalobou domáhala ukončenia rozmnožovania a šírenia fotografií aj fantómového portréту bez jej súhlasu a bez uvedenia jej autorstva, primeranej odmeny a náhrady ujmy.²²³ Prípad sa dostal cez predbežnú otázku až pred SDEÚ.

Súdny dvor sa v Rozsudku Painer okrem ďalšieho zaoberal otázkou, či sú portrétové fotografie vôbec predmetom autorského práva, keď umožňujú príliš malý potenciál úpravy.²²⁴ Súdny dvor k tomu uviedol, že i pri vytváraní portrétovej fotografie môže autor uskutočniť svoje slobodné a tvorivé rozhodnutia viacerými spôsobmi a v rôznych fázach jej realizácie, napríklad v prípravnej fáze si môže autor vybrať kompozíciu, postoj fotografovanej osoby či osvetlenie. Pri snímaní môže zvoliť rámovanie, uhol pohľadu a vytváranú atmosféru. Pri vyvolávaní fotografie si môže vybrať medzi rôznymi technikami vyvolania, prípadne použiť programové vybavenie. S ohľadom na tieto jednotlivé rozhodnutia autora, ktoré v priebehu procesu tvorby fotografie činí, tak môže fotografickému portrétu vtlačiť svoj vlastný *osobný štýl*. Z toho dôvodu nie je pri vytváraní fotografického portrétu priestor autora na využitie tvorivých schopností nutne obmedzený či dokonca neexistujúci.²²⁵ Súdny dvor dospel k záveru, že fotografický portrét môže byť chránený autorským právom. Podmienkou je, že takáto fotografia je duševným výtvorom autora, ktorý odráža jeho osobnosť a

²¹⁹ Bod 30 Rozsudku Painer.

²²⁰ Bod 33 Rozsudku Painer.

²²¹ Bod 34 Rozsudku Painer.

²²² Bod 36 Rozsudku Painer.

²²³ Bod 37-38 Rozsudku Painer.

²²⁴ Bod 85 Rozsudku Painer.

²²⁵ Bod 90-93 Rozsudku Painer.

ktorý je prejavom autorových slobodných a tvorivých rozhodnutí v priebehu vytvárania fotografie. Overenie, či je táto podmienka naplnená, je v každom individuálnom prípade úlohou vnútroštátneho súdu.²²⁶ Ďalej sa Súdny dvor zaoberal aj otázkou, či je ochrana portrétovej fotografie nižšia než ochrana priznaná iným dielam, predovšetkým iným fotografickým dielam.²²⁷ Na túto otázku Súdny dvor odpovedá, že pokiaľ vnútroštátny súd posúdi, že určitý fotografický portrét dosahuje úroveň diela, jeho ochrana nie je nižšia než ochrana ostatných autorských diel, a to vrátane fotografických diel.²²⁸

Autorskoprávna ochrana počítačového programu vzniká automaticky jeho vytvorením, rovnako ako u všetkých ostatných autorskoprávných diel. Chránený je počítačový program ako celok i jeho jednotlivé časti. Autorskoprávna ochrana počítačových programov sa nevzťahuje iba na dokončený počítačový program, ale (rovnako ako v prípade iných druhov diel) aj na jeho vývojové fáze a chránené sú aj prípravné koncepčné materiály.^{229, 230} Toto je relevantné predovšetkým vzhľadom na trvanie vývoja počítačového programu a k nemalým investíciám do neho. Autorskoprávna ochrana je poskytovaná programu už v rámci jeho vývoja pred jeho dokončením. Platí, že jednotlivé časti i vývojové fáze programu musia samy o sebe spĺňať podmienky ochrany AutZ, teda minimálne podmienku pôvodnosti a objektívnej vnímateľnosti.²³¹

Čo sa týka prípravných koncepčných materiálov, z odôvodnenia Softwarovej smernice vyplýva, že prípravný koncepčný materiál vedúci k vyvinutiu počítačového programu je chránený, pod podmienkou, že na základe jeho povahy bude možné v

²²⁶ Bod 94 Rozsudku Painer.

²²⁷ Bod 95 Rozsudku Painer.

²²⁸ Bod 99 Rozsudku Painer.

²²⁹ § 65 ods. 1 AutZ.

²³⁰ Toto stanovuje ustanovenie § 2 ods. 3 AutZ: „Právo autorské se vztahuje na dílo dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a jmen postav, pokud splňují podmínky podle odstavce 1 nebo podle odstavce 2, jde-li o předměty práva autorského v něm uvedené.“.

²³¹ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 45, 717.

neskoršej etape vytvoriť počítačový program.²³² Pod prípravným koncepčným materiálom je možné si predstaviť napríklad rôzne analýzy či dokumenty softwarovej architektúry. Autor prípravných koncepčných materiálov nebude z pohľadu českého autorského práva spoluautorom výsledného počítačového programu, pretože koncepčný materiál je väčšinou schopný samostatného použitia a pojmovým znakom spoluautorského diela je, že príspevky autorov nie sú spôsobilé samostatnej existencie ako autorské diela.²³³ Pokiaľ ide o právny vzťah počítačového programu k prípravnému koncepčnému materiálu, počítačový program môže byť jeho spracovaním, prípadne nezávislým dielom (i keď postavenom na princípoch, myšlienkach a záveroch tohto materiálu). Ďalšou možnosťou je režim diel súborných či spojených. Vždy bude záležať na konkrétnych okolnostiach.²³⁴

3.2 Dichotómia myšlienky a vyjadrenia

Princíp dichotómie myšlienky a vyjadrenia (angl. *idea-expression dichotomy*) znamená, že myšlienky samotné nemôžu byť chránené, len ich vyjadrenie.

Dichotómia myšlienky a vyjadrenia je v českom AutZ upravená na dvoch miestach. Najskôr obecné v ustanovení § 2 ods. 6 AutZ²³⁵, ktoré obsahuje demonštratívny výpočet nechránených predmetov a potom v rámci zvláštnej úpravy vo vzťahu k počítačovým programom v ustanovení § 65 ods. 2 AutZ²³⁶. Právna dichotómia je jedným zo základných princípov autorského práva vôbec a vychádza

²³² Bod 7 odôvodnenia Softwarovej smernice.

²³³ Dielo spoluautorské je bližšie popísané v podkapitole 2.3.4 tejto práce.

²³⁴ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 717.

²³⁵ Ustanovenie § 2 ods. 6 AutZ znie: „Dílem podle tohoto zákona není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.“.

²³⁶ Ustanovenie § 65 ods. 2 AutZ znie: „Myšlenky a principy, na nichž je založen jakýkoli prvek počítačového programu, včetně těch, které jsou podkladem jeho propojení s jiným programem, nejsou podle tohoto zákona chráněny.“.

z medzinárodných zmlúv TRIPS²³⁷ a WCT²³⁸. Princíp je deklarovaný aj na úrovni EÚ v Softwarovej smernici vo vzťahu k počítačovým programom, konkrétne v čl. 1 ods. 2: „*Ochrana podle této směrnice se vztahuje na vyjádření počítačového programu v jakékoliv formě. Myšlenky a zásady, na kterých je založen kterýkoliv z prvků počítačového programu včetně myšlenek a zásad, na kterých je založeno jeho rozhraní, nejsou chráněny autorským právem podle této směrnice.*“. Pre vylúčenie pochybností smernica v bode 11 odôvodnenia smernica uvádza, že chránené je len vyjadrenie počítačového programu a ďalej upresňuje, že: „*V souladu s touto zásadou autorského práva se ochrana podle této směrnice nevztahuje na myšlenky a zásady, na kterých je založena logika, algoritmy a programovací jazyky. V souladu s právními předpisy a judikaturou členských států, jakož i s mezinárodními smlouvami o autorských právech je autorskými právy chráněno vyjádření těchto myšlenek a zásad.*“²³⁹.

Ohľadom výše uvedeného si môžeme všimnúť, že česká úprava v AutZ na rozdiel od európskej a medzinárodnej explicitne neuvádza, že autorskoprávna ochrana sa vzťahuje na *vyjadrenie*, avšak výkladom ustanovení § 2 ods. 1 a 2 AutZ v spojení s § 9 ods. 1 AutZ dospejeme k rovnakému záveru.

Dichotómia myšlienky a vyjadrenia predstavuje obecné obmedzenie autorskoprávnej ochrany, ktorý určuje, čo je od počiatku chránené autorským právom a čo (ešte) nie v dôsledku absencie vyjadrenia. Obmedzuje teda okruh chránených predmetov. V žiadnom prípade nie je možné dichotómiu myšlienky a vyjadrenia chápať ako výnimku a obmedzenie z autorskoprávnej ochrany (zvláštne obmedzenie). V momente aplikácie zvláštneho obmedzenia je už totiž isté, že sa jedná o dielo chránené.

²³⁷ Konkrétne v článku 9 ods. 2 dohody TRIPS: „*Autorskoprávní ochrana nebude poskytnuta myšlenkám, postupům, výrobním metodám nebo matematickým pojmům jako takovým, nýbrž jejich vyjádření.*“.

²³⁸ Konkrétne v článku 2 WCT: „*Ochrana autorského práva se vztahuje na vyjádření, nikoli však na myšlenky, postupy, způsoby fungování nebo matematické pojmy jako takové.*“.

²³⁹ Bod 11 odôvodnenia Softwarovej smernice.

Pojem dichotómie myšlienky a vyjadrenia môže mať podľa Prchala rôzne významy. Jednak môže predstavovať rozdiel medzi nechránenou myšlienkou a jej chráneným vyjadrením, alebo môže ísť o rozdiel medzi dielom a hmotným nosičom diela, a konečne sa môže jednať i o obecný rozdiel medzi chránenými a nechránenými statkami. Český AutZ pojmu pripisuje tretí význam, konkrétne v ustanovení § 2 ods. 6 AutZ demonštratívne vymedzuje, čo chránené autorským právom nie je a v tomto výpočte nájdeme mimo iné i myšlienku a princíp.²⁴⁰

Inštitút dichotómie myšlienky a vyjadrenia úzko súvisí s kritériom jedinečnosti, pretože myšlienky (na rozdiel od vyjadrenia) nemôžu byť jedinečné. I z toho dôvodu nemôžu byť myšlienky samotné autorskoprávne chránené.²⁴¹ Nechránenie myšlienky je významné, keď sa zamyslíme nad tým, akým spôsobom sa dielo (počítačový program) tvorí. Tvorba diela spočíva v kumulatívnom používaní myšlienok a dielo vzniká vždy na základe predchádzajúcich myšlienok, nie samo od seba. Voľný prístup k myšlienkam je tak základným predpokladom autorskej tvorivosti. Dôsledkom priznania právnej ochrany myšlienkam by bolo, že kto by chcel myšlienku iného autora ďalej rozvíjať, upravovať ju, pracovať s ňou či vymýšľať iný spôsob jej použitia, by tak nemohol učiniť bez súhlasu autora tejto myšlienky.²⁴² Dôvod pre nechránenie myšlienok je teda skutočne racionálny.

V súvislosti s počítačovými programami budú autorskoprávne nechránenými prvkami okrem myšlienky a princípov, na ktorých je počítačový program založený, tiež napríklad základy logiky, algoritmy, programovacie jazyky, funkcie počítačového programu, formát dátových súborov a interoperabilita počítačovým programom navzájom a vo vzťahu k hardwaru apod. Myšlienkový obsah nadobúda autorskoprávnej ochrany až jeho tvorivým stvárnením, teda tvorivým programátorským vyjadrením či spracovaním týchto prvkov.²⁴³

²⁴⁰ PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016, s. 60-61.

²⁴¹ PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016, s. 58-59.

²⁴² PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016, s. 59.

²⁴³ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 719.

Ochrana autorskoprávne nechránených prvkov môže byť zaistená prostredníctvom patentového práva či nekalej súťaže (zvláštna nekalosúťažná skutková podstata porušenia obchodného tajomstva v § 2985 ObčZ). Ďalej k ochrane podnikateľského nápadu nového počítačového programu novej funkcionality je možné uzavrieť zmluvu o ochrane dôverných informácií. Na rozdiel od autorského práva, ktoré pôsobí *erga omnes*²⁴⁴, záväzky zo zmluvy budú pôsobiť *inter partes*.

Vyjadrenie počítačového programu umožňuje jeho vnímanie osobami odlišnými od jeho autora, programátora. Počítačové programy musia pre priznanie autorskoprávnej ochrany splňovať okrem kritéria pôvodnosti popísaného v predchádzajúcej podkapitole i kritérium objektívnej vnímateľnosti. Až objektívne stváranie myšlienky je tým krokom, ktorým sa myšlienka stane súčasťou vonkajšieho sveta a definitívne sa oddelí od osobnosti tvorcu.²⁴⁵ Objektívna vnímateľnosť sa prejavuje vo vyjadrení v programovacom jazyku, program môže byť vyjadrený v zdrojovom kóde čitateľnom pre človeka i v strojovom kóde čitateľnom pre počítač. Obe vyjadrenia programu sú zákonom chránené a prípadná strata zdrojových kódov nevedie k strate ochrany, pretože zákon chráni software vyjadrený strojovým kódom.²⁴⁶ Podľa zákona nie je forma vyjadrenia významná, AutZ nepožaduje ani trvalý charakter vyjadrenia.²⁴⁷ Počítačový program bude nepochybne najčastejšie zachytený v elektronickej podobe. U počítačového programu bude špecifické, že jeho forma vyjadrenia prostredníctvom zdrojového kódu nebude zrozumiteľná tretím

²⁴⁴ Podľa rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 739/2007: „*Jedná se o právo absolutní právní povahy příslušející pouze individuálně určené osobě, již je původně pouze tvůrce (autor, původce) jako osoba fyzická, čemuž na druhé straně odpovídá povinnost individuálně neurčených cizích osob (kohokoli) zdržet se jakýchkoli neoprávněných zásahů do oprávnění nositele autorského práva. Autorské právo tedy působí erga omnes, tj. i proti autorovi samému.*“.

²⁴⁵ TOMÍŠEK, Jan. Software jako věc v režimu nového občanského zákoníku. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2014, č. 9, s. 202. [cit. 12. júl 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/5021>.

²⁴⁶ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 36.

²⁴⁷ § 2 ods. 1 AutZ: „(...) a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, (...)“ a § 65 ods. 1 AutZ: „*Počítačový program, bez ohledu na formu jeho vyjádření, včetně přípravných koncepčních materiálů, je chráněn jako dílo literární, (...)*“.

osobám obecně, ale jen určité skupině lidí, IT odborníkům, kteří sú schopní zápis kódu přečíst a porozumět mu.

Keď nahliadneme do medzinárodnej úpravy, zistíme, že dohoda TRIPS stanovuje ochranu počítačového programu vyjadreného v zdrojovom či v strojovom kóde.²⁴⁸ Úprava vo WCT je obcejšia a vychádza zo zásady, že počítačové programy sú chránené bez ohľadu na spôsob či formu vyjadrenia.²⁴⁹ Úijná úprava je obdobná, ochrana podľa Softwarovej smernice sa vzťahuje na vyjadrenia počítačového programu v akejkolvek forme.²⁵⁰

Od vyjadrenia počítačového programu vo forme zdrojového či strojového kódu je treba odlišovať samotný výsledok fungovania počítačového programu, ktorý vníma užívateľ, teda grafické užívateľské rozhranie²⁵¹. Významnou otázkou, či a za akých podmienok je GUI formou vyjadrenia počítačového programu chránenou v zmysle článku 1 ods. 2 smernice č. 91/250²⁵² sa v roku 2010 zaoberal SDEÚ v rozhodnutí o predbežnej otázke položenej Nejvyšším správním soudem ČR v spore medzi Bezpečnostní softwarovou asociací – Svazem softwarové ochrany (BSA) a Ministerstvem kultury ČR²⁵³. Rozhodnutie je o to zaujímavejšie, že sa priamo dotýka Českej republiky.

Skutkový stav bol taký, že Ministerstvo kultury ČR opakovane odmietlo udeliť BSA oprávnenie na výkon kolektívnej správy majetkových autorských práv k počítačovým programom. BSA toto oprávnenie požadovala na základe ustanovenia § 98 AutZ. Ministerstvo kultury ČR namietalo, že AutZ chráni len strojový a zdrojový kód počítačového programu a nie výsledok zobrazenia programu na obrazovke

²⁴⁸ Článok 10 ods. 1 dohody TRIPS.

²⁴⁹ Článok 4 WCT.

²⁵⁰ Článok 1 ods. 2 veta prvá Softwarovej smernice.

²⁵¹ Pojem grafické užívateľské rozhranie je bližšie vysvetlený v podkapitole 1.3 tejto práce.

²⁵² Tento článok smernice č. 91/250 odpovedá zneniu čl. 1 ods. 2 Softwarovej smernice, ktorá smernicu č. 91/250 nahradila.

²⁵³ Rozsudok BSA.

počítača. Ministerstvo poukazovalo, že na GUI sa vzťahuje iba ochrana proti nekalej súťaži.²⁵⁴ I keď kolektívna správa počítačových programov podľa Ministerstva kultury ČR teoreticky možná je, povinná kolektívna správa v podstate nepripadá do úvahy a dobrovoľná kolektívna správa je neúčelná.²⁵⁵ Takto sa vec dostala až pred SDEÚ.

Súdny dvor v rozhodnutí o predbežnej otázke riešil, čo vlastne znamená výraz *vyjadrenie počítačového programu v akejkoľvek forme* obsiahnutý v predmetnej smernici č. 91/250.²⁵⁶ Súdny dvor dospel k záveru, že chránené je vyjadrenie, ktoré vedie, resp. môže viesť k vytvoreniu či rozmnoženiu počítačového programu (napr. vyjadrenie formou zdrojového či strojového kódu).²⁵⁷ Z toho súd následne vyvodil, že GUI nepredstavuje formu vyjadrenia počítačového programu v zmysle smernice, pretože nedovoľuje rozmnožovať počítačový program. GUI teda je len prvok počítačového programu, prostredníctvom ktorého užívateľ využíva funkcie programu. Podľa názoru Súdneho dvora sa tak na GUI nemôže vzťahovať špecifická autorskoprávna ochrana k počítačovým programom zakotvená smernicou č. 91/250.²⁵⁸

Autorskoprávna ochrana GUI však podľa SDEÚ nie je úplne vylúčená. Nad rámec položených predbežných otázok sa Súdny dvor zaoberal, či sa na GUI môže vzťahovať obecná úprava autorskoprávnej ochrany podľa Informačnej smernice. K tomu Súdny dvor uvádza, že GUI môže požívať autorskoprávnu ochranu ako dielo, pokiaľ je vlastným duševným výtvorom autora. Z toho teda vyplýva, že GUI nie je chránené v rámci ochrany počítačového programu, ale ako samostatné dielo.²⁵⁹ Posúdenie, či je GUI autorovým vlastným duševným výtvorom, bude v konkrétnom prípade úlohou vnútroštátneho súdu, pričom tento musí pri posudzovaní prihliadať

²⁵⁴ Bod 15-18 Rozsudku BSA.

²⁵⁵ Bod 18 Rozsudku BSA.

²⁵⁶ Bod 29 a nasl. Rozsudku BSA.

²⁵⁷ Bod 37-38 Rozsudku BSA.

²⁵⁸ Bod 41-42 Rozsudku BSA.

²⁵⁹ Bod 44-46 Rozsudku BSA.

najmä k osobitosti konfigurácie alebo umiestneniu všetkých zložiek GUI, aby mohol určiť, ktoré zo zložiek kritérium pôvodnosti naplnia.²⁶⁰

SDEÚ doplnil, že kritérium pôvodnosti nenaplnia zložky GUI, ktoré sú charakteristické iba svojou technickou funkciou. Súd sa stotožnil so stanoviskom generálneho advokáta, že ak je vyjadrenie zložiek dané ich technickou funkciou, kritérium pôvodnosti naplnené nie je. V takom prípade sú možnosti stvárnenia danej myšlienky tak obmedzené, že myšlienka a jej vyjadrenie sú navzájom zameniteľné (splývajú). Autor nemá možnosť vyjadriť svoju tvorivosť originálnym spôsobom a preto nemôže dospieť k výsledku, ktorý predstavuje jeho vlastný duševný výtvor.²⁶¹

So zreteľom na rozhodnutie Súdneho dvora o položených predbežných otázkach Nejvyšší správní soud ČR vo svojom rozhodnutí z dňa 2. februára 2011, č. j. 5 As 38/2008-288, následne judikoval, že GUI nie je možné považovať za formu vyjadrenia počítačového programu chránenú v zmysle č. 1 ods. 2 smernice č. 91/250 (preto na GUI nie je možné vzťahovať autorskoprávnu ochranu programov podľa tejto smernice), ani v zmysle § 65 ods. 1 a § 2 ods. 2 AutZ. K záveru SDEÚ, že GUI by mohlo podliehať ochrane podľa Informačnej smernice, Nejvyšší správní soud ČR konštatuje, že i keď toto nie je pre posúdenie predmetnej veci relevantné, nie je vylúčená autorskoprávna ochrana GUI v zmysle Informačnej smernice, čiže pokiaľ GUI splní podmienky obecnej definície autorského diela podľa § 2 ods. 1 AutZ. Z toho plynie, že podľa Nejvyššieho správneho soudu je GUI autorskoprávne chránené, pokiaľ naplní prísnejšie kritérium jedinečnosti.

Pre úplnosť je vhodné sa aspoň v krátkosti zmieniť i o rozhodnutí o druhej predbežnej otázke, kde SDEÚ posudzoval, či je televízne vysielanie GUI verejným prenosom autorského diela v zmysle článku 3 ods. 1 Informačnej smernice. Podľa SDEÚ nie je.²⁶² Súdny dvor k tejto otázke uviedol, že pokiaľ sa v rámci televízneho vysielania nejakej relácie zobrazí GUI, diváci prijímajú prenos GUI iba pasívne a

²⁶⁰ Bod 47-48 Rozsudku BSA.

²⁶¹ Bod 48-50 Rozsudku BSA.

²⁶² Bod 58 Rozsudku BSA.

nemajú k dispozícii funkciu rozhrania, ktorá by im umožnila s počítačovým programom interagovať. Pretože televíznym vysielaním nie je GUI sprístupnené verejnosti spôsobom, ktorý by verejnosti dovolil prístup k základnému prvku rozhrania (interakcia s užívateľom), tak k verejnému prenosu GUI v takomto prípade nedochádza.²⁶³

Ďalším kľúčovým rozhodnutím, ktoré v rámci práva EÚ špecifikovalo rozsah právnych mantinelov autorskoprávnej ochrany počítačových programov je Rozsudok SAS, ktorý sa zaoberal problematikou autorskoprávnej ochrany funkcionality. U funkcionality programu je badateľné, že hranica medzi myšlienkou a vyjadrením je pomerne nejasná. SDEÚ teda v rámci predbežnej otázky skúmal, či sú funkcionality počítačového programu, programovací jazyk a formát dátových súborov formou vyjadrenia počítačového programu chránenou podľa článku 1 ods. 2 smernice č. 91/250.²⁶⁴

Skutková podstata sporu spočívala v tom, že spoločnosť SAS Institute Inc. (ďalej ako *SAS Institute*) vyvinula počítačový program SAS (ďalej ako *SAS*) a spoločnosť World Programming Ltd. (ďalej ako *WPL*) následne na základe SAS vytvorila podobný počítačový program World Programming System (ďalej ako *WPS*), ktorý reprodukoval väčšinu funkcií SAS. Toto sa WPL podarilo tak, že bez súhlasu SAS Institute program SAS skúmala a študovala, aby porozumela jeho fungovaniu a použila pritom rovnaký programovací jazyk a rovnaký formát dátových súborov. WPL nemala prístup k zdrojovému kódu SAS a nevykonala ani dekompiláciu strojového kódu (resp. ani jedno nebolo v rámci sporu preukázané), a teda iba holým pozorovaním fungovania (black box analýzou) a pomocou manuálu k programu dokázala vytvoriť konkurenčný program.²⁶⁵

V prvom rade Súdny dvor konštatoval, že študovanie myšlienok a zásad, na ktorých program stojí, bez prístupu k zdrojovým kódom (tak ako učinila WPL), je

²⁶³ Bod 57 Rozsudku BSA.

²⁶⁴ Bod 29 Rozsudku SAS.

²⁶⁵ Bod 23-25, 44 Rozsudku SAS.

z pohľadu práva v poriadku a plne v súlade so smernicou č. 91/250. Keď oprávnený nadobúdateľ licencie (ktorým WPL bola) nemal prístup k zdrojovému kódu programu, na ktorý sa táto licencia vzťahuje, ale iba študoval, skúmal či skúšal fungovanie programu za účelom napodobnenia jeho funkcionality v druhom programe, k porušeniu autorského práva nedôjde.²⁶⁶

Významný je jednoznačný záver Súdného dvora, že funkcionality počítačového programu, programovací jazyk a formát dátových súborov používaných v rámci počítačového programu za účelom využitia jeho funkcií, nepredstavujú formu vyjadrenia počítačového programu v zmysle článku 1 ods. 2 smernice č. 91/250,²⁶⁷ a z tohto dôvodu ležia mimo dosah ochrany poskytovanej autorským právom podľa tejto smernice. SDEÚ v súlade so stanoviskom generálneho advokáta argumentoval, že pripustenie autorskoprávnej ochrany funkcionality počítačového programu, by dovolilo monopolizovať myšlienky, čo by založilo podstatnú prekážku pre technický pokrok a rozvoj priemyslu.²⁶⁸ V dôsledku ochrany funkcionality by po dobu autorovho života a 70 rokov po jeho smrti nemohol nikto vyhotoviť program s rovnakou funkciou a došlo by tak k výraznému narušeniu hospodárskej súťaže a obmedzeniu slobodného priestoru pre softwarové inovácie.²⁶⁹ Súdný dvor tak ochranu funkcionality programov kategoricky vylúčil.

Súdný dvor navyše priamo odkazuje na predchádzajúci Rozsudok BSA, ktorý rozoberám vyššie, a uvádza, že programovací jazyk a formát dátových súborov môžu byť chránené ako diela podľa Informačnej smernice, ak sú vlastným duševným výtvorom autora.²⁷⁰

²⁶⁶ Bod 61-62 Rozsudku SAS.

²⁶⁷ Bod 39 Rozsudku SAS.

²⁶⁸ Bod 40 Rozsudku SAS.

²⁶⁹ KOUKAL, Pavel. *Autorské právo, public domain a lidská práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2019, s. 69.

²⁷⁰ Bod 45 Rozsudku SAS.

3.3 Doba trvania majetkových autorských práv k počítačovému programu

Ďalším analyzovaným obecným obmedzením autorskoprávnej ochrany bude doba trvania majetkových práv k počítačovým programom. Doba ochrany určuje, kedy sa autorskoprávna ochrana prestane na počítačový program vzťahovať.

Zmyslom tohto inštitútu je alimentálna funkcia autorského práva i po smrti autora po dobu dvoch generácií jeho potomkov a ďalej stimulácia autorskej tvorby. Zákonom stanovený monopol po určitú dobu, počas ktorej môže autor vykonávať svoje exkluzívne práva, má nabádať k zvýšeniu tvorby autorských diel a rozvoju kultúry obecné.²⁷¹

Predchádzajúci český autorský zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých, ktorý bol založený na monistickej koncepcii, stanovoval v § 33 ods. 1 dobu trvania autorského práva po dobu autorovho života a 50 rokov po jeho smrti.

Súčasný AutZ opustil monistickú koncepciu a predĺžil dobu trvania majetkových na 70 rokov po smrti autora.²⁷² Úprava v AutZ je v súlade s úniijnou úpravou v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2006/116/ES z 12. decembra 2006 o lehote ochrany autorského práva a niektorých súvisiacich práv.²⁷³ Dôvody k nastaveniu doby trvania na 70 rokov na úrovni EÚ popisuje táto smernica vo svojom úvode. EÚ viedol k zjednoteniu (harmonizovaniu) doby ochrany predovšetkým záujem odstrániť nežiadúce rozdiely medzi vnútroštátnymi právnymi predpismi členských štátov, ktoré bránili plynulému fungovaniu vnútorného trhu a deformovali hospodársku súťaž. Niektoré z členských štátov už pred prijatím smernice predĺžili trvanie ochrany v snahe vynahradiť vplyv svetových vojen na využívanie diel. Ďalším proklamovaným dôvodom je, že minimálne trvanie ochrany stanovil Bernský dohovor

²⁷¹ MYŠKA, Matěj. *Veřejné licence*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 33.

²⁷² Úpravu doby trvania majetkových ochrany nájdeme v ustanovení § 27 ods. 1 AutZ: „Majetková práva trvají, pokud není dále stanoveno jinak, po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.“

²⁷³ PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016, s. 70.

v takej dĺžke, aby trvala počas života autora a 50 rokov po jeho smrti za účelom ochrany autora a prvých dvoch generácií jeho potomkov. V dôsledku predĺženia priemerného veku dožitia doba 50 rokov ochrany viac nedostačovala.²⁷⁴

Doba trvania majetkových práv sa počíta vždy od prvého dňa roku nasledujúcom po roku, v ktorom došlo k udalosti rozhodnej pre jej počítanie (napr. smrť autora, smrť posledného zo spoluautorov, oprávnené zverejnenie diela atď.), tzn. vždy od 1. januára.²⁷⁵ Pri spoluautorskom diele sa doba trvania počíta od smrti spoluautora, ktorý sa dožil najdlhšie.²⁷⁶ U anonymných alebo pseudonymných dielach sa doba trvania počíta od okamihu oprávneného sprístupnenia verejnosti.²⁷⁷

Keďže prijatím AutZ došlo k predĺženiu doby trvania z 50 rokov na 70 rokov od rozhodnej skutočnosti, AutZ v prechodných ustanoveniach upravuje, že doba trvania majetkových práv trvá 70 rokov po smrti autora aj vtedy, pokiaľ začala bežať pred účinnosťou AutZ. Pokiaľ doba uplynula pred účinnosťou AutZ, ale podľa súčasnej úpravy by ešte bežala, ochrana sa obnovuje v rozsahu doby zostávajúcej.²⁷⁸

Dôsledkom uplynutia doby ochrany majetkových práv sa dielo stáva voľným, čo znamená, že je možné ho použiť voľne a bezúplatne, k jeho užitiu nie je potrebný žiadny súhlas. I keď voľné dielo už viac nie je pod ochranou AutZ a môžeme s ním voľne disponovať, stále je treba dbať na určité zákonom stanovené mantinely, a to postmortálnu (pietnu) ochranu diela²⁷⁹ vyjadrenú v ustanovení § 11 ods. 5 AutZ.²⁸⁰

Pre potreby tejto práce je vhodné zhodnotiť, ako je to s dobou trvania u počítačových programov. Doba trvania majetkových práv 70 rokov po smrti autora

²⁷⁴ Body 3, 6 a 7 odôvodnenia Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/116/ES z 12. decembra 2006 o lehote ochrany autorského práva a niektorých súvisiacich práv.

²⁷⁵ § 27 ods. 8 AutZ.

²⁷⁶ § 27 ods. 2 AutZ.

²⁷⁷ § 27 ods. 3 AutZ.

²⁷⁸ § 106 ods. 3 AutZ.

²⁷⁹ Obsah postmortálnej ochrany je vysvetlený v podkapitole 2.3.2 tejto práce.

²⁸⁰ § 28 AutZ.

sa vzťahuje na počítačový program rovnako ako na iné diela, zákon vo vzťahu k programom v tejto oblasti nestanovuje žiadne odlišnosti. Avšak počítačové programy sú pomerne špecifické a od ostatných diel sa výrazne odlišujú. Problematickým sa zdá byť praktická využiteľnosť programu v dobe, kedy sa stane voľným dielom, a to s ohľadom na rýchlosť vývoja a zastarávania informačných technológií. I keď autorské právo chráni počítačový program ako dielo literárne, je treba si uvedomiť, že kým napr. knižné dielo, u ktorého uplynula doba trvania majetkových práv, môže byť stále hodnotné a oceňované naprieč generáciami, počítačový program plynutím času nebude odpovedať novým technológiám, veľmi pravdepodobne nebude kompatibilný a zrejme teda nebude možné ho vôbec spustiť. V dobe, kedy sa konkrétny program stane súčasťou obecného fondu a bude môcť byť užívaný voľne, nebude zrejme využiteľný. Vzhľadom k tomu, že počítačové programy existujú relatívne krátku dobu a aj tie najstaršie počítačové programy sú dnes stále pomerne mladé a v súčasnosti v podstate neexistuje počítačový program, ktorý by nebol chránený. V prípade počítačového programu sa preto dĺžka ochrany majetkových práv 70 rokov javí ako nevhodná a u počítačových programov znamená prakticky neobmedzenú ochranu.

3.4 Princíp vyčerpania práva

Inštitút vyčerpania práva (angl. *exhaustion doctrine* alebo *first sale doctrine*) je ďalším obecným obmedzením autorskoprávnej ochrany. Jeho zmyslom je vyvažovať záujmy autorov a užívateľov diel. Prvým predajom diela so súhlasom autora získa autor odmenu za produkciu hmotného statku a následne už nemôže ovplyvňovať ďalšie dispozície vlastníka hmotného nosiču tohto diela.

Problematiku najskôr uvediem odkazmi na relevantnú právnu úpravu. Český AutZ upravuje tento princíp vo vzťahu k autorským dielam obecné v ustanovení § 14 ods. 2 AutZ. Podľa tohto ustanovenia je právo na rozširovanie vyčerpané prvým predajom, resp. prvým prevodom vlastníckeho práva k originálu (napríklad výtvarné dielo) či k rozmnoženine diela (napríklad výtlačok knižného diela) v hmotnej podobe v rámci Európskeho hospodárskeho priestoru. Právo na prenájom a požičiavanie

zostáva nedotknuté.²⁸¹ Jedná sa teda o výnimku z výlučného majetkového autorského práva na rozširovanie originálu či rozmnoženiny diela. V žiadnom prípade sa nevzťahuje k rozmnožovaniu, ktoré je iným výlučným majetkovým právom autora, preto práva autora pre prípad neoprávneného rozmnožovania diela zostávajú nedotknuté.²⁸²

Princíp vyčerpania sa uplatní i vo vzťahu k počítačovým programom, konkrétne je princíp upravený v čl. 4 ods. 2 Softwarovej smernice: „*První prodej rozmnoženiny počítačového programu ve Společenství provedený nositelem práv nebo s jeho svolením je vyčerpáním práva na šíření této rozmnoženiny v rámci Společenství s výjimkou práva na kontrolu dalšího pronájmu počítačového programu nebo jeho rozmnoženin.*“.²⁸³ Upozorňujem, že Softwarová smernica na rozdiel od AutZ²⁸⁴ neuvádza hmotnú podobu diela, čo môže vyvolávať úvahy, že v prípade počítačových programov nie je hmotná podoba nutná (viď ďalej argumenty SDEÚ v Rozsudku UsedSoft).

V praxi by bolo neúnosné, aby musel autor vyjadrovať súhlas s každým predajom rozmnoženiny. Princíp vyčerpania práv zjednodušene znamená, že prvým predajom rozmnoženiny diela so súhlasom autora sa jeho autorské práva *vyčerpali*. V dôsledku toho autor stráca právo vyjadrovať sa k ďalším predajom či dispozíciám s touto konkrétnou rozmnoženinou (s výnimkou prenájmu či požičiavania). Bez existencie tohto princípu by došlo by k podstatnému obmedzeniu voľného pohybu tovaru.²⁸⁵

²⁸¹ § 14 ods. 2 AutZ.

²⁸² V prípade počítačových programov nadobúdateľ počítačového programu nemá právo program rozmnožovať s výnimkou vytvorenia záložnej rozmnoženiny podľa § 66 ods. 1 písm. c) AutZ. K tomu viď podkapitola 4.6.3 tejto práce.

²⁸³ Článok 4 ods. 2 Softwarovej smernice.

²⁸⁴ § 14 ods. 2 AutZ.

²⁸⁵ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 411.

Princíp sa dá zrozumiteľne ilustrovať na príklade vydania knihy, ktorý uvádza Otevřel. Nakladateľstvo vydá knihu, ktorú so súhlasom autora rozširuje. Vďaka princípu vyčerpania môžu kníhkupectvá tuto knižku predávať bez ďalšieho súhlasu autora. Kupec knihy môže knihu predat' do antikvariátu a antikvariát ju môže predat' zase ďalej ďalšiemu kupcovi, a v žiadnom z týchto prípadov nie je nutný ďalší súhlas autora knihy. Autorovi knihy pritom nevzniká právo na odmenu voči všetkým týmito ďalším osobám, ktoré konkrétny výtlačok knihy nadobudli alebo ho ďalej predali. Nič na tom nezmení ani skutočnosť, či jednali ako podnikatelia za účelom dosiahnutia zisku alebo ako koneční užívatelia.²⁸⁶ Avšak knihu samozrejme nesmie kupec knihy rozmnožovať, pretože to už je iné samostatné právo. Preto ak si kupec vyrobí kópie kúpenej knižky a otvorí si obchod, v ktorom bude tieto kópie predávať, autor môže s odvolaním na svoje právo rozmnožovania diela tomuto zabrániť.

V reakcii na rozvoj technológií a objavenie sa nových foriem zachytenia a šírenia autorských diel bez potreby hmotných nosičov sa vynorila otázka, do akej miery sa princíp vyčerpania práv aplikuje v digitálnom prostredí. Podľa § 14 ods. 1 AutZ sa rozširovaním rozumie: „*zpřístupňování díla v hmotné podobě*“, z čoho je možné vyvodit', že princíp by sa v prípade nehmotnej podoby uplatniť nemal, keďže hmotná podoba diela je pojmovým znakom rozširovania.

Poskytovať počítačový program užívateľom je dnes možné dvoma spôsobmi. Prvá možnosť je, že program je nahraný na hmotnom nosiči (CD, DVD), prostredníctvom ktorého si užívateľ program nainštaluje do svojho zariadenia. Druhá možnosť je, že program je dostupný na internete, odkiaľ si ho užívateľ stiahne a nainštaluje do zariadenia. Druhý spôsob distribúcie počítačového programu prostredníctvom internetu začína v poslednej dobe na trhu dominovať. Oba spôsoby vedú vo výsledku k inštalácii programu na zariadení užívateľa. Rozdielom je, že v prvom prípade užívateľ nadobúda navyše aj hmotný nosič. Pri stiahnutí z internetu k žiadnemu prevodu vlastníckeho práva nedochádza, ale vytvorí sa rozmnoženina, ktorú si užívateľ uloží na dátový nosič. V oboch prípadoch užívateľ pri inštalácii

²⁸⁶ OTEVŘEL, Petr. Vyčerpání práva na rozširování originálu nebo rozmnoženiny autorského díla. *Právní rozhledy*. 2005, č. 3, s. 86-91.

programu odsúhlasuje licenčné podmienky, uzatvára licenčnú zmluvu, a obvykle tiež platí licenčný poplatok, ktorý môže byť jednorazový, alebo sa platí na určité obdobie. Na základe licencie je užívateľovi umožnené počítačový program užívať, nedochádza k jeho predaju.²⁸⁷ Z toho plynie, že ďalší problém s aplikáciou princípu vyčerpania na počítačové programy spočíva v tom, že na základe licenčnej zmluvy nedochádza k prevodu vlastníckeho práva, a podľa § 14 ods. 2 AutZ sa princíp viaže na prvý predaj alebo na iný prvý prevod vlastníckeho práva. Obdobnú formuláciu obsahuje i Softwarová smernica.

Zásadným a revolučným rozhodnutím v otázke aplikácie princípu vyčerpania práv v digitálnom prostredí je Rozsudok UsedSoft. Názov spoločnosti UsedSoft sa stal synonymom prelomenia dlhodobo akceptovaného chápania princípu vyčerpania autorských práv k počítačovému programu v rámci EÚ v zmysle hore uvedenom. Až do tohto rozhodnutia panovala predstava o neprevoditeľnosti počítačového programu bez súhlasu autora.²⁸⁸

Skutkové okolnosti prípadu boli nasledovné. Spoločnosť Oracle vyvíja počítačové programy, ktoré distribuuje prevažne elektronicky prostredníctvom internetu, takže zákazník si stiahne rozmnoženinu programu z internetových stránok Oracle do svojho zariadenia.²⁸⁹ Oracle poskytuje programy v skupinových licenciách minimálne pre 25 užívateľov. To znamená, že zákazník, ktorý potrebuje licenciu napr. pre 27 užívateľov, si musí zakúpiť dve licencie a zostane mu nevyužitá možnosť inštalácie programu pre 23 užívateľov.²⁹⁰ Podľa licenčnej zmluvy, ktorú zákazník s Oracle uzatvára, získava zákazník časovo neobmedzené, nevýhradné,

²⁸⁷ LOKAJÍČEK, Jan. K možnosti přeprodeje použitého softwaru. *Právní rozhledy*. 2015, č. 11, s. 394-398.

²⁸⁸ LOKAJÍČEK, Jan. K možnosti přeprodeje použitého softwaru. *Právní rozhledy*. 2015, č. 11, s. 394-398.

²⁸⁹ Bod 20-21 Rozsudku UsedSoft.

²⁹⁰ Bod 22 Rozsudku UsedSoft.

neprevoditeľné a bezplatné právo na používanie produktov a služieb, ktoré Oracle vyvinie a na základe zmluvy sprístupní.²⁹¹

Spoločnosť UsedSoft tohto spôsobu distribúcie Oracle využíva a obchoduje s *použitým* softwarom Oracle. UsedSoft odkupuje *použité* užívateľské licencie od zákazníkov spoločnosti Oracle, resp. tú časť licencií, ktoré si zákazníci zakúpili v rámci skupinovej licencie a sami neupotrebili.²⁹² Tieto licencie následne UsedSoft predáva ďalej. To sa nepáčilo Oracle, ktorá tento opätovný predaj napadla žalobou pre nemeckým súdom.²⁹³ Celá vec sa nakoniec prostredníctvom predbežných otázok dostala až pred Súdny dvor EÚ.

SDEÚ v rozhodnutí o predbežnej otázke riešil, či na stiahnutie rozmnoženiny počítačového programu z internetu so súhlasom nositeľa práv dopadá princíp vyčerpania práva na rozširovanie v zmysle čl. 4 ods. 2 Softwarovej smernice a za akých podmienok.²⁹⁴ Aby mohol SDEÚ odpovedať na túto otázku, musel sa najskôr vysporiadať s tým, či zmluvný vzťah medzi spoločnosťou Oracle a jej zákazníkom predstavuje *prvý predaj rozmnoženiny počítačového programu* a v rámci tejto otázky sa zaoberal i výkladom pojmu *predaj*.²⁹⁵ Súd v judikáte uvádza všeobecne prijímanú definíciu pojmu *predaj* ako zmluvu, ktorou jedna strana (predávajúci) prevádza do vlastníctva druhej strany (kupujúceho) hmotnú alebo nehmotnú vec, ktorá jej patrí, výmenou za zaplatenie kúpnej ceny.²⁹⁶ Oracle v spore tvrdila, že sa o predaj nejedná, pretože len bezodplatne sprístupňuje zákazníkovi rozmnoženinu určitého programu na svojich internetových stránkach, z ktorých si ju zákazníci stiahnu pri súčasnom uzavretí licenčnej zmluvy. Oracle argumentovala, že bezúplatné sprístupnenie rozmnoženiny, ani uzavretie licenčnej zmluvy s užívateľom neobsahuje prevod

²⁹¹ Bod 23 Rozsudku UsedSoft.

²⁹² Bod 24 Rozsudku UsedSoft.

²⁹³ Bod 27 Rozsudku UsedSoft.

²⁹⁴ Bod 35 Rozsudku UsedSoft.

²⁹⁵ Bod 38 a 41 Rozsudku UsedSoft.

²⁹⁶ Bod 42 Rozsudku UsedSoft.

vlastníckeho práva k tejto rozmnoženine.²⁹⁷ Na to reaguje SDEÚ tak, že stiahnutie rozmnoženiny počítačového programu a uzavretie licenčnej zmluvy sú z pohľadu zákazníka neoddeliteľné. Stiahnutie rozmnoženiny samo o sebe by bolo neúčelné, pokiaľ by zákazník nemohol túto rozmnoženinu zároveň používať.²⁹⁸ Keďže zákazník Oracle získava práva na používanie rozmnoženiny na neobmedzený čas (dá sa povedať že natrvalo), dochádza v podstate k prevodu vlastníckeho práva k predmetnej rozmnoženine počítačového programu.²⁹⁹ Z toho dôvodu je treba predmetnú situáciu posúdiť ako *prvý predaj rozmnoženiny počítačového programu* v zmysle Softwarovej smernice.³⁰⁰ Súdny dvor sa stotožnil s argumentáciou generálneho advokáta, že pojem *predaj* je nutné vykladať extenzívne.³⁰¹ Naopak sa SDEÚ nestotožnil s tvrdením Oracle, že sprístupnenie programu na internetových stránkach k stiahnutiu je treba vykladať ako sprístupňovanie verejnosti podľa Informačnej smernice, a preto nemôže viesť k vyčerpaniu práva.³⁰² Podľa Súdneho dvora sa totiž uplatní Softwarová smernica ako *lex specialis*.³⁰³

Ďalej bolo treba preskúmať, či sa princíp vyčerpania práva vzťahuje výlučne na hmotné veci, alebo je možné ho aplikovať aj na nehmotné rozmnoženiny počítačových programov stiahnuté z internetu.³⁰⁴ Ako som už vyššie upozorňovala, z článku 4 ods. 2 Softwarovej smernice nevyplýva, že by sa princíp vyčerpania práva na rozširovanie obmedzoval iba na rozmnoženiny počítačových programov na hmotných dátových nosičoch (CD alebo DVD). Naopak, Softwarová smernica nečiní žiadny

²⁹⁷ Bod 43 Rozsudku UsedSoft.

²⁹⁸ Bod 44 Rozsudku UsedSoft.

²⁹⁹ Bod 45-46 Rozsudku UsedSoft.

³⁰⁰ Bod 48 Rozsudku UsedSoft.

³⁰¹ Bod 49 Rozsudku UsedSoft.

³⁰² Bod 50 Rozsudku UsedSoft.

³⁰³ Bod 51 Rozsudku UsedSoft.

³⁰⁴ Bod 53 Rozsudku UsedSoft.

rozdiel medzi hmotnou a nehmotnou povahou rozmnoženiny.³⁰⁵ Softwarová smernica priamo stanovuje, že autorskoprávna ochrana sa vzťahuje na vyjadrenia počítačového programu v akejkoľvek forme, z čoho možno vyvodiť, že normotvorca EÚ považuje hmotné a nehmotné rozmnoženiny programov za rovnocenné.³⁰⁶ Okrem toho, z hospodárskeho hľadiska je predaj počítačového programu na CD či DVD analogický predaju počítačového programu stiahnutím z internetu.³⁰⁷ Za týchto okolností Súdny dvor dospel k záveru, že: „*vyčerpaní práva na rozširovaní stanovené v čl. 4 odst. 2 smernice 2009/24 se týká současně jak hmotných, tak nehmotných rozmnoženin počítačového programu, a tudíž i rozmnoženin počítačových programů, které byly při svém prvním prodeji staženy z internetu do počítače prvního nabyvatele.*“³⁰⁸. Pokiaľ by sa uplatnil princíp vyčerpania práva výhradne na rozmnoženiny programov predávané na hmotných dátových nosičoch, mohli by nositelia autorského práva kontrolovať predaj rozmnoženín programov stiahnutých z internetu a požadovať pri každom ich ďalšom predaji vždy novú odmenu.³⁰⁹ Je možné konštatovať, že toto rozhodnutie reagovalo na technologický vývoj, kedy sa distribúcia softwaru vo veľkom začala presúvať na internet.

Na základe uvedeného bola odpoveď Súdneho dvoru na predbežnú otázku taká, že právo na rozširovanie rozmnoženiny počítačového programu sa vyčerpá, pokiaľ dôjde k bezplatnému stiahnutiu rozmnoženiny programu z internetu so súhlasom nositeľa práva a súčasne výmenou za úhradu ceny nositeľ práva poskytol zákazníkovi licenciu na neobmedzenú dobu.³¹⁰

Keď zhrniem záver Súdneho dvora tak princíp vyčerpania práva na rozširovanie originálu alebo rozmnoženiny sa aplikuje nielen na hmotné

³⁰⁵ Bod 55 Rozsudku UsedSoft.

³⁰⁶ Bod 57-58 Rozsudku UsedSoft.

³⁰⁷ Bod 61 Rozsudku UsedSoft.

³⁰⁸ Bod 59 Rozsudku UsedSoft.

³⁰⁹ Bod 63 Rozsudku UsedSoft.

³¹⁰ Bod 72 Rozsudku UsedSoft.

rozmnoženiny. Toto sa uplatní iba vo vzťahu k počítačovým programom (a nie napr. na e-knihy³¹¹), keďže súd oprel svoju argumentáciu o Softwarovú smernicu, ktorá sa vzťahuje výlučne na počítačové programy. Aplikácia princípu v digitálnom prostredí je podmienená splnením niekoľkých podmienok, okrem iného licencie k programu musí byť poskytnutá bez časového obmedzenia. Z toho vyplýva niekoľko možných riešení pre výrobcov, ak sa chcú aplikácií princípu vyčerpania práv vyhnúť. Výrobcovia môžu poskytovať časovo obmedzené licencie, prípadne poskytovať software ako službu (*Software as a service*, SaaS), čo je model, pri ktorom užívateľ nenadobúda žiadnu rozmnoženinu softwaru, ale používa ho formou služby cez internet, pričom software je umiestnený spravidla na serveri výrobcu.³¹² Eliminuje sa tak potreba inštalácie a prevádzky programu na vlastnom zariadení. Pojmovovo sa tento vzťah podobá nájmu.

Z výše uvedeného plynie, že Súdny dvor dal za pravdu argumentom UsedSoft. K tomu je ešte potreba doplniť ďalší záver Súdneho dvoru, ktorým do určitej miery úspech UsedSoft obmedzil. K prípadnému deleniu licencií sa Súdny dvor vyjadril negatívne. Súdny dvor totiž zdôraznil, že ak si prvý nadobúdateľ zakúpi licenciu pre väčší počet užívateľov, než reálne využije, nemôže s odvolaním na princíp vyčerpania skupinovú licenciu rozdeliť a tú časť licencií, ktorú sám nevyužije, previesť na tretiu osobu.³¹³ Pri opätovnom prevode licencií je preto prvý nadobúdateľ licencie povinný, aby nezasiahol do autorovho výlučného práva na vyhotovovanie rozmnoženín programov, znefunkčniť v momente tohto ďalšieho predaja svoju vlastnú rozmnoženinu.³¹⁴ SDEÚ v rozhodnutí výslovne konštatoval, že nositeľ autorského práva môže akýmikoľvek jemu dostupnými technickými prostriedkami rozmnoženinu predávajúceho znefunkčniť v prípade opätovného predaja licencie, ktorým súčasne dochádza k predaju rozmnoženiny počítačového programu stiahnutej z jeho

³¹¹ Rozsudok Tom Kabinet, vid' ďalej.

³¹² JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 425.

³¹³ Bod 69 Rozsudku UsedSoft.

³¹⁴ Bod 70 Rozsudku UsedSoft.

internetových stránok.³¹⁵ Z toho v podstate vyplýva, že výrobcovia programov majú podľa SDEÚ právo identifikovať pomocou technických prostriedkov nielen prvého nadobúdateľa, s ktorým uzavreli zmluvu, ale aj druhého a ďalšieho napriek tomu, že s nimi nie sú v žiadnom zmluvnom vzťahu. Pokiaľ výrobca zistí, že vznikla neoprávnená rozmnoženina, môže ju znefunkčniť.³¹⁶

Ďalej podľa Súdneho dvora nový nadobúdateľ licencie použitého programu nezíska právo na opravy a aktualizácie. V rozsudku uvádza, že vyčerpanie práva na rozširovanie sa nevzťahuje na zmluvy o poskytnutí služieb, obsahom ktorých je napríklad poskytovanie údržby, ktoré je možné od predaja oddeliť a ktoré boli prípadne uzavreté na dobu určitú.³¹⁷

I keď SDEÚ vyložil princíp vyčerpania práv extenzívne, je treba si uvedomiť, že takto učinil iba vo vzťahu k počítačovým programom. Princíp vyčerpania práv nie je možné aplikovať na e-knihy, preto predaj *použitých* e-knží nie je možný bez súhlasu autora. Tento záver je potvrdený priamo zo strany Súdneho dvora, konkrétne v nedávnom Rozsudku Tom Kabinet.

Súdny dvor v Rozsudku Tom Kabinet pripomína, že v prípade počítačového programu fakticky nie je rozhodné, či je šírený na hmotnom nosiči alebo elektronicke, preto nie je žiadny rozdiel medzi predajom hmotnej rozmnoženiny počítačového programu a stiahnutím jeho elektronickej rozmnoženiny. Základom argumentácie SDEÚ v Rozsudku UsedSoft ale bola Softwarová smernica ako *lex specialis*, kdežto v prípade e-knží je nutné použiť Informačnú smernicu^{318, 319}.

³¹⁵ Bod 87 Rozsudku UsedSoft.

³¹⁶ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 423.

³¹⁷ Bod 66 Rozsudku UsedSoft.

³¹⁸ Bod 54 Rozsudku Tom Kabinet.

³¹⁹ OTEVŘEL, Petr. Prodej použitých e-knih a rozsudek Soudního dvora EU. *Právní prostor*. [online]. 6. 2. 2020 [cit. 12. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pravo-it/prodej-pouzitych-e-knih-a-rozsudek-soudniho-dvora-eu>.

Pokiaľ autor udelil nakladateľstvu súhlas s vydaním knihy v klasickej papierovej forme a súčasne aj v elektronickej forme, v prípade elektronickej formy vyčerpanie práv nenastane. Dôvodom je, že predaj e-knihy má povahu sprístupnenia verejnosti podľa čl. 3 Informačnej smernice,³²⁰ nejedná sa o šírenie diela podľa čl. 4 Informačnej smernice. Šírenie v zmysle Informačnej smernice je totiž viazané na hmotnú podobu autorského diela, tento úmysel vyplýva z jej odôvodnenia (naopak Softwarová smernica požiadavku hmotnej podoby neobsahuje).³²¹ Pokiaľ je predaj e-knihy sprístupnením verejnosti, právo autora udeliť súhlas alebo zakázať sprístupňovanie jeho diela nezaniká (teda nevyčerpá sa) žiadnym aktom sprístupnenia verejnosti, tzn. prvým predajom e-knihy.³²²

SDEÚ ďalej upozorňuje, že poskytnutie knihy v papierovej podobe (na hmotnom nosiči) a poskytnutie e-knihy nie je z hospodárskeho ani funkčného hľadiska ekvivalentné. Elektronické knihy sa totiž v porovnaní s papierovými knihami používaním neopotrebojú, takže elektronické knihy z druhej ruky sú stále dokonalou náhradou nových rozmnoženín.³²³

³²⁰ Bod 72 Rozsudku Tom Kabinet.

³²¹ Bod 28 a 29 odôvodnenia Informačnej smernice, bod 51 a 52 Rozsudku Tom Kabinet.

³²² Článok 3 ods. 3 Informačnej smernice.

³²³ Bod 58 Rozsudku Tom Kabinet.

4 Výnimky a obmedzenia autorského práva k počítačovým programom

V rámci tejto kapitoly sa budem zaoberať prispôbovaním autorskoprávnej ochrany funkčnému charakteru počítačových programov prostredníctvom vymedzenia zvláštnych obmedzení autorského práva vzťahujúcich sa k počítačovým programom.

Obecne platí, že dielo môže byť použité inou osobou buď so súhlasom autora na základe licenčnej zmluvy, alebo bez súhlasu autora v zvláštnych AutZ taxatívne³²⁴ stanovených prípadoch – v teórii môžeme nájsť i označenie *mimozmluvné inštitúty použitia autorského diela*. V týchto prípadoch dáva namiesto autora súhlas s užitím diela sám zákonodarca. Konkrétne sa jedná o prípad voľného použitia diela³²⁵ (za použitie diela ho AutZ vôbec nepovažuje) a zákonných licencií³²⁶ (považujú sa za použitie diela, avšak zo zákona dovolené).

Keďže užitím diela bez súhlasu autora dochádza vždy k určitému obmedzeniu jeho práv, je takto možné jednať len výnimočne, v súlade s trojkrokovým testom popísaným nižšie v podkapitole 4.2 tejto práce. Ďalším predpokladom dovoleného použitia diela na základe zákonnej licencie a voľného použitia je zverejnenie diela. Z tohto pravidla stanovuje AutZ výnimku v podobe taxatívneho zoznamu zákonných licencií, ktoré sa vzťahujú aj na diela doposiaľ nezverejnené.³²⁷

4.1 Použitie diela na základe licenčnej zmluvy

Než sa pustím do výkladu jednotlivých výnimiek a obmedzení vo vzťahu k počítačovým programom, považujem za vhodné sa za účelom uceleného výkladu problematiky dotknúť aspoň v krátkosti súčasnej úpravy licenčnej zmluvy. Licenčná

³²⁴ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 382.

³²⁵ Vid' podkapitola 4.4 tejto práce.

³²⁶ Vid' podkapitola 4.5 a podkapitola 4.6 tejto práce.

³²⁷ § 29 ods. 2 AutZ.

zmluva je právnym titulom použitia diela (počítačového programu) na základe súhlasu autora.

Rekodifikácia ObčZ priniesla do českého právneho poriadku dôležitú novinku v oblasti právnej úpravy týkajúcej sa licenčných zmlúv, ktoré boli v predchádzajúcej právnej úprave riešené nejednotne. Ustanovenia o licencií k predmetom chránených autorským právom obsahoval AutZ v (dnes zrušenom) ustanovení § 46 a nasl. Ustanovenia týkajúce sa predmetov priemyslového vlastníctva obsahoval (dnes už zrušený) obchodný zákonník³²⁸ v § 508 a nasl. Obe úpravy licencie boli špeciálne. Takto roztrieštená právna úprava a absencia obecnej úpravy licencie a licenčnej zmluvy bola vskutku nežiadúca a vytvárala neopodstatnené rozdiely v niektorých inštitútoch, ako napríklad inštitúte premlčania či odstúpenia od zmluvy.³²⁹

Úprava licenčnej zmluvy bola teda zjednotená pod hlavičkou ObčZ, konkrétne v ustanovení § 2358 a nasl. Licenčnou zmluvou podľa odstavca 1 „*poskytuje poskytovateľ nabyvateľovi oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (licenci) v ujednaném omezeném nebo neomezeném rozsahu a nabyvatel se zavazuje, není-li ujednáno jinak, poskytnout poskytovateli odměnu.*“. Autorské právo autora v dôsledku udelenia licencie nezaniká, ale zužuje sa v závislosti na obsahu a rozsahu udelennej licencie a autor má povinnosť zniesť zasahovanie do jeho práva dielo užiť ďalšou osobou.

Zákon rozlišuje dva typy licencií, a to licenciou výhradnú a nevýhradnú. V prípade výhradnej licencie je poskytovateľ licencie obmedzený a nemôže po dobu trvania licencie poskytnúť totožnú licenciou tretej osobe. Okrem toho, pokiaľ sa strany výslovne nedohodnú na opak, je povinný sám sa zdržať výkonu práva, ku ktorému licenciou udelil.³³⁰ Výhradná licenčná zmluva vyžaduje písomnú formu (na rozdiel od

³²⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

³²⁹ KŘÍŽ, Jan. a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nové výzvy k revizi předpisů v oblasti duševního vlastnictví a jejich aplikační praxe se zvláštním přihlédnutím k evropským, mezinárodním a vybraným zahraničním národním úpravám*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2013, s. 25.

³³⁰ § 2360 ods. 1 ObčZ.

nevýhradnej).³³¹ Pokiaľ sa poskytovateľ a nadobúdateľ nedohodnú výslovne v písomnej forme na výhradnosti licencie, považuje sa licencia za nevýhradnú.³³² V prípade udelenia nevýhradnej licencie je poskytovateľ aj naďalej oprávnený licenciu ľubovoľne poskytovať tretím osobám a ani sám nie je obmedzený v dispozícií s právom, ktoré je predmetom licencie.³³³ I keď zákon u nevýhradnej licencie písomnú formu zmluvy nevyžaduje, je vhodné ju vždy v záujme predchádzania sporov odporučiť.

Z výše uvedeného vymedzenia (ne)výhradnosti licencií logicky vyplývajú nasledujúce súvislosti. V dobe trvania výhradnej licencie môže poskytovateľ udeliť totožnú licenciu, resp. jej časť tretej osobe, pokiaľ má písomný súhlas od nadobúdateľa.³³⁴ Zmluva, na základe ktorej by poskytovateľ udelil tretej osobe licenciu v dobe, kedy trvá výhradná licencia, je podľa komentára absolútne neplatná (vôbec nevznikne),³³⁵ pokiaľ nadobúdateľ výhradnej licencie k uzavretiu takejto zmluvy neudelil písomný súhlas. Výhradnosť licencie však nepôsobí do minulosti,³³⁶ preto ak bola nevýhradná licencia poskytnutá pred poskytnutím výhradnej licencie, zostáva zachovaná.³³⁷

4.1.1 Verejné licencie Creative Commons

V súvislosti s licenčnou zmluvou netreba opomenúť verejné licencie Creative Commons. Tieto licencie sú produktom americkej neziskovej organizácie založenej v roku 2001 Lawrencom Lessigom, ktorá nesie rovnaký názov – Creative

³³¹ § 2358 ods. 2 písm. a) ObčZ.

³³² § 2362 ObčZ.

³³³ § 2361 ObčZ.

³³⁴ § 2360 ods. 2 ObčZ.

³³⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena, Petr HOLÝ a Jiří URBÁNEK. *Mediální právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 510.

³³⁶ CHALOUPKOVÁ, Helena, Petr HOLÝ a Jiří URBÁNEK. *Mediální právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 510.

³³⁷ § 2360 ods. 2 ObčZ.

Commons.³³⁸ S ohľadom na užívateľskú prívetivosť a medzinárodná zrozumiteľnosť vďaka piktogramom majú licencie CC medzi autormi veľmi pozitívnu odozvu a ich využívanie je čím ďalej obľúbenejšie aj v českom prostredí.

Obecne verejná licencia predstavuje licenčnú zmluvu, ktorej obsah býva určený odkazom na verejne dostupné licenčné podmienky adhézneho charakteru v zmysle § 1798 ObčZ, čiže podmienky určuje iba jedna strana a druhá nemá reálnu možnosť podmienky ovplyvniť či o nich vyjednávať. Verejnosť sa prelína celým kontraktáčnym procesom. Proces vzniku verejnej licencie je veľmi špecifický, vzhľadom na to, že ponuka k uzatvoreniu zmluvy je verejná a neadresná, nadobúdateľom licencie môže byť neobmedzený počet subjektov.³³⁹ Obsah CC licencie sa nevytvára vyjednávaním podmienok medzi stranami pre každého jednotlivého užívateľa *ad hoc*. Licencie sú už predpripravené a iba sa modelujú v súlade s požiadavkami autora na ich obsah. Proces licencovania prostredníctvom CC je pre obe strany, autorov i užívateľov, nanajvýš zjednodušený a k tomu vizualizovaný prostredníctvom piktogramov.³⁴⁰ Autor si nastaví podmienky, na základe ktorých bude potenciálny nadobúdateľ licencie jeho dielo používať. V podstate si poskladá vlastnú licenčnú zostavu podľa svojich potrieb a predstáv. V závislosti na tom, aké podmienky si zvolí, sa u diela objaví grafický symbol (piktogram), podľa ktorého užívateľ jednoducho zistí, aké má práva a povinnosti pri užívaní diela (napríklad akým spôsobom musí u diela uviesť údaje autora alebo že nesmie do diela zasahovať, užívať ho na komerčné účely apod.). Inak povedané, piktogramy reprezentujú jednotlivé licenčné prvky³⁴¹ a ich kombináciou vzniká konkrétny typ CC licencie, pričom celkovo je možné si poskladať šesť variant licencie CC. Licencie CC dovoľujú dielo

³³⁸ ŠTĚDRŇ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 16.

³³⁹ MYŠKA, Matěj. *Veřejné licence*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 81-83.

³⁴⁰ MYŠKA, Matěj. *Veřejné licence*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 70.

³⁴¹ CREATIVE COMMONS ČESKÁ REPUBLIKA. Licenční prvky. *Creative Commons Česká republika*. [online]. [cit. 20. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.creativecommons.cz/licence-cc/licencni-prvky/>.

šířit v rozsahu podmienok určených piktogramami. Spoločnými podmienkami všetkých variant licencií je uviesť pri šírení diela a jeho spracovávaní údaje ako autor diela, názov diela, URL odkaz na dielo a podmienky CC licencie apod.³⁴² Z pohľadu autora je významná neodvolateľnosť CC licencie, ktorej by si mal byť vedomý. Autor tak v podstate poskytuje licenciu k dielu natrvalo. Ak sa autor rozhodne dielo pod licenciou CC ďalej nezverejňovať, nemôže už obmedziť zachádzanie s jeho kópiou alebo modifikáciou získanou či vytvorenou predtým.³⁴³

Pokiaľ ide o počítačové programy, CC licencie nie sú *písané* priamo pre software, na rozdiel od FOSS sa nezaoberajú otázkou prístupu k zdrojovému kódu. CC licencie preto nespádajú pod *OSI Certified* a nie je vhodné ich používať pri zverejňovaní funkčného softwaru.³⁴⁴

4.2 Trojkrokový test

Výnimky a obmedzenia autorského práva by mali byť aplikované rozumne, ich prípustnosť sa posudzuje pomocou výkladového pravidla trojkrovového testu, resp. trojstupňového testu (angl. *three-step test*). Trojkrokový test je súčasťou mnohých medzinárodných zmlúv i úniijného rámca ochrany autorského práva.³⁴⁵

Trojrokový test si našiel cestu aj do českej autorskoprávnej legislatívy, konkrétne ho nájdeme v ustanovení § 29 ods. 1 AutZ, ktoré znie: „*Výjimky a omezení práva autorského lze uplatnit pouze ve zvláštních případech stanovených zákonem a pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.*“. Trojkrokový test

³⁴² CREATIVE COMMONS ČESKÁ REPUBLIKA. Varianty licence. *Creative Commons Česká republika*. [online]. [cit. 20. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.creativecommons.cz/licence-cc/varianty-licence/>.

³⁴³ CREATIVE COMMONS ČESKÁ REPUBLIKA. Varianty licence. *Creative Commons Česká republika*. [online]. [cit. 20. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.creativecommons.cz/licence-cc/varianty-licence/>.

³⁴⁴ MYŠKA, Matěj. *Veřejné licence*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 70.

³⁴⁵ Nájdeme ho upravený v článku 13 dohody TRIPS, článku 9 ods. 2 Bernského dohovoru, článku 10 WCT a v článku 5 ods. 5 Informačnej smernice.

pôsobí ako materiálna podmienka mimozmluvného použitia autorského diela formálne spadajúceho pod niektorú z výnimiek stanovených v zákone.³⁴⁶ Jedná sa súčasne o legálny zákaz uplatnenia zvláštnych obmedzení na prípady, ktoré by s ním boli v rozpore, i keď formálne by konkrétny prípad pod zvláštne obmedzenie spadal.³⁴⁷ Toto zdánlivo nenápadné zákonné ustanovenie napomáha dosiahnuť citlivú rovnováhu medzi kolidujúcimi individuálnymi a verejnými záujmami.

Troj krokový test sa aplikuje i na obmedzenia autorských práv k počítačovému programu, čo priamo stanovuje ustanovenie § 66 ods. 5 AutZ. Akékoľvek obmedzenie rozsahu práv autora počítačového musí splniť nasledujúce tri podmienky (kroky):

- musí sa jednať o zvláštny prípad stanovený zákonom (tzn. predovšetkým v katalógu výnimiek a obmedzení v AutZ, avšak teoreticky sa môže jednať i o iný právny predpis, nakoľko druh zákona nie je rozhodný),
- užitie počítačového programu nie je v rozpore s bežným spôsobom užitia,
- užitím počítačového programu nie sú neprimerane dotknuté záujmy autora.

Veľkú pozornosť si zaslúži samotný výklad testu. Medzi odbornou verejnosťou je diskutované, aký spôsob výkladu trojkrokového testu je najvhodnejší, či ho interpretovať ako sústavu na sebe nezávislých samostatných podmienok, ktoré musia byť bezvýhradne naplnené súčasne, alebo ako nedeliteľný celok.

Panel odborníkov Svetovej obchodnej organizácie DSB sa klonia k prvému výkladu. Vo svojich rozhodnutiach prijali stanovisko, že všetky podmienky testu musia byť splnené kumulatívne, pričom každá z podmienok má byť posúdená

³⁴⁶ KRÍŽ, Jan. a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nový občanský zákoník a vybrané problémy evropského práva duševního vlastnictví - dopady na českou legislativu a praxi*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, 2014, s. 71.

³⁴⁷ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 384.

v uvedenom poradí samostatne, čiže *krok za krokom*^{348, 349} K tomuto výkladu nakoniec zvädza i samotný názov testu. Z toho vyplýva, že aby výnimka prešla trojkrokovým testom, musí naplniť každé z kritérií testu osobitne a ak nenaplní i len jedno z nich, nie je v súlade s trojkrokovým testom. Napríklad pokiaľ neobstojí v prvom kritériu, netreba sa zaoberať zostávajúcimi dvoma. DSB teda chápe jednotlivé kritériá testu ako oddelené a na sebe nezávislé. Obdobný postoj zaujal vo svojej judikatúre i SDEÚ³⁵⁰. Výklad presadzovaný DSB býva často kritizovaný ako neprimerane reštriktívny a nezohľadňujúci verejné záujmy.³⁵¹

Odlišný pohľad na výklad trojkrovej testu priniesla *Declaration on a balanced interpretation of the Three-step test in Copyright Law*, ktorej signatármi deklarácie sú odborníci v oblasti práva nehmotných statkov.³⁵² V deklarácií sa dovolávajú výkladu trojkrovej testu v súlade s jeho cieľmi a účelom spôsobom, ktorý rešpektuje široký rozsah záujmov ako sú oprávnené záujmy tretích strán vrátane napríklad záujmov vyplývajúcich z ľudských práv a základných slobôd a záujmov ako sú vedecký pokrok, kultúrny, sociálny a ekonomický rozvoj.³⁵³ Podľa odborníkov stojacích za týmto dokumentom by kritéria trojkrovej testu mali tvoriť nedeliteľný celok a všetky tri kritéria testu by mali byť posudzované spoločne a komplexne.³⁵⁴ Kritizujú teda chápanie testu ako postupný proces posudzovania jednotlivých

³⁴⁸ Významné je napr. rozhodnutie medzi Európskymi spoločenstvami a USA, sp. zn. WT/DS160/R. Predmetom sporu bol výklad článku 13 dohody TRIPS, ktorý obsahuje trojkrový test.

³⁴⁹ KŘÍŽ, Jan. a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nový občanský zákoník a vybrané problémy evropského práva duševního vlastnictví - dopady na českou legislativu a praxi*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2014, s. 75.

³⁵⁰ Napr. Rozsudok Infopaq alebo Rozsudok Adam BV.

³⁵¹ KŘÍŽ, Jan. a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nový občanský zákoník a vybrané problémy evropského práva duševního vlastnictví - dopady na českou legislativu a praxi*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2014, s. 75-76.

³⁵² GEIGER Christophe, Reto HILTY, Jonathan GRIFFITHS, Uma SUTHERSANEN. Declaration: A Balanced Interpretation Of The “Three-Step Test” In Copyright Law. *JIPITEC*. [online]. 2010, s. 119-122. [cit. 18. marec 2021]. Dostupné z: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-1-2-2010/2621/Declaration-Balanced-Interpretation-Of-The-Three-Step-Test.pdf>.

³⁵³ Čl. 2 a čl. 6 deklarácie.

³⁵⁴ Čl. 1 deklarácie.

podmienok (*krok za krokom*) a miesto toho apelujú, aby test predstavoval komplexnú analýzu všetkých troch podmienok vo vzájomných súvislostiach.

Domnievam sa, že prístup prezentovaný deklaráciou je vhodnejší a umožňuje všestranné zhodnotenie výnimky. Pri postupe *krok za krokom* hrozí riziko, že určité jednanie nebude kvalifikované ako dovolené ešte predtým, než sa zhodnotia ďalšie relevantné okolnosti a záujmy.

4.3 Fair use

Pre úplnosť by som rada stručne zrovnala trojkrokový test s koncepciou fair use, ktorá je typická pre angloamerickú copyrightovú doktrínu. Zatiaľ čo krajiny kontinentálnej Európy stanovujú uzavretý katalóg starostlivo definovaných výnimiek, angloamerická autorskoprávna legislatíva zvolila iný prístup a používa otvorený systém fair use, ktorý ponecháva identifikovanie jednotlivých prípadov použitia oslobodených od súhlasu autora na súdoch.³⁵⁵

Zákonný rámec fair use predstavuje ustanovenie § 107 amerického autorského zákona *The Copyright Act* obsahujúce štyri aspekty, ktoré si súdy všímajú pri skúmaní konkrétneho použitia chráneného diela, pričom nie je vylúčené, aby súd zohľadnil aj ďalšie.³⁵⁶ Podľa predmetného ustanovenia je dovolené použitie autorského diela bez súhlasu autora za účelom kritiky, komentára, novinárskeho spravodajstva, vyučovania, výskumu apod., pričom súdy zvažujú nasledujúce:

- účel a povahu použitia, vrátane toho, či má použitie komerčnú povahu alebo či ide o neziskové vzdelávacie účely,
- povahu chráneného diela,
- množstvo a mieru použitej časti v pomere ku dielu ako celku, a

³⁵⁵ SENFTLEBEN, Martin. The International Three-Step Test. A Model Provision for EC Fair Use Legislation. *JIPITEC*. [online]. 2010, s. 68. [cit. 14. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-1-2-2010/2605/JIPITEC%20%20-%20Senftleben-Three%20Step%20Test.pdf>.

³⁵⁶ KŘÍŽ, Jan. a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nový občanský zákoník a vybrané problémy evropského práva duševního vlastnictví - dopady na českou legislativu a praxi*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2014, s. 79.

- účinok použitia na potenciálny trh alebo na hodnotu chráneného diela.³⁵⁷

Je možné si všimnúť rozdiel medzi inštitútom fair use a inštitútom trojkrovového testu v prístupe k samotným obmedzeniam. Kým doktrína fair use umožňuje flexibilné rozširovanie obmedzení podľa potreby pri zhodnotení rozličných faktorov, trojkrovový test naopak nevytvára žiadny priestor, ale je nastavený tak, aby obmedzoval už definované zvláštne obmedzenia autorských práv.³⁵⁸

Vzhľadom k hore uvedenému je možné konštatovať, že výhodou fair use je práve flexibilita, ktorá umožňuje súdom prispôbovať rozsah obmedzení autorských práv k zaisteniu rovnováhy medzi výhradnými právami autorov a na druhej strane sociálnymi, kultúrnymi a ekonomickými potrebami, a súčasne i reagovať na nové okolnosti a výzvy, ktoré prináša napr. digitálne prostredie. Vďaka fair use sa znižuje potreba neustálych novelizácií právnych predpisov, ktoré môžu byť z hľadiska udržania tempa s rýchlosťou technologického vývoja problematické.³⁵⁹

Na druhej strane nevýhodou fair use je, že prináša vyššiu mieru právnej neistoty na strane užívateľov diel, keďže výklad jednotlivých podmienok je závislý na stabilite súdnej praxi. Preto pri úvahách o inkorporovaní doktríny fair use do právneho prostredia kontinentálnej Európy by mal byť tento aspekt nedostatku jednoznačnej a ustálenej judikatúry určite zvažovaný.

³⁵⁷ UNITED STATES COPYRIGHT OFFICE (LIBRARY OF CONGRESS). Copyright Law of the United States and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code. *Copyright.gov*. [online]. Máj 2021, s. 19-20. [cit. 2. máj 2021]. Dostupné z: <https://www.copyright.gov/title17/title17.pdf>.

³⁵⁸ SENFTLEBEN, Martin. The International Three-Step Test. A Model Provision for EC Fair Use Legislation. *JIPITEC*. [online]. 2010, s. 77. [cit. 14. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-1-2-2010/2605/JIPITEC%20%20-%20Senftleben-Three%20Step%20Test.pdf>.

³⁵⁹ SENFTLEBEN, Martin. The International Three-Step Test. A Model Provision for EC Fair Use Legislation. *JIPITEC*. [online]. 2010, s. 69. [cit. 14. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-1-2-2010/2605/JIPITEC%20%20-%20Senftleben-Three%20Step%20Test.pdf>.

4.4 Voľné použitie vo vzťahu k počítačovému programu

Právnu úpravu inštitútu voľného použitia nájdeme v ustanovení § 30 AutZ. Jedná sa pravdepodobne o najčastejší spôsob použitia diela v rámci súkromnej sféry fyzickej osoby. Umožňuje fyzickej osobe pri splnení stanovených podmienok³⁶⁰ voľne použiť dielo bez súhlasu nositeľa práv. Nie však v prípade počítačových programov.³⁶¹

Zákon považuje za použitie počítačového programu v zmysle autorského práva aj jeho použitie pre osobnú potrebu fyzickej osoby, vlastnú vnútornú potrebu právnickej osoby alebo podnikajúcej fyzickej osoby.³⁶² Aj v súkromí je preto dovolené používať iba také rozmnoženiny počítačového programu, ktoré boli obstarané so súhlasom autora, resp. vykonávateľa majetkových autorských práv na základe zmluvy (pokiaľ sa nejedná o prípad zákonnej licencie³⁶³).³⁶⁴

Vylúčenie počítačovým programom z voľného použitia je súčasne v súlade s článkom 9 ods. 2 Bernského dohovoru³⁶⁵, ktorý priamo stanovuje trojstupňový test s obmedzujúcim účinkom na právo na rozmnožovanie. S ohľadom na nákladnosť investícií do ich vývoja, by pripustenie rozmnožovania počítačových programov pre vlastnú osobnú potrebu vo veľkom rozsahu mohlo narušiť bežné obchodné využívanie

³⁶⁰ Voľne použiť dielo bez súhlasu majiteľa práv je obecné možné pri splnení nasledujúcich podmienok: (1) pre osobnú potrebu užívateľa fyzickej osoby, (2) predmetom takéhoto užitia nesmie byť priamy alebo nepriamy hospodársky alebo obchodný prospech užívateľa, (3) použitie nie je v rozpore s bežným spôsobom použitia diela, nie sú ním dotknuté oprávnené záujmy autora (§ 29 ods. 1 AutZ), a (4) jedná sa o dielo zverejnené (§ 29 ods. 2 AutZ).

³⁶¹ § 30 ods. 3 AutZ.

³⁶² § 30 ods. 3 AutZ.

³⁶³ K tomu vid' výklad zákonných licencií v podkapitolách 4.5 a 4.6 tejto práce.

³⁶⁴ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 393.

³⁶⁵ Článok 9 ods. 2 Bernského dohovoru znie: „Zákonodárstvom štátů Unie se vyhrazuje možnost dovolit rozmnožování těchto děl v určitých zvláštních případech, pokud takové rozmnožení nenarušuje normální využívání díla a nezpůsobuje neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora.“.

počítačových programov na trhu a spôsobiť neprimeranú ujmu majetkovým záujmom autorov.³⁶⁶

4.5 Štandardné zákonné licencie

Zákonné licencie predstavujú zákonodarcom dovoľené užitie diela spôsobom, ktorý obecné spadá pod zákonnú reguláciu. Na základe zákonnej licencie je možné dielo užiť bez súhlasu autora (vykonávateľa práv), v niektorých prípadoch sa jedná o užitie bezplatné.³⁶⁷ Pojem zákonné licencie vyjadruje významový protiklad zmluvných licencií, ktoré sú prostriedkom ochrany individuálne určených záujmov, kým v prípade zákonných licencií ide o prostriedok ochrany záujmov verejnosti.³⁶⁸

Príkladom zákonnej licencie je napríklad citácia, knižná licencia, úradná a spravodajská licencia, licencia pre určité použitia osirelého diela a ďalšie. Vzhľadom na špecifickú povahu počítačového programu sa však drvivá väčšina zákonných licencií na užívanie počítačového programu neuplatní. Toto stanovuje ustanovenie § 66 ods. 7 AutZ³⁶⁹. Zostáva použiteľná iba úradná licencia podľa § 34 písm. a) AutZ a licencia pre dočasné (technické) rozmnoženiny vznikajúce pri prenose diela počítačovou či obdobnou sieťou podľa § 38a ods. 1 písm. a) AutZ.

Na základe bezúplatnej úradnej licencie je možné použiť počítačový program v odôvodnenej miere k úradnému účelu, ktorý zákon demonštratívne rozvádza. Úradným účelom bude použitie za účelom verejnej bezpečnosti, pri súdnom či správnom konaní apod.³⁷⁰

³⁶⁶ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 392-393.

³⁶⁷ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentár*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 77.

³⁶⁸ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘÍCHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). s. 125.

³⁶⁹ § 66 ods. 7 AutZ: „Ustanovení § 30a až 33, § 34 písm. b) až d), § 35 až 38, § 38a odst. 1 písm. b), § 38a odst. 2, § 38b až 39, § 43 odst. 1 a 4 až 6 a ustanovení občanského zákoníku o odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora se na počítačový program nevztahují.“

³⁷⁰ § 34 písm. a) AutZ.

Pre počítačové programy platí možnosť využitia bezplatnej zákonnej licencie pre dočasné rozmnoženiny v § 38a AutZ, ale iba za účelom podľa písm. a). Tvorbou dočasných rozmnoženín technického charakteru, ktoré nemajú samé o sebe žiadny hospodársky význam a ich výlučným účelom je umožniť prenos diela počítačovou alebo obdobnou sieťou medzi tretími stranami prostredníkom, k zásahu do autorského práva nedôjde. Vlastnosti rozmnoženín, ktoré musia byť naplnené súčasne, sú, že rozmnoženiny nemajú vlastnú hospodársku hodnotu, vznikajú ako súčasť technologického procesu dočasne (ich existencia je obmedzená na nutnú dobu) či mimovoľne bez zámeru ich vôbec zhotoviť a ako vedľajší dôsledok inak zameraného použitia. Vytvorenie rozmnoženiny je iba nástrojom k dosiahnutiu určitého cieľa (určitého užitia programu), nie cieľom samotným.³⁷¹ Táto zákonná licencia sa vzťahuje aj na diela nezverejnené.³⁷²

Zákonné licencie špecifické pre počítačové programy vymedzuje AutZ v § 66 a budú bližšie rozobrané v nasledujúcej podkapitole.

4.6 Zákonné licencie podľa § 66 AutZ

Kým predchádzajúce zákonné licencie sa vzťahovali na autorské diela obecné, právna úprava v § 66 AutZ umožňuje niekoľko špecifických obmedzení autorskej ochrany vo vzťahu k počítačovým programom, ktoré reflektujú charakteristické požiadavky na ich užívanie a ich odlišnosť od ostatných diel. Tieto výnimky stanovujú zvlášť práva oprávnených užívateľov k tomu, aby mohli vykonávať určité úkony s počítačovými programami, ktoré by inak boli porušením autorského práva. Smerujú najmä k zaistieniu bežného chodu počítačového programu vrátane opravy jeho chýb, možnosti vytvoriť záložnú rozmnoženinu, či možnosti skúmať a spätne analyzovať program za účelom zistenia myšlienok, na ktorých je postavený či k zaistieniu interoperability, čo znamená, aby mohol program fungovať v spolupráci s ostatnými programami na počítači. Týmto výnimkami dochádza k prelomeniu zásady

³⁷¹ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 454.

³⁷² § 29 ods. 2 AutZ.

nedotknuteľnosti autorského diela v prospech oprávneného užívateľa za predpokladu dodržania zákonom vymedzených okolností.

S výnimkou zákonnej licencie v § 66 ods. 1 písm. b) AutZ autor nemôže zmluvne vylúčiť možnosť oprávneného užívateľa vykonávať výše popísané úkony s počítačovým programom. Toto výslovne stanovuje § 66 ods. 6 AutZ ako minimálny rozsah oprávnení oprávneného užívateľa a žiadne zmluvné ustanovenie nemôže rozsah týchto oprávnení znížiť. Ustanovenie, ktoré by oprávneného užívateľa obmedzovalo, by bolo neplatné z dôvodu rozporu so zákonom. Zmluvná úprava rozširujúca rozsah oprávnení oprávneného užívateľa však prípustná je.

4.6.1 Oprávnený užívateľ rozmnoženiny počítačového programu

V § 66 ods. 1 AutZ sú uvedené jednania, ktorými oprávnený užívateľ (angl. *lawful user*) rozmnoženiny počítačového programu nezasahuje do práva autorského. Práva autora sú v rozsahu týchto zákonných licencií voči oprávnenému užívateľovi obmedzené. Než sa pustím do výkladu jednotlivých zákonných licencií v § 66 AutZ, je potrebné vysvetliť koncept oprávneného užívateľa, resp. nadobúdateľa.

Pokiaľ ide o úijnú úpravu, samotná Softwarová smernica pracuje s pojmami pomerne nedôsledne, keď používa pojmy *oprávnený nadobúdateľ* (angl. *lawful acquirer*) v čl. 5 ods. 1, *osoba oprávnená používať počítačový program* (angl. *a person having a right to use the computer program*) čiže oprávnený užívateľ v čl. 5 ods. 2, *osoba, ktorá má právo používať rozmnoženinu počítačového programu* (angl. *person having a right to use a copy of a computer program*) v čl. 5 ods. 3. Pre úplnosť, v smernici Európskeho parlamentu a Rady 9/96/ES z 11. marca 1996 o právnej ochrane databáz je možné nájsť v článku 8 termín *oprávnený užívateľ* databázy. Keďže ani jedna z týchto smerníc pojem nedefinuje, nie je zrejmé, či sa vzhľadom na odlišný predmet ochrany a odlišný účel smerníc jedná o synonymá alebo nie. Určitý návod ohľadom interpretácie pojmov poskytuje Správa Európskej komisie vypracovaná v roku 2000 ohľadom implementácie predchádzajúcej smernice upravujúcej právnu ochranu počítačových programov – smernice č. 91/250/EHS. Podľa tejto správy Európska komisia pod pojmom *oprávnený nadobúdateľ* (angl. *lawful acquirer*) chápe i kupujúceho, držiteľa licencie, nájomcu či osobu oprávnenú používať počítačový

program menom uvedených.³⁷³ Európska komisia nečiní rozdiel medzi tým, či osoba nadobudla rozmnoženinu programu za účelom vlastného používania alebo za účelom jej ďalšieho predaja a jej výklad tohto pojmu je teda širší než napr. česká zákonná úprava (viď ďalej). Správa ďalej upozorňuje, že niektoré členské štáty prevzali tento pojem použitím výrazu *oprávnený užívateľ* (angl. *lawful user*) v zmysle osoby oprávnenej používať počítačový program. Toto je aj prípad Českej republiky.

Český právny poriadok používa pojem *oprávnený užívateľ*. Oprávnený užívateľ je definovaný v ustanovení § 66 ods. 6 AutZ ako:

- oprávnený nadobúdateľ rozmnoženiny programu, ktorý k nej má vlastnícke či iné právo za účelom jej využitia (nie však za účelom ďalšieho prevodu),
- oprávnený nadobúdateľ licencie, alebo
- iná osoba oprávnená užívať rozmnoženinu počítačového programu.

Hlavným nedostatkom hore uvedenej definície je jej tautologická povaha, keďže šalamúnsky definuje *oprávneného užívateľa rozmnoženiny počítačového programu* ako osobu oprávnenú užívať rozmnoženinu počítačového programu a chýba v nej určenie samotného titulu užívania a určenie, k akým spôsobom užívania je užívateľ oprávnený.³⁷⁴ Zaujímavé je, že český zákonodarca z definície oprávneného užívateľa priamo vylúčil osoby, ktoré nadobudli počítačový program z dôvodu jeho ďalšieho prevodu (v zmysle distribúcie).³⁷⁵ Stanovením podmienky, že osoba nadobudla právo k rozmnoženine programu za účelom jeho užitia a nie ďalšieho

³⁷³ Správa Komisie o implementácii a výsledkoch smernice 91/250/EHS o právnej ochrane počítačových programov z 10. apríla 2000. KOM(2000) 199 v konečnom znení, s. 12: „*The Commission shares the view of some commentators that ‘lawful acquirer’ did in fact mean a purchaser, licensee, renter or a person authorised to use the program on behalf of one of the above.*“.

³⁷⁴ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 731.

³⁷⁵ § 66 ods. 6 AutZ.

predaja, zákonodarca významne zúžil rozsah pojmu v rozpore so širším výkladom Európskej komisie.³⁷⁶

Záverom je možné konštatovať, že vymedzenie oprávneného užívateľa v českom AutZ nie je plne v súlade s právom EÚ. Na druhej strane je zrejmé, že i na úrovni EÚ činí interpretácia tohto pojmu určité problémy. V každom prípade je však existencia definície tohto pojmu v národnej úprave v rámci členských štátov EU vôbec vzácna³⁷⁷.

Pojmom oprávnený nadobúdateľ sa zaoberal SDEÚ v Rozsudku UsedSoft. Podstatou predbežných otázok bolo, či je osoba, ktorá získala *použitú* licenciu, *oprávneným nadobúdateľom* podľa článku 5 ods. 1 Softwarovej smernice, a či má právo zhotoviť si novú rozmnoženinu počítačového programu za účelom jeho použitia.³⁷⁸ Zákazníci UsedSoft, ktorí získali použitú licenciu, si totiž museli program stiahnuť z internetových stránok spoločnosti Oracle bez jej súhlasu. Stiahnutím však vytvorili rozmnoženinu počítačového programu vo svojom počítači bez súhlasu Oracle. Princíp vyčerpania sa vzťahuje iba na rozširovanie a nie rozmnožovanie, preto by stiahnutím a vytvorením novej rozmnoženiny došlo k zásahu do výlučného práva Oracle na zhotovovanie rozmnoženín.

Súdny dvor judikoval, že osoba, ktorá získala použitú licenciu (tzn. druhý a každý ďalší nadobúdateľ), je oprávneným nadobúdateľom v zmysle článku 5 ods. 1 Softwarovej smernice, pretože nositeľ autorského práva (v tomto prípade spoločnosť Oracle) nemôže z dôvodu aplikácie princípu vyčerpania ovplyvňovať ďalší predaj rozmnoženiny programu, ani ho nijak obmedzovať.³⁷⁹ Z tohto dôvodu môže nadobúdateľ použitej licencie stiahnuť do svojho zariadenia rozmnoženinu, ktorú mu prvý nadobúdateľ predal. Na stiahnutie počítačového programu, a teda vytvorenie

³⁷⁶ Správa Komisie o implementácii a výsledkoch smernice 91/250/EHS o právnej ochrane počítačových programov z 10. apríla 2000. KOM(2000) 199 v konečnom znení, s. 12.

³⁷⁷ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 731.

³⁷⁸ Bod 34 Rozsudku UsedSoft.

³⁷⁹ Bod 80 Rozsudku UsedSoft.

novej rozmnoženiny v zariadení nového nadobúdateľa, je treba hľadiť ako na nevyhnutné rozmnoženie umožňujúce používať program spôsobom, ku ktorému je určený.³⁸⁰ Z toho vyplýva, že voči druhotným nadobúdateľom sa majiteľ práv nemôže dovolávať svojho výlučného práva na rozmnožovanie.

4.6.2 Bežný chod počítačového programu

Oprávnený užívateľ môže počítačový program rozmnožovať, prekladať, spracovávať, upravovať, či inak meniť, pokiaľ je to nevyhnutné pre uvedenie programu do chodu či jeho chod, opravu jeho chýb či k využitiu počítačového programu v súlade s jeho určením.³⁸¹ Oprávnený užívateľ teda môže zasiahnuť do autorského práva za účelom bežnej využiteľnosti počítačového programu, môže počítačový program nainštalovať do svojho zariadenia, spustiť a využívať jeho funkcionality. Pokiaľ ide o opravy chýb softwaru, chyba sa bude spravidla prejavovať ako zjavný nedostatok pri užívaní programu, napríklad výpadky chodu či chybné funkcie. Vždy treba mať istotu, že sa jedná naozaj o chybu v programe, pretože čo sa môže zdať užívateľovi ako chyba, môže byť v skutočnosti len autorov menej zjavný zamýšľaný zámer či autorova tvorivá nešikovnosť. V pochybnostiach je na mieste využiť znalecký posudok.³⁸² Pokiaľ by totiž nešlo o chybu, jednalo by sa zo strany užívateľa o úpravu či vylepšovanie programu, v dôsledku čoho by bez súhlasu autora došlo k zásahu do výlučných práv autora.

I keď to v ustanovení nie je priamo zakotvené, niektorí odborníci sa domnievajú, že opravou počítačového programu môže oprávnený užívateľ poveriť aj tretiu osobu – odborníka v IT, keďže bežný oprávnený užívateľ často nebude schopný sám chybu opraviť. V opačnom prípade by zákon vložil poskytovateľom programu do rúk nástroj, ako si legálne zaviazat' užívateľa k odberu servisných služieb za neprimerané ceny. Prípadné omeškanie poskytovateľa so servisným zásahom by

³⁸⁰ Bod 81 Rozsudku UsedSoft.

³⁸¹ § 66 ods. 1 písm. a) až b) AutZ.

³⁸² TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 726.

navyše mohlo spôsobiť užívateľovi značnú ujmu, pokiaľ by mu bolo znemožnené program v rozsahu poskytnutej licencie riadne užívať.³⁸³

V prípade zákonnej licencie k užitiu v súlade s určením programu podľa § 66 ods. 1 písm. b) AutZ pripúšťa možnosť zmluvného odchýlenia sa od zákonnej úpravy. Dispozitívnosť ustanovenia je možné vyvodiť z formulácie *není-li dohodnuto jinak* a poslednej vety ustanovenia § 66 ods. 6 AutZ.

4.6.3 Záložná rozmnoženina

Oprávnený užívateľ rozmnoženiny počítačového programu je oprávnený zasiahnuť do výlučného autorského práva k počítačovému programu formou vytvorenia jeho rozmnoženiny, pokiaľ sa jedná o rozmnoženinu záložnú a pokiaľ je nevyhnutná k jeho používaniu.³⁸⁴

O záložnú rozmnoženinu pôjde v prípade rozmnoženiny vytvorenej do rezervy kvôli možnému nebezpečenstvu straty, zničenia alebo poškodenia rozmnoženiny napríklad z dôvodu krádeže, živeľnej pohromy či iných objektívnych okolností *vis maior*, a čo je veľmi dôležité – aj z dôvodu možného nesprávneho zaobchádzania s programom samotným oprávneným užívateľom.³⁸⁵ Záložná rozmnoženina v týchto prípadoch pomôže oprávnenému užívateľovi obnoviť stav pred neočakávanou udalosťou. V prípade krabicového softwaru predstavuje záložnú rozmnoženinu po inštalácii dátový nosič, na ktorom sa software predáva (CD, DVD).³⁸⁶

Ďalšou podmienkou tejto zákonnej licencie je podmienka nevyhnutnosti (česky *nezbytnosti*). To znamená, že zhotovenie záložnej rozmnoženiny musí byť nevyhnutné pre použitie programu. Napríklad sa bude jednať o situáciu, kedy oprávnený užívateľ

³⁸³ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 44.

³⁸⁴ § 66 ods. 1 písm. c) AutZ.

³⁸⁵ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 726.

³⁸⁶ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 44.

vytvorí rozmnoženinu z dôvodu výmeny hardwaru, na ktorom je počítačový program nainštalovaný, či pri zmene operačného systému.³⁸⁷

Počet záložných rozmnožení zákon nestanovuje. Jazykovým výkladom by bolo možné dovodiť, že sa jedná iba o jednu rozmnoženinu. Avšak toto obmedzenie nie je možné vyvodzovať iba z dôvodu, že zákonodarca použil výraz rozmnoženina v jednotnom čísle. Prípustným počtom rozmnožení sa zaoberal Nejvyšší soud ČR v súvislosti s rozmnoženinou pre osobnú potrebu v rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 234/2009. V rozhodnutí sa dôrazne postavil proti právnemu výkladu, podľa ktorého použité jednotné číslo znamená prípustnosť jednej rozmnoženiny a konštatoval, že taký výklad nie je možné vyvodzovať z formulácie: „*zhotoví ... rozmnoženinu' (...), neboť užití jednotného čísla v právním předpise je běžnou legislativní technikou, takže výklad na něm založený by byl výkladem 'ad absurdum', tedy nedovoleným. Legislativní právní jazyk totiž zásadně používá jednotného čísla, což je legislativně technickým pravidlem, z něhož nelze v tomto směru v zásadě nic vyvozovat.*“. Podľa tohto rozhodnutia Nejvyššího soudu ČR je posúdenie dovoleného počtu rozmnožení pre osobnú potrebu vecou výkladu v každom konkrétnom prípade pri súčasnom zohľadnení trojkrového testu.

Prípustný počet záložných rozmnožení rieši aj Európska komisia vo výklade smernice č. 91/250/EHS obsiahnutom v správe Komisie z roku 2000. Výklad Európskej komisie je pomerne reštriktívny, Komisia zastáva názor, že zo znenia a účelu čl. 5 ods. 2 tejto smernice vyplýva, že je povolená iba jedna záložná kópia (angl. „a“ *back-up copy*) a vytvorenie rozmnoženiny je možné iba z bezpečnostných dôvodov. Vytváranie súkromných kópií na neoprávnené použitie nie je povolené a predstavuje softwarové pirátstvo.³⁸⁸

V každom prípade však nie je relevantné, či oprávnený užívateľ vytvoril záložnú rozmnoženinu pre osobnú potrebu alebo nie, pretože obmedzenie autorského

³⁸⁷ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 726.

³⁸⁸ Správa Komisie o implementácii a výsledkoch smernice 91/250/EHS o právnej ochrane počítačových programov z 10. apríla 2000. KOM(2000) 199 v konečnom znení, s. 18.

práva pre rozmnožovanie diel pre osobnú potrebu sa podľa § 30 ods. 3 AutZ na počítačové programy neuplatní.³⁸⁹ K tomu podrobnejšie v podkapitole 4.4 tejto práce, ktorá pojednáva o inštitúte voľného použitia. Účel týchto dvoch inštitútov je rôzny. Zmyslom inštitútu voľného použitia je poskytnúť fyzickej osobe možnosť užiť dielo, pokiaľ jej z takého užitia neplynie priamy alebo nepriamy hospodársky alebo obchodný prospech. V prípade záložnej rozmnoženiny je účelom zabezpečenie nerušeného používania i pre prípad neočakávanej udalosti, ktorá by mohla užitie pôvodného programu prekaziť, a to bez ohľadu na hospodársky prospech z toho plynúci.

V súvislosti so záložnou rozmnoženinou je zaujímavý judikát SDEÚ – Rozsudok Ranks. Páni Aleksandr Ranks a Jurij Vasiľevičs boli trestne stíhaní v Lotyšsku za nezákonný predaj počítačových programov spoločnosti Microsoft na neoriginálnych nosičoch.³⁹⁰ Nešlo teda o pôvodné rozmnoženiny programu, ale o kópie *vypálené* obžalovanými. Obžalovaní tvrdili, že vypálené nosiče predstavujú záložnú rozmnoženinu, pretože došlo k poškodeniu originálnych nosičov.³⁹¹ Okolnosti tohto prípadu boli však rozdielne od Rozsudku UsedSoft. Súdny dvor uviedol, že záložnú rozmnoženinu počítačového programu je možné zhotoviť a využiť výlučne pre potrebu oprávneného užívateľa. Z tohoto dôvodu nemôže oprávnený užívateľ túto rozmnoženinu použitého programu predat' tretej osobe, a to ani v prípade, že poškodil, zničil alebo stratil originálny nosič programu.³⁹² Súdny dvor teda dospel k záveru, že prvý nadobúdateľ rozmnoženiny programu s licenciou na neobmedzenú dobu je oprávnený predat' túto použitú rozmnoženinu a jej licenciu ďalšiemu nadobúdateľovi (závery Rozsudku UsedSoft, vid' podkapitola 3.4), avšak v prípade, že došlo k poškodeniu, zničeniu alebo strate pôvodného fyzického nosiča rozmnoženiny, na ktorej mu bol program dodaný, nie je oprávnený predat' svoju záložnú rozmnoženinu

³⁸⁹ TELEEC, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 726.

³⁹⁰ Bod 10, bod 12 Rozsudku Ranks.

³⁹¹ Bod 39 Rozsudku Ranks.

³⁹² Bod 43 Rozsudku Ranks.

programu ďalšiemu nadobúdateľovi bez súhlasu nositeľa práva.³⁹³ Takže pokiaľ dôjde k zničeniu pôvodnej kópie získanej od nositeľa práv, dochádza i k strate možnosti ďalšieho predaja programu.

4.6.4 Interpretácia počítačového programu

Oprávnený užívateľ je oprávnený počítačový program interpretovať, teda skúmať, študovať alebo skúšať sám či prostredníctvom poverenej osoby jeho funkčnosť za účelom zistenia myšlienok a princípov, na ktorých je počítačový program či jeho časť postavená. Toto je oprávnenému užívateľovi dovolené pri zavedení a uložení počítačového programu do pamäti počítača alebo pri jeho zobrazení, prevádzkovaní či prenose.³⁹⁴ Tomuto sa hovorí interpretácia či black box analýza.

Black box analýza je založená na prostom pozorovaní chovania počítačového programu, čiže akými výstupmi počítač reaguje na zadané vstupy, a z toho sa následne odvodzujú myšlienky a princípy, na ktorých je program založený.³⁹⁵ Pri tejto metóde skúmania programu sa nemanipuluje so zdrojovým kódom, počítačový program predstavuje čiernu skrinku, ktorej obsah (zdrojový kód) nie je známy.

Osoba, ktorá program podrobuje black box analýze, získa na základe chovania programu predstavu o spôsobe fungovania programu, jeho komponentoch a nutných formátoch vstupných a výstupných dát. Na základe toho môže vytvoriť rovnaký produkt z hľadiska funkcionality. Aby programátor napísal program, ktorého výsledné fungovanie je rovnaké ako originál, musí vynaložiť veľa úsilia. Keďže nepozná jeho vnútornú logiku ani spôsob implementácie jednotlivých funkcionalít, zdrojový kód programu vyvinutého na základe programu skúmaného nebude rovnaký. Programátor

³⁹³ Bod 57 Rozsudku Ranks.

³⁹⁴ § 66 ods. 1 písm. d) AutZ.

³⁹⁵ ZBRÁNEK, Lukáš. Právní aspekty zpětné analýzy počítačových programů. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2012, č. 6, s. 57. [cit. 25. máj 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4140>.

nového programu nie je ovplyvnený znalosťou zdrojového kódu programu a tak sa plne prejaví jeho vlastný osobný štýl programovania.³⁹⁶

Opakom black box analýzy je white box analýza. Pri tomto type spätnej analýzy dochádza k dekompilácií, teda prekladu strojového kódu späť na zdrojový kód, ľudsky čitateľnej podoby. Cieľom dekompilácie je tiež odkrytie fungovania programu. V rámci procesu dekompilácie sa však skopíruje vyjadrenie programu,³⁹⁷ white box analýza je preto voči autorskému právu výrazne invazívnejšia než black box analýza. Zákonná úprava umožňuje vykonať techniku dekompilácie iba za účelom získania informácií vedúcich k dosiahnutiu interoperability pri splnení explicitne stanovených podmienok (viď nasledujúca podkapitola).

Interpretácia počítačového programu bola mimo iného predmetom predbežných otázok, ktorými sa zaoberal SDEÚ v Rozsudku SAS. Ako som už na predchádzajúcich stránkach tejto práce uviedla, spoločnosti WPL sa podarilo napodobniť funkcionality programu spoločnosti SAS Institute pomocou skúmania, študovania a skúšania modulov, teda na základe black box analýzy. WPL nemala prístup k zdrojovému kódu programu SAS a nevykonala ani dekompiláciu strojového kódu.³⁹⁸ Súdny dvor riešil výklad článku 5 ods. 3 smernice č. 91/250, či je možné prekročiť rozsah licencie pri zavádzaní, predvedení, prevádzkovaní, prenášaní alebo ukladaní programu za účelom skúmania jeho fungovania, bez súhlasu nositeľa autorských práv.³⁹⁹ WPL si totiž zakúpila výučbovú verziu SAS s obmedzenou licenciou a podľa vnútroštátneho súdu vykonávala úkony prekračujúce rozsah tejto licencie.⁴⁰⁰ Argumentácia SDEÚ znela, že držiteľ licencie je oprávnený skúmať

³⁹⁶ ZBRÁNEK, Lukáš. Právní aspekty zpětné analýzy počítačových programů. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2012, č. 6, s. 57-58. [cit. 25. máj 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4140>.

³⁹⁷ ZBRÁNEK, Lukáš. Právní aspekty zpětné analýzy počítačových programů. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2012, č. 6, s. 58. [cit. 26. máj 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4140>.

³⁹⁸ Bod 44 Rozsudku SAS.

³⁹⁹ Bod 47 Rozsudku SAS.

⁴⁰⁰ Bod 48 Rozsudku SAS.

počítačový program, aby zistil myšlienky a princípy, na ktorých je založený, ak tak koná pri zavádzaní, zobrazovaní, prevádzkovaní, prenášaní či ukladaní programu do pamäti, čiže v rámci úkonov, ku ktorým má oprávnenie.⁴⁰¹ Všetky zmluvné ustanovenia, ktoré sú v rozpore s touto výnimkou sú od počiatku neplatné.⁴⁰² Vykonávateľ autorského práva k počítačovému programu nemôže nastavením podmienok licenčnej zmluvy zabrániť osobe oprávnenej z licencie zisťovať myšlienky a princípy, na ktorých je program založený, ak vykonáva úkony, ktoré je podľa danej licencie oprávnená vykonávať alebo úkony potrebné na používanie počítačového programu spočívajúce v zavádzaní a prevádzke. Podmienkou je, že týmito úkonmi osoba oprávnená z licencie neporušuje výlučné práva vykonávateľa autorského práva.⁴⁰³ Z toho vyplýva, že držiteľ licencie môže okrem toho, k čomu ho oprávňuje licencia vykonávať aj black box analýzu, a to bez ohľadu na rozsah licencie. Myšlienky a princípy získané skúmaním je možné použiť i k vytvoreniu vlastného (a dokonca konkurenčného) programu.

4.6.5 Zaistenie interoperability

Interoperabilita alebo vzájomné funkčné prepojenie nezávisle vytvoreného počítačového programu s inými počítačovými programami je ďalším z dôvodov pre obmedzenie výlučných práv autora počítačového programu v prospech oprávneného užívateľa. Táto špecifická zákonná licencia je upravená v § 66 ods. 1 písm. e) AutZ.

Softwarová smernica definuje interoperabilitu v bode 10 odôvodnenia smernice ako: „*schopnosť vzájomne si vymenňovať informácie a vzájomne vymenňované informácie užívať*“. Z bodu 10 je možné vyvodiť, že sa nejedná výhradne len o prepojenie a interakciu medzi počítačovými programami navzájom, ale i s hardwarom.

V praxi je samozrejmé nutné, aby si počítačové programy navzájom rozumeli, komunikovali spolu, poskytovali si služby a zdroje, a boli teda navzájom

⁴⁰¹ Bod 54 Rozsudku SAS.

⁴⁰² Bod 53 Rozsudku SAS.

⁴⁰³ Bod 59 Rozsudku SAS.

kompatibilné. Interoperabilitu je možné chápať i ako určitú vlastnosť softwaru tzv. zapadnúť medzi ostatné programové vybavenie. Umožňuje, aby bol nový software nainštalovaný na určitý operačný systém v počítači a pracoval s dátami určitého formátu bez nutnosti dodatočných zásahov do softwaru či zložitého nastavovania.⁴⁰⁴ Je očividné, že sa jedná o podstatnú vlastnosť softwaru, a preto by mali byť požiadavky na interoperabilitu vždy poriadne definované v zmluve na vývoj a implementáciu softwaru. Prípadne nedostatky interoperability implementovaného softwaru s hardwarovým vybavením či inými počítačovými programami objednávateľa budú zakladať zodpovednosť zhotoviteľa za vady.

Za účelom dosiahnutia interoperability môže oprávnený užívateľ kód rozmnožovať alebo prekladať jeho formu pri rozmnožovaní alebo pri jeho preklade či inom spracovaní, úprave či inej zmene.⁴⁰⁵ V rámci tejto zákonnej licencie teda môže oprávnený užívateľ vykonávať i dekompiláciu a s ňou spojené operácie. To všetko za podmienky, že informácie potrebné k dosiahnutiu interoperability nie sú ľahko a rýchlo prístupné (napríklad by táto podmienka nebola naplnená, keby kód zverejnil samotný autor na internete).⁴⁰⁶ Predtým, ako oprávnený užívateľ pristúpi k dekompilácii by sa mal pokúsiť získať informácie z verejne dostupných zdrojov či od samotného autora programu.⁴⁰⁷ Využitie dekompilácie tak predstavuje posledné možné riešenie ako informáciu o interoperabilite získať (*ultima ratio*). Zákon ďalej zdôrazňuje potrebu minimalizácie zásahu do programu, preto získanie informácií je obmedzené len na tie časti programu, ktoré sú nevyhnutné k dosiahnutiu interoperability,⁴⁰⁸ nevzťahuje sa teda na program ako celok. Táto zákonná licencia by nemala byť zneužívaná na dekompiláciu celého skúmaného program bez dôvodu. Ak

⁴⁰⁴ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 250.

⁴⁰⁵ § 66 ods. 1 písm. e) AutZ.

⁴⁰⁶ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 727.

⁴⁰⁷ ZBRÁNEK, Lukáš. Právní aspekty zpětné analýzy počítačových programů. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2012, č. 6, s. 72. [cit. 26. máj 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4140>.

⁴⁰⁸ § 66 ods. 1 písm. e) AutZ.

pri dekompilácii užívateľ odhalí nesúvisiaci zdrojový kód, nemal by tieto informácie žiadnym spôsobom využiť.⁴⁰⁹

Je treba dodať, že dekompiláciou sa nikdy nezíska úplne rovnaký pôvodný zdrojový kód. Naopak, výsledkom tohto typu spätnej analýzy býva ťažko čitateľný zdrojový kód (napríklad dôjde k odstráneniu formátovania či komentárov, ktoré majú napomáhať pochopeniu činnosti programu), avšak ostrieľaný programátor dokáže z takto neprehľadného kódu odvodiť, akým spôsobom bol program napísaný a vytvoriť si obraz o fungovaní programu. Ak programátor vyrozumie, ako bola určitá funkcionálna implementovaná, zvyšuje sa riziko kopírovania kódu, pretože môže byť v pokušení danú časť kódu jednoducho prevziať bez toho, aby hľadal vlastné riešenie. V dôsledku toho by došlo nielen ku skopírovaniu nechránených autorskoprávných myšlienok a princípov programu, ale i autorskoprávne chráneného vyjadrenia týchto myšlienok a princípov a hrozilo by, že v prípadnom súdnom spore súd rozhodne o zákaze distribúcie takéhoto počítačového programu.⁴¹⁰

S vykonaním dekompilácie za účelom dosiahnutia interoperability je spojená i povinnosť mlčanlivosti zakotvená priamo v AutZ. Osoba, ktorá vykonala dekompiláciu, je obmedzená v tom, akým spôsobom môže s informáciami získanými dekompiláciou nakladať. Pravidlá stanovuje AutZ v § 66 ods. 4 v súlade s čl. 6 ods. 2 Softwarovej smernice. Oprávnený užívateľ:

- nesmie získané informácie poskytnúť tretej osobe, pokiaľ to nie je nevyhnutné k dosiahnutiu interoperability,
- nesmie získané informácie využiť k iným účelom než k dosiahnutiu interoperability,
- nesmie získané informácie využiť k vývoji, zhotoveniu alebo k obchodnému využitiu podobného počítačového programu,

⁴⁰⁹ ZBRÁNEK, Lukáš. Právní aspekty zpětné analýzy počítačových programů. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2012, č. 6, s. 72. [cit. 26. máj 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4140>.

⁴¹⁰ ZBRÁNEK, Lukáš. Právní aspekty zpětné analýzy počítačových programů. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2012, č. 6, s. 57. [cit. 26. máj 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4140>.

- nesmie získané informácie využiť k inému jednaniu ohrozujúcemu alebo porušujúcemu autorské právo.

Z výše uvedeného plynie, že dekompilácia za účelom vytvorenia konkurenčného produktu je zakázaná.⁴¹¹ Účelom tejto zákonnej licencie je dosiahnutie kompatibility nezávisle vytvoreného programu a skúmaného programu. Obecne môžu byť informácie získané dekompiláciou využité len k vytvoreniu softwaru, ktorý bude sám o sebe dielom v zmysle § 2 ods. 2 AutZ. V žiadnom prípade sa nesmie jednať o dielo odvodené od dekompilovaného programu ako napríklad jeho upgrade, ani nesmie predstavovať obchodného substitúta skúmaného programu.⁴¹²

⁴¹¹ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 45.

⁴¹² TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 730.

5 Obmedzenia autorského práva k počítačovým programom z dôvodu ochrany investícií (kvázilicencie)

AutZ je koncipovaný tak, aby chránil predovšetkým záujmy autora a jeho investovaný čas a úsilie do tvorby diela. V prípade počítačového programu však úsilie a čas programátora tvorí často iba zlomok investícií potrebných k jeho vzniku. Vytvorenie počítačového programu a následné zužitkovanie jeho hodnoty je investične veľmi náročné, vyžaduje nemalé finančné prostriedky, technologické zázemie a vysoko kvalifikovaných pracovníkov, ktorých musí niekto zaplatiť. Netreba opomínať i časovú náročnosť tvorby programu a potrebu úspešného marketingu v súvislosti so šírením výsledného produktu.

Vzhľadom na fakt, že české autorské právo nedovoľuje, aby bola autorom počítačového programu právnická osoba, čo je obzvlášť u počítačových programov pomerne nešťastné, zákon zaviedol zvláštne obmedzenia v prospech zamestnávateľa, objednávateľa a školy z dôvodu ich investícií do tvorby počítačového programu, niekedy označované i ako *kvázilicencie*.

5.1 Počítačový program ako zamestnanecké dielo

Od vzniku pracovného pomeru je zamestnanec povinný osobne vykonávať prácu pre svojho zamestnávateľa podľa jeho pokynov.⁴¹³ Pokiaľ v rámci takejto činnosti zamestnanca vznikne autorské dielo, zamestnávateľ má spravidla záujem dielo využiť. Podľa AutZ autorom programu nemôže byť zamestnávateľ, softwarová spoločnosť. Autorom programu bude vždy programátor ako fyzická osoba, resp. každý z členov programátorského tímu.

Právny režim zamestnaneckého diela umožňuje obmedzenie výlučných autorských práv priamo zo zákona. Nejedná sa o licenčný vzťah medzi autorom a zamestnávateľom na základe licenčnej zmluvy. Komentár hovorí o tzv. kvázilicenčnom obmedzení výlučných majetkových autorských práv. Kvázilicenčné obmedzenia sa od zákonných licencií odlišujú v niekoľkých ohľadoch. Po prvé nie sú

⁴¹³ § 38 ods. 1 písm. b) ZP.

stanovené vo verejnom záujme (v prospech všetkých), ale v súkromnou záujme individuálne určených osôb (v tomto prípade zamestnávateľov ako investorov). A po druhé na rozdiel od zákonných licencií ide o obmedzenie zásadne dispozitívne⁴¹⁴ a zamestnávateľ a autor si môžu vybrať aj iné riešenie vzájomných vzťahov.⁴¹⁵

Účelom inštitútu zamestnaneckého diela je potreba ochrany a zhodnotenia vlozenej investície (najmä investície finančnej, organizačnej, personálnej, technickej apod.) zamestnávateľov do procesu tvorby diela. Účelom však nie je ochrana investície tvorivej.⁴¹⁶ V praxi býva vklad zamestnanca a zamestnávateľa do vytvorenia softwaru v citeľnom nepomere. Zamestnanec síce prináša do vývoja softwaru osobný vklad, na druhej strane zamestnávateľ celý vývoj a zužitkovanie hodnoty softwaru umožňuje. Zamestnancovi nevznikajú žiadne náklady, zamestnávateľ mu poskytne vybavené pracovisko, obstará prístroje, pomôcky, materiál atď. potrebné k tvorbe, je mu financovaná i činnosť prípravná (napríklad školenia, certifikáty) alebo dokonca aj činnosť, ktorá napokon k vzniku softwaru nevedie (tvorivé omyly).⁴¹⁷ A je to zamestnávateľ, ktorý nesie riziko neúspechu celého projektu.

5.1.1 Pojmové znaky zamestnaneckého diela

Na úvod výkladu je vhodné ujasniť si, čo to zamestnanecké dielo vôbec je a čo si pod týmto pojmom predstaviť. Zamestnanecké dielo vymedzuje ustanovenie § 58 ods. 1 AutZ. Zákon zamestnanecké dielo definuje ako dielo, „*ktelé autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního nebo služebního vztahu*“⁴¹⁸. Pojmové znaky zamestnaneckého diela teda sú:

- existencia literárneho diela, iného diela umeleckého či vedeckého diela,

⁴¹⁴ Ako vyplýva z ustanovenia § 58 ods. 1 AutZ, konkrétne z dikcie zákona: „*Není-li sjednáno jinak*“.

⁴¹⁵ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 649.

⁴¹⁶ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 649.

⁴¹⁷ CHALOUPKOVÁ, Helena, Petr HOLÝ a Jiří URBÁNEK. *Mediální právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 468.

⁴¹⁸ § 58 ods. 1 AutZ.

- existencia pracovnoprávneho či služobného vzťahu medzi autorom a zamestnávateľom,
- autor dielo vytvoril pri plnení pracovného úkolu.

Je nutné pamätať na to, že všetky tieto znaky musia byť vždy kumulatívne prítomné, aby bolo možné dielo označiť za zamestnanecké so všetkými z toho vyplývajúcimi dôsledkami.

K naplneniu prvého znaku odkazujem na výklad pojmu autorského diela v podkapitole 3.1 tejto práce. Zamestnaneckým dielom pritom môže byť akékoľvek autorské dielo bez ohľadu na jeho druh či formu vyjadrenia.

Pracovnoprávny vzťah medzi autorom a zamestnávateľom nemusí byť nutne založený pracovnou zmluvou, tento vzťah vznikne aj na základe dohôd o prácach konaných mimo pracovný pomer.⁴¹⁹ Subjektmi pracovnoprávných vzťahov sú zamestnávateľ a zamestnanec, ktorým môže byť podľa ustanovenia § 6 ZP iba fyzická osoba. U agentúrneho zamestnania AutZ za zamestnávateľa považuje toho, u koho zamestnanec agentúry práce dočasne vykonáva prácu podľa pracovnej zmluvy alebo dohody o pracovnej činnosti (odlišná dohoda strán je možná).⁴²⁰ Zamestnanecké dielo môže vzniknúť aj v rámci obchodnoprávneho vzťahu člena orgánu k právnickej osobe.⁴²¹

Pre naplnenie tretieho znaku je nutné dôkladne vymedziť druh práce a pracovnú náplň zamestnanca. Pokiaľ by totiž zamestnanec vytvoril dielo mimo rámec plnenia pracovného úkolu (napríklad analytik vyvinie počítačový program), nejednalo by sa o zamestnanecké dielo, a to ani keby ho zamestnanec vytvoril v pracovnej dobe s použitím pracovných prostriedkov zamestnávateľa (notebook apod.). Takýto počítačový program by náležal výlučne zamestnancovi ako autorovi a zamestnávateľ

⁴¹⁹ Podľa vety druhej ustanovenia § 3 ZP platí: „*Základními pracovněprávními vztahy jsou pracovní poměr a právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.*“.

⁴²⁰ § 58 ods. 9 AutZ.

⁴²¹ § 58 ods. 10 AutZ.

by ho bez licenčnej zmluvy so zamestnancom nemohol využiť.⁴²² Aby teda bol zamestnávateľ schopný využiť výhody, ktoré mu tento inštitút ponúka, je v praxi treba venovať pozornosť popisu pracovnej pozície zamestnanca v pracovnej (či obdobnej) zmluve a súčasne tak predísť možným problémom s dokazovaním prechodu oprávnení k výkonu majetkových práv na zamestnávateľa v budúcnosti. Je zjavné, že práve naplnenie tretej podmienky bude pre určenie, či sa jedná o zamestnanecké dielo, rozhodujúce.

5.1.2 Práva zamestnávateľa k zamestnaneckému dielu

Zamestnávateľ vykonáva svojím menom a na svoj účet majetkové práva k autorskému dielu.⁴²³ I keď je zamestnávateľ naďalej istým spôsobom obmedzený právami autora⁴²⁴, je treba si uvedomiť, že má najsilnejšie postavenie, akého môže osoba odlišná od autora dosiahnuť. Z autorskoprávneho hľadiska je nerozhodné, či k užitiu diela dochádza v rámci predmetu činnosti zamestnávateľa, či sa jedná o použitie diela pre vnútornú potrebu zamestnávateľa, alebo či pri užití diela dochádza k jeho sprístupneniu verejnosti.⁴²⁵

Oprávnenie k výkonu majetkových práv k zamestnaneckému dielu je zamestnávateľ oprávnený postúpiť na tretiu osobu iba so súhlasom zamestnanca ako autora. Bez takého súhlasu môže oprávnenie k výkonu majetkových práv k zamestnaneckému dielu prejsť na tretiu osobu v rámci prevodu obchodného závodu.⁴²⁶ Pre vylúčenie pochybností bude vhodné vždy súhlas zamestnanca s postúpením majetkových práv na tretie osoby explicitne zahrnúť napríklad do

⁴²² JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 79.

⁴²³ § 58 ods. 1 AutZ.

⁴²⁴ Vid' nasledujúca podkapitola 5.1.3 tejto práce.

⁴²⁵ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 652.

⁴²⁶ § 58 ods. 1 AutZ.

pracovnej zmluvy. Ak bol súhlas udelený, má sa za to, že je neodvolateľný a vzťahuje sa na všetky prípadné ďalšie postúpenia.⁴²⁷

Aj keď osobnostné práva autora k zamestnaneckému dielu zostávajú nedotknuté, zamestnávateľ vykonávajúci majetkové práva k počítačovému programu má zo zákona autorov súhlas k zverejneniu, úpravám, spracovaniu vrátane prekladu, spojeniu s iným dielom, zaradeniu do súborného diela a tiež k tomu, aby šíril počítačový program pod svojím menom. Zmluvné strany sa môžu dohodnúť inak.⁴²⁸ Zo znenia zákona je zrejmé, že pokiaľ nie je zjednané inak, autor musí strpieť niektoré zásahy do svojich výlučných osobnostných práv. Dá sa predpokladať, že toto oprávnenie nakladať so zamestnaneckým dielom bude pre zamestnávateľa kľúčové. Je treba si však uvedomiť, že súhlas autora je v tomto ustanovení založený iba právnou domnienkou („*má se za to*“), ktorá je vyvrátiteľná. Z pohľadu zamestnávateľa bude preto vždy prospešné tento súhlas autora preventívne zakotviť priamo do pracovnej zmluvy pre prípad, že by sa v budúcnosti zamestnanec snažil právnou domnienku vyvrátiť a preukázať opak. Výslovným písomným stanovením súhlasu v pracovnej zmluve sa už nebude jednať len o právnou domnienku, ale jednoznačnú skutočnosť, proti ktorej už zamestnanec nebude môcť brojiť.⁴²⁹

Zákon ďalej obmedzuje autorove výlučné osobnostné právo na nedotknuteľnosť diela, keď stanovuje, že zamestnávateľ má právo dokončiť nehotové zamestnanecké dielo, pokiaľ právny vzťah k zamestnávateľovi skončí skôr, než bude dielo dokončené alebo existujú dôvodné obavy, že autor dielo nedokončí riadne a včas podľa potrieb zamestnávateľa.⁴³⁰ Toto je opäť stanovené formou vyvrátiteľnej právnej domnienky súhlasu autora. Podstata tejto konštrukcie je založená na tom, aby zamestnávateľ mohol s dielom naďalej pracovať aj v situácií, keď sa zamestnanec rozhodne ukončiť pracovný pomer, odíde na dôchodok či sa stane práceneschopným

⁴²⁷ § 58 ods. 1 AutZ.

⁴²⁸ § 58 ods. 4 AutZ.

⁴²⁹ MATZNER, Jiří. Zaměstnanecké dílo podle autorského zákona. *Právní prostor*. [online]. 5. 12. 2017 [cit. 12. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/zamestnanecke-dilo-podle-autorskeho-zakona>.

⁴³⁰ § 58 ods. 5 AutZ.

z dôvodu choroby apod. Ide o veľmi praktické oprávnenie zamestnávateľa, ktoré zaistí, že ním vložená investícia nebude zmarená.

Zamestnávateľ má ďalej právo na súdnu obranu, pokiaľ dôjde k zásahom do autorských práv k softwaru.⁴³¹

5.1.3 Práva zamestnanca k zamestnaneckému dielu

Na druhej strane zamestnancovi zostávajú iba tzv. *holé* autorské majetkové práva k dielu, nemá možnosť s nimi akokoľvek nakladať či ich akokoľvek využívať.⁴³² Podľa súčasnej právnej úpravy totiž platí, že majetkové práva sú neprevoditeľné, preto ich nositeľom je naďalej zamestnanec.⁴³³ Výkon týchto práv však zo zákona náleží zamestnávateľovi, a to okamihom vytvorenia zamestnaneckého diela. Zamestnávateľ teda nie je nadobúdateľom týchto práv, ale nadobúdateľom oprávnenia vykonávať ich namiesto autora.

Aj keď sú práva autora k zamestnaneckému dielu v zákonnom režime značne obmedzené, zamestnancovi ich niekoľko zostáva. Napríklad má právo domáhať sa, aby mu zamestnávateľ za obvyklých podmienok udelil licenciu k dielu v prípade, že zamestnávateľ vykonávajúci majetkové práva k dielu tieto práva nevykonáva vôbec alebo nedostatočne. Zamestnávateľ však nie je povinný udeliť licenciu, pokiaľ na jeho strane existuje závažný dôvod také udelenie odmietnuť.⁴³⁴ Čo si pod týmto závažným dôvodom predstaviť zákon nešpecifikuje. Komentár za závažné dôvody považuje najmä:

- majetkové oprávnené záujmy zamestnávateľa;
- prípady, kedy obsah zamestnaneckého diela je predmetom obchodného tajomstva;

⁴³¹ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 114.

⁴³² JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 114.

⁴³³ § 26 ods. 1 AutZ.

⁴³⁴ § 58 ods. 3 AutZ.

- prípady, kedy obsahom zamestnaneckého diela sú dôverné informácie, ktoré sa zamestnávateľ zaviazal neprezradiť tretej osobe;
- iné dôvody súťažno-právneho charakteru.⁴³⁵

V každom z týchto prípadov však platí, že dôvod a jeho závažnosť musí byť zamestnávateľ schopný preukázať. Autorovi totiž náleží právo na súdnu ochranu pre prípad, že mu zamestnávateľ odpiera udeliť licenciu bez existencie závažného dôvodu a obsah licencie je tak možné nahradiť súdnym rozhodnutím.⁴³⁶ Niektorí odborníci sa domnievajú, že závažný dôvod k odmietnutiu je daný, pokiaľ predmetom podnikania IT spoločnosti bude licencovanie daného softwaru. Dôvod k odmietnutiu by zamestnávateľ pravdepodobne nemal, pokiaľ by nezamýšľal program rozširovať, mal by program iba pre vlastné účely a nevyužíval ho dostatočne.⁴³⁷

V súlade s konsolidačnou zásadou autorského práva platí, že v prípade smrti zamestnávateľa či jeho zániku bez právneho nástupcu náleží výkon majetkových práv opäť autorovi.⁴³⁸ Typicky pôjde o likvidáciu spoločnosti, prípadne konkurz.

Za vykonanú prácu náleží zamestnancovi mzda alebo plat (alebo odmena z dohody),⁴³⁹ a podľa § 58 ods. 6 AutZ má právo na primeranú dodatočnú odmenu, pokiaľ sa mzda či iná odmena dostane do zjavného nepomeru k zisku z využitia majetkových autorských práv. Pod ziskom z využitia je možné si predstaviť príjmy z využitia diela priamo samotným zamestnávateľom a ďalej príjmy zamestnávateľa z licenčných zmlúv týkajúcich sa zamestnaneckého diela. S ohľadom na zameranie tejto práce na počítačové programy je treba upozorniť, že právo na primeranú odmenu zamestnanca sa v prípade počítačového programu neuplatní. Tuto výlukú zakotvuje zákon v § 58 ods. 6 AutZ v spojení s § 58 ods. 7 AutZ. Ustanovenie je však opäť

⁴³⁵ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 656.

⁴³⁶ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentár*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 656.

⁴³⁷ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 114.

⁴³⁸ § 58 ods. 2 AutZ.

⁴³⁹ § 109 ods. 1 ZP.

dispozitívne a nebráni stranám, aby si právo na dodatočnú odmenu medzi sebou zjednali.

5.2 Počítačový program ako dielo na objednávku

Na tomto mieste by som rada objasnila problematiku vzťahu softwaru ako zamestnaneckého diela a softwaru ako diela na objednávku, konkrétne sa jedná o vzťah ustanovení § 58 ods. 7 AutZ a § 61 AutZ.

Ustanovenie § 58 ods. 7 AutZ si všíma špecifické postavenie počítačových programov a výslovne vzťahuje režim zamestnaneckého diela aj na vývoj softwaru autorom (fyzickou osobou) na objednávku. Režim diel vytvorených na objednávku podľa § 61 AutZ sa v prípade softwaru vôbec neuplatní. Podľa dôvodovej správy k § 58 AutZ boli počítačové programy subsumované pod režim zamestnaneckého diela z dôvodu, aby mohli byť uvádzané na verejnosť pod menom zamestnávateľa, čo je najmä u týchto diel praktické.⁴⁴⁰

Dôsledkom je, že objednávatel' softwaru sa považuje za zamestnávateľa a zo zákona mu náleží výkon majetkových autorských práv bez nutnosti uzavretia licenčnej zmluvy. Zákonodarca týmto odstraňuje rozdiel medzi výkonom autorského práva k softwaru vytvoreného na objednávku programátorom ako samostatne zárobkovo činnou osobou⁴⁴¹ (fyzickou osobou podnikateľom) a programátorom, ktorý je zamestnancom. Objednávatel' počítačového programu získava k dielu rovnaké postavenie, akoby ho pre neho vytvoril jeho vlastný zamestnanec k splneniu pracovných povinností. Priamo zo zákona objednávatel'ovi vzniká právo k výkonu majetkových práv k počítačovému programu a jeho postavenie je oproti objednávatel'ovi *bežného* diela značne posilnené.

Dôležité je zdôrazniť skutočnosť, že výše popísaná právna fikcia sa uplatní len za podmienky, že software na objednávku vytvoril autor, teda fyzická osoba. Naopak, táto právna fikcia sa neuplatní, pokiaľ software vytvorí na objednávku osoba odlišná

⁴⁴⁰ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů k § 58.

⁴⁴¹ Česky *osoba samostatně výdělečně činná* (OSVČ).

od autora. Ak bude autor zamestnancom zhotoviteľa softwaru, bude zhotoviteľ softwaru vykonávateľom práv k zamestnaneckému dielu a zhotoviteľ softwaru môže následne objednávateľovi poskytnúť zmluvnú licenciu alebo môže so súhlasom autora (svojho zamestnanca) právo výkonu majetkových práv objednávateľovi postúpiť.⁴⁴²

Ďalej je dôležité zamyslieť sa nad tým, čo znamená požiadavka zákona, aby bol software vytvorený na objednávku, teda na základe zmluvy o dielo. Podľa ObčZ platí, že zmluva o dielo sa používa u zbožia, ktoré je nutné z podstatnej časti vyrobiť a kúpna zmluva sa používa v prípade dodania už hotového zbožia, resp. zbožia z podstatnej časti hotového. Právna úprava softwaru na objednávku sa teda uplatní v závislosti na skutočnosti, či bol software pri uzavretí zmluvy už hotový alebo nie. Nepochybne sa uplatní v prípadoch, kedy sa bude software vyvíjať na mieru konkrétneho zákazníka. Naopak licencia bude nutná v prípadoch, keď už je software pri uzavretí zmluvy zhotovený (napríklad krabicový software) či dochádza len k jeho nepodstatným úpravám (napríklad customizace softwaru).⁴⁴³

V praxi je preto treba si dávať na tieto nuansy pozor a nepodceniť zmluvnú úpravu. Už na počiatku pri zjednávaní zmluvy by si mali strany vyjasniť, kto je zmluvnou stranou, kto bude program fakticky vytvárať, čo je predmetom zmluvy, aké dôsledky to bude mať na právne vzťahy medzi stranami, a na základe toho patrične ošetriť práva zmluvných strán k vytvorenému programu.

5.3 Počítačový program ako školské dielo

Ďalším zo zvláštnej kategórie diel, pre ktorú AutZ stanovuje tzv. kvazilicenčné obmedzenie autorského práva, je školské dielo. Pre zopakovanie konštatujem, že účelom obmedzenia nie je verejný záujem (prospech všetkých), ale súkromný záujem školy ako nepriameho investora. Zmyslom tohto inštitútu je nepochybne snaha zákonodarcu chrániť hospodárske záujmy školy, aby z diela, na ktorom sa finančne podieľala, nemal prospech len autor.

⁴⁴² CHALOUPKOVÁ, Helena, Petr HOLÝ a Jiří URBÁNEK. *Mediální právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 470.

⁴⁴³ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018, s. 121.

Hoci sa podľa ustanovenia § 66 ods. 7 AutZ bezúplatná zákonná licencia zakotvená v ustanovení § 35 ods. 3 AutZ⁴⁴⁴ na počítačové programy neaplikuje, samotná definícia školského diela obsiahnutá v tomto ustanovení je použiteľná aj pre počítačový program. Pojmové znaky školského diela sú teda podľa ustanovenia § 35 ods. 3 AutZ nasledujúce:

- existencia literárneho diela, iného diela umeleckého či vedeckého diela,
- existencia právneho vzťahu autora ku škole alebo školskému či vzdelávaciemu zariadeniu,
- autor (žiak alebo študent) dielo vytvoril pri plnení školských alebo študijných povinností.

Školské dielo je bližšie upravené v ustanovení § 60 AutZ. Škola (resp. školské či vzdelávacie zariadenie) má právo na uzavretie licenčnej zmluvy s autorom za obvyklých podmienok. Pokiaľ autor bez závažného dôvodu súhlas s licenčnou zmluvou neudelí, môže byť jeho súhlas nahradený rozhodnutím súdu.⁴⁴⁵ Postavenie školy je teda slabšie, nestáva sa zo zákona vykonávateľom majetkových autorských práv k počítačovému programu (na rozdiel od konceptu zamestnaneckého diela), má len právo na uzavretie licenčnej zmluvy s autorom k jeho užitiu. O dispozícii s dielom rozhoduje autor naďalej sám, môže dielo sám užívať či umožniť užívanie (poskytnúť licenciou) inému, jeho zmluvná sloboda je však obmedzená oprávnenými záujmami školy.⁴⁴⁶

Pre úplnosť je treba dodať, že škola je oprávnená požadovať od autora príspevok na úhradu nákladov školy, ktoré na autorove dielo vynaložila.⁴⁴⁷ Dôležité je

⁴⁴⁴ § 35 ods. 3 AutZ: „Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).“.

⁴⁴⁵ § 60 ods. 1 AutZ.

⁴⁴⁶ § 60 ods. 2 AutZ.

⁴⁴⁷ § 60 ods. 3 AutZ.

poznamenať, že škola môže tento nárok uplatniť až vo chvíli, keď autor dosiahol zárobok z užitia diela.⁴⁴⁸

⁴⁴⁸ TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 669.

Záver

Predkladaná rigorózna práca mala za cieľ podať ucelený obraz o obmedzeniach z exkluzívnych práv autorových v súčasnom českom práve vo vzťahu k počítačovým programom. V práci som zhrnula základné právne predpisy upravujúce autorskoprávnu ochranu počítačových programov, resp. postupné začleňovanie ochrany počítačových programov na úrovni práva medzinárodného, európskeho a českého. Naprieč prácou som sa snažila poukazovať na vzájomnú prepojenosť českého práva s právom EÚ, ktorým je vnútroštátne právo členského štátu do veľkej miery ovplyvnené.

Počítačový program je v súlade s medzinárodnými zmluvami a právom EÚ v Českej republike chránený ako autorské dielo literárne. K vzniku autorskoprávnej ochrany počítačového programu postačuje pôvodnosť v zmysle, že je výsledkom vlastnej duševnej činnosti programátora. Počítačový program nemusí spĺňať požiadavku jedinečnosti, ktorá je obecné u autorských diel vyžadovaná, čím však nie je vylúčená možnosť existencie jedinečného počítačového programu. Z hľadiska režimu autorského zákona bude s počítačovým programom nakladané rovnako, či už sa bude jednať o dielo pôvodné alebo jedinečné. V súlade so zásadou neformálnosti nastupuje ochrana počítačového programu automaticky okamžikom objektívneho zachytenia programu bez nutnosti akejkoľvek formálnej registrácie. Na existenciu autorskoprávnej ochrany nemá vplyv ani jeho forma, pretože počítačový program je chránený bez ohľadu na formu vyjadrenia. Autorskoprávna ochrana sa nevzťahuje iba na dokončený počítačový program, ale chráni aj jeho jednotlivé vývojové fázy, vrátane prípravných koncepčných materiálov.

Myšlienky a princípy, na ktorých je založený akýkoľvek prvok počítačového programu, nie sú podľa autorského zákona chránené. Chránené je iba vyjadrenie myšlienok zachytené v zmyslami vnímateľnej forme v súlade s princípom dichotómie myšlienky a vyjadrenia, čiže konkrétna realizácia myšlienky. Objektívna vnímateľnosť sa prejavuje vo vyjadrení v programovacom jazyku. Program môže byť vyjadrený v zdrojovom kóde čitateľnom pre človeka i v strojovom kóde čitateľnom pre počítač.

Pokiaľ ide o dobu trvania ochrany, ochrana osobnostných práv autora trvá po celú dobu jeho života a ochrana majetkových práv 70 rokov po smrti autora, čo je v prípade počítačového programu príliš dlhá doba a neodpovedá realite. Počítačový program začne plynutím času zastarávať, prestane byť kompatibilný s novými formátmi alebo sa opotrebí či zastará jeho nosič. Tento inštitút bude vhodné v budúcnosti vo vzťahu k programom prehodnotiť.

Princíp vyčerpania práv vo svojej podstate znamená, že po prvom prevode vlastníckeho práva k počítačovému programu autor nemôže ďalej kontrolovať šírenie konkrétnej rozmnoženiny, jeho právo je týmto vyčerpané (konzumované). Kľúčovým je Rozsudok UsedSoft, v ktorom SDEÚ konštatoval, že princíp vyčerpania práva na rozširovanie originálu alebo rozmnoženiny sa aplikuje nielen na hmotné rozmnoženiny a je aplikovateľný aj na stiahnutie softwaru prostredníctvom internetu. Prvým predajom rozmnoženiny softwaru sa rozumie aj prevedenie užívacieho práva k softwaru na dobu neurčitú za jednorazovú odmenu na základe uzatvorenia licenčnej zmluvy.

Jedinečnosť a pôvodnosť počítačového programu, princíp dichotómie myšlienky a vyjadrenia, doba trvania majetkových autorských práv k počítačovému programu a princíp vyčerpania práva predstavujú akési definičné obmedzenia, prostredníctvom ktorých je možné stanoviť hranicu medzi chránenými a nechránenými dielami, zistiť, či je v tom ktorom okamihu určitý počítačový program predmetom autorskoprávnej ochrany.

Autorskoprávna ochrana počítačových programov je koncipovaná tak, aby umožnila reflektovať ich špecifický funkčný charakter. Z toho dôvodu zákon obsahuje ustanovenia, ktoré autora obmedzujú v prospech oprávneného užívateľa. I keď je totiž program chránený ako dielo literárne, veľmi sa od neho odlišuje a ich ochrana nemôže byť rovnaká. Prostredníctvom zmienených obmedzení je možné zaistiť, že užívateľ bude môcť s programom nakladať v súlade s jeho určením. Bez vytvorenia dočasnej kópie programu v pamäti zariadenia by nebolo možné počítačový program vôbec spustiť. Ďalším dôvodom obmedzenia je napríklad, aby mohol byť program používaný spoločne s inými programami v zariadení a komunikoval s nimi, tzn. zaistenie interoperability. Veľmi praktická je výnimka právo na zásah do počítačového

programu na opravu chýb či vytvorenie jeho zálohy. V ustanovení § 66 AutZ zákon formuluje obmedzenia autora počítačového programu formou taxatívneho zoznamu výnimiek dovolených jednaní užívateľa. Predpokladom aplikácie týchto výnimiek je, že sa jedná o oprávneného užívateľa a jeho jednanie splňuje podmienky trojkrovového testu vyplývajúceho z ustanovenia § 29 ods. 1 AutZ. Na základe výnimiek a obmedzení (zvláštnych obmedzení) je možné zistiť, akým spôsobom môže oprávnený užívateľ s počítačovým programom zaobchádzať bez súhlasu autora tak, aby nedošlo k zásahu do jeho autorských práv.

Autor je vlastníkom majetkových a osobnostných práv. I keď Softwarová smernica operuje i s možnosťou autorstva právnickej osoby, v českom práve platí, že autorom počítačového programu môže byť len fyzická osoba. Právnická osoba nemôže nadobudnúť autorstvo k dielu, ale môže sa stať vykonávateľom majetkových autorských práv, a to buď na základe licencie alebo priamo zo zákona. Autorské právo formuje v tomto ohľade právo vykonávateľa majetkových autorských práv počítačového programu, ktoré je určené pre investora (zamestnávateľ, objednávateľ). V prípade, že autor fyzická osoba vytvorí počítačový program z vlastnej pohnútky, tak vlastní a vykonáva osobnostné i majetkové práva tento autor a môže prípadne udeliť licenciu tretej osobe. Pokiaľ by však autor fyzická osoba vytvoril program na objednávku, uplatní sa ustanovenie § 58 ods. 7 AutZ, podľa ktorého by bol objednávateľ zo zákona považovaný za zamestnávateľa a počítačový program za zamestnanecké dielo. Objednávateľ bude vykonávať svojím menom a na svoj účet autorove majetkové práva a bude to objednávateľ, kto bude prípadne poskytovať licenciu tretím osobám. V prípade, že dielo vytvorí autor fyzická osoba ako zamestnanec v rámci plnenia povinností vyplývajúcich z pracovnoprávného vzťahu, opäť platí, že sa bude jednať o zamestnanecké dielo a zamestnávateľ vykonáva svojím menom a na svoj účet autorove majetkové práva. Zamestnanci by mali mať v pracovnej zmluve špecifickú právnu úpravu zohľadňujúcu práva zamestnávateľa k počítačovým programom (dostatočnú špecifikáciu pracovnej pozície zamestnanca, povinnosť mlčanlivosti, zákaz konkurencie, zvolenie k postúpeniu práva výkonu tretej osobe atď.). Vážna úprava môže viesť do nežiadúcich sporných situácií s ďalekosiahlymi dôsledkami.

V rámci práce bola priblížená a rozpracovaná judikatúra SDEÚ, ktorú som podrobila pomerne dôkladnej analýze. Snažila som sa tým poukázať na posun v limitoch autorskoprávnej ochrany počítačových programov. Prelomový Rozsudok BSA konštatoval, že GUI nie je formou vyjadrenia počítačového programu a nemôže sa naň vzťahovať autorskoprávna ochrana počítačových programov v zmysle článku 1 ods. 2 smernice 91/250 EHS. GUI neumožňuje rozmnoženie počítačového programu, predstavuje iba prvok programu, prostredníctvom ktorého užívatelia využívajú jeho funkcie. Ďalšie limity autorskoprávnej ochrany počítačových programov formoval SDEÚ v Rozsudku SAS, podľa ktorého funkcie počítačového programu nepoživajú autorskoprávnú ochranu a nadobúdateľ licencie k programu má právo skúmať, študovať alebo skúšať fungovanie programu za účelom zistenia myšlienok a zásad, na ktorých sa program zakladá.

Zoznam použitých skratiek

AI	Umelá inteligencia (angl. <i>Artificial Intelligence</i>)
AutZ	Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorskom, o právach súvisiacich s právom autorským a o zmene niektorých zákonů
Bernský dohovor	Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel
BIOS	Basic Input Output System
BSA	Business Software Alliance
CC	Creative Commons
ČR	Česká republika
DSB	Orgán na urovnávanie sporov (angl. <i>Dispute Settlement Board</i>)
DSU	Dohovor o pravidlách a postupoch pri urovnávaní sporov (angl. <i>Dispute Settlement Understanding</i>)
EUPL	European Union Public License
EÚ	Európska únia
FOSS	Free and Open Source software
FSF	Free Software Foundation
GATT	Všeobecná dohoda o clách a obchode (angl. <i>General Agreement on Tariffs and Trade</i>)
GPL	General Public License
GUI	Grafické užívateľské rozhranie (angl. <i>Graphical User Interface</i>)
Informačná smernica	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti.
Internetové zmluvy	Zmluvy WCT a WPPT
LZPS	Listina základných práv a svobod
Microsoft	Microsoft Corporation
OSI	Open Source Initiative

OSN	Organizácia spojených národov (angl. <i>United Nations Organisation</i>)
OSS	Open source software
ObčZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
PCT	Zmluva o patentovej spolupráci (angl. <i>Patent Cooperation Treaty</i>)
Rozsudok Adam BV	Rozsudok Súdneho dvora (štvrtá komora) z 10. apríla 2014, vo veci C-435/12 ACI Adam BV a i. proti Stichting de Thuis kopie, Stichting Onderhandeligen Thuis kopie vergoeding
Rozsudok BSA	Rozsudok Súdneho dvora (tretia komora) z 22. decembra 2010, vo veci C-393/09 Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvu kultury ČR
Rozsudok Infopaq	Rozsudok Súdneho dvora (štvrtého senátu) z 16. júla 2009, vo veci C-5/08 Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening
Rozsudok Painer	Rozsudok Súdneho dvora (tretieho senátu) z 1. decembra 2011, vo veci C-145/10 Eva-Maria Painer proti Standard Verlags GmbH a další
Rozsudok Ranks	Rozsudok Soudního dvora (třetího senátu) z 12. októbra 2016, vo veci C-166/15 Aleksandrsovi Ranksovi, Jurijsovi Vasiļevičsovi za účasti: Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūra, Microsoft Corp
Rozsudok SAS	Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 2. mája 2012, vo veci C-406/10, SAS Institute Inc. proti World Programming Ltd
Rozsudok Spiegel Online	Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 29. júla 2019, vo veci C-516/17, Spiegel Online GmbH proti Volkerovi Beckovi

Rozsudok Tom Kabinet	Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 19. decembra 2019, vo veci C-263/18, Nederlands Uitgeversverbond, Groep Algemene Uitgevers proti Tom Kabinet Internet BV, Tom Kabinet Holding BV, Tom Kabinet Uitgeverij BV
Rozsudok UsedSoft	Rozsudok Súdneho dvora (veľkého senátu) z dňa 3. júla 2012, vo veci C-128/11 UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp
SaaS	Software ako služba (angl. <i>Software as a Service</i>)
Sb.	Sbírka zákonů
SDEÚ	Súdny dvor Európskej únie
Softwarová smernica	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/24/ES z 23. apríla 2009 o právnej ochrane počítačových programov
Sp. Zn.	Spisová značka
TRIPS	Dohoda o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
USA	Spojené štáty americké
ÚPV	Úřad průmyslového vlastnictví
WCT	Zmluva Svetovej organizácie duševného vlastníctva o práve autorskom
WIPO	Svetová organizácia duševného vlastníctva (angl. <i>World Intellectual Property Organization</i>)
WPPT	Zmluva Svetovej organizácie duševného vlastníctva o výkonoch výkonných umelcov a o zvukových záznamoch
WTO	Svetová obchodná organizácia (angl. <i>World Trade Organization</i>)
ZP	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
Z. z.	Zbierka zákonov Slovenskej republiky

Zoznam použitých zdrojov

Odborné publikácie

DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. *Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví: v kontextu evropského práva, dohody trips a aktivit WIPO*. Praha: Linde, 2004. 225 s. ISBN 8072014676.

GALBA, Alexander a Antonín PAVLÍČEK. *Moderní informatika*. Praha: Professional Publishing, 2012. 184 s. ISBN 9788074310959.

HENDRYCH, Dušan. a kol. *Právnícký slovník*. 3. podstatně rozš. vyd, Praha: C.H. Beck, 2009. 1481 s. ISBN 9788074000591.

HLAVENKA, Jiří. *Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací: 5500 pojmů z oblasti výpočetní techniky : přes 7000 křížových vazeb : výklad anglických a českých odborných pojmů*. 3. vyd. Praha: Computer Press, 1997. 452 s. ISBN 8072260235.

CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017. 386 s. ISBN 9788074006715.

CHALOUPKOVÁ, Helena, Petr HOLÝ a Jiří URBÁNEK. *Mediální právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. 555 s. ISBN 9788074007255.

JAKL, Ladislav. *Právní ochrana duševního vlastnictví*. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 9788086855783.

JANSA, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Computer Press, 2018. 488 s. ISBN 9788025149140.

KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967. 372 s.

KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. 1. vyd. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. 522 s. ISBN 9788088168188.

KOUKAL, Pavel. *Autorské právo, public domain a lidská práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2019. 524 s. Spisy Právnické fakulty MU, Edice Scientia, č. 647. ISBN 9788021092808. Dostupné z: <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1243>.

KŘÍŽ, Jan. a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nové výzvy k revizi předpisů v oblasti duševního vlastnictví a jejich aplikační praxe se zvláštním přihlédnutím k evropským, mezinárodním a vybraným zahraničním národním úpravám*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2013. 86 s. ISBN 9788087146996.

KŘÍŽ, Jan. a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nový občanský zákoník a vybrané problémy evropského práva duševního vlastnictví - dopady na českou legislativu a praxi*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2014. 86 s. ISBN 97880879752.

MAISNER, Martin. a kol. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 356 s. ISBN 9788073576387.

MYŠKA, Matěj. *Veřejné licence*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. 248 s. Spisy Právnické fakulty MU, řada teoretická, Edice Scientia, č. 497. ISBN 9788021075382.

POSPÍŠIL, Michal, ed. *Specifika ochrany duševních práv v České republice a ve světě: k poctě prof. Ladislavu Jaklovi*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2018. 340 s. ISBN 9788087956793.

PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016. 272 s. ISBN 9788075021410.

SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. 770 s. ISBN 8071797650.

SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2019. 432 s. Student (Leges). ISBN 9788075023865.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2012. 3614 s. ISBN 9788074004285.

ŠTĚDRONĚ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 220 s. ISBN 9788073575557.

TELEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2. vyd. Edice Velké komentáře. Praha: C.H. Beck, 2019. 1295 s. ISBN 9788074007484.

TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 2006. 116 s. ISBN 8072391984.

Odborné články

AUJEZDSKÝ, Josef. Freeware. *Root.cz.: Licence*. [online]. [cit. 3. máj 2021]. Dostupné z: <https://www.root.cz/specialy/licence/freeware/>.

AUJEZDSKÝ, Josef. Open Source software. *Root.cz.: Licence*. [online]. [cit. 18. marec 2020]. Dostupné z: <https://www.root.cz/specialy/licence/open-source-software/>.

AUJEZDSKÝ, Josef. Public domain. *Root.cz.: Licence*. [online]. [cit. 3. máj 2021]. Dostupné z: <https://www.root.cz/specialy/licence/public-domain/>.

AUJEZDSKÝ, Josef. Tzv. proprietární software. *Root.cz.: Licence*. [online]. [cit. 16. marec 2020]. Dostupné z: <https://www.root.cz/specialy/licence/tzv-proprietarni-software/>.

GEIGER Christophe, Reto HILTY, Jonathan GRIFFITHS, Uma SUTHERSANEN. Declaration: A Balanced Interpretation Of The “Three-Step Test” In Copyright Law. *JIPITEC*. [online]. 2010, s. 119-122. [cit. 18. marec 2021]. Dostupné z: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-1-2-2010/2621/Declaration-Balanced-Interpretation-Of-The-Three-Step-Test.pdf>.

GUADAMUZ, Andres. Artificial intelligence and copyright. *WIPO Magazine*. [online]. Október 2017 [cit. 11. júl 2020]. Dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2017/05/article_0003.html.

JANSA, Lukáš. USCHOVY.cz - úschova zdrojových kódů nebo-li escrow. *PrávoIT*. [online]. 30. 5. 2008 [cit. 8. máj 2020]. Dostupné z: <https://www.pravoit.cz/novinka/uschovy-cz-uschova-zdrojovych-kodu-nebo-li-escrow>.

JEŽEK, Jiří. Mezinárodní dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví. *Právní rozhledy*. 1996, č. 8, s. 356-361.

KREJČÍ, Jaromír. Shareware, freeware, trialware – konečně jasno. *Interval.cz*. [online]. 18. 4. 2000 [cit. 20. marec 2020]. Dostupné z: <https://www.interval.cz/clanky/shareware-freeware-trialware-konecne-jasno/>.

KUSTEIN, Viktor. Fenomén svobodného softwaru. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2011, č. 3, s. 60-88. [cit. 4. júl 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4018>.

LOKAJÍČEK, Jan. K možnosti přeprodeje použitého softwaru. *Právní rozhledy*. 2015, č. 11, s. 394-398.

MATZNER, Jiří. Zaměstnanecké dílo podle autorského zákona. *Právní prostor*. [online]. 5. 12. 2017 [cit. 12. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/zamestnanecke-dilo-podle-autorskeho-zakona>.

OTEVŘEL, Petr. Prodej použitých e-knih a rozsudek Soudního dvora EU. *Právní prostor*. [online]. 6. 2. 2020 [cit. 12. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pravo-it/prodej-pouzitych-e-knih-a-rozsudek-soudniho-dvora-eu>.

OTEVŘEL, Petr. Vyčerpání práva na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny autorského díla. *Právní rozhledy*. 2005, č. 3, s. 86-91.

PETERKA, Jiří. Compiler vs. Interpreter. *eArchiv.cz*. [online]. 2015 [cit. 6. marec 2021]. Dostupné z: <https://www.earchiv.cz/a95/a506c120.php3>.

SEDLÁČKOVÁ, Iveta. Kompatibilita svobodných licencí. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2012, č. 5, s. 122-151. [cit. 22. marec 2021]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4128>.

SENFTLEBEN, Martin. The International Three-Step Test. A Model Provision for EC Fair Use Legislation. *JIPITEC*. [online]. 2010, s. 67-82. [cit. 14. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-1-2-2010/2605/JIPITEC%20%20-%20Senftleben-Three%20Step%20Test.pdf>.

TALLOVÁ, Lýdie. Model autorskoprávní ochrany nezveřejněných literárních děl. *Acta MUP – Právní ochrana duševního vlastnictví*. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2017, s. 41-63. ISSN 1804-6932.

TELEC, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 2001, č. 2, s. 25-39. ISSN 1210-6348.

TOMÍŠEK, Jan. Software jako věc v režimu nového občanského zákoníku. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2014, č. 9, s. 197-210. [cit. 12. júl 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/5021>.

TURING, Alan. *On computable numbers, with an application to the Entscheidungsproblem*. Proceedings of the London Mathematical Society. [online]. 1937, Ser. 2, Vol. 42. Dostupné z: <http://www.turingarchive.org/browse.php/B/12>.

ZBRÁNEK, Lukáš. Právní aspekty zpětné analýzy počítačových programů. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2012, č. 6, s. 54-74. [cit. 25. máj 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/4140>.

ZIBNER, Jan. Akceptace právní osobnosti v případě umělé inteligence. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2018, č. 17, s. 19-49. [cit. 30. máj 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/9067>.

ZIBNER, Jan. Originalita v pojetí práva Evropské unie. *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2017, č. 15, s. 217-260. [cit. 17. apríl 2020]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/6651>.

Medzinárodné zmluvy

Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel.

Dodatkový protokol k Dohovoru o počítačovej kriminalite, týkajúci sa postihovania činov rasistickej a xenofóbnej povahy spáchaných prostredníctvom počítačových systémov.

Dohoda o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva (TRIPS).

Dohoda o založení Svetovej obchodnej organizácie.

Dohovor o počítačovej kriminalite.

Dohovor o pravidlách a postupoch pri urovnávaní sporov.

Dohovor o zriadení Svetovej organizácie duševného vlastníctva.

Marakéšska zmluva o uľahčení prístupu k vydaným dielam pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo s inou poruchou videnia.

Zmluva o patentovej spolupráci.

Zmluva Svetovej organizácie duševného vlastníctva o autorskom práve.

Zmluva Svetovej organizácie duševného vlastníctva o umeleckých výkonoch a zvukových záznamoch.

Právne akty a dokumenty Európskej únie

Rozsudok Súdneho dvora (štvrtého senátu) z 16. júla 2009, vo veci C-5/08 Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening.

Rozsudok Súdneho dvora (tretia komora) z 22. decembra 2010, vo veci C-393/09 Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvu kultury ČR.

Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 2. mája 2012, vo veci C-406/10, SAS Institute Inc. proti World Programming Ltd.

Rozsudok Súdneho dvora (veľkého senátu) z dňa 3. júla 2012, vo veci C-128/11 UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp.

Rozsudok Súdneho dvora (tretieho senátu) z 1. decembra 2011, vo veci C-145/10 Eva-Maria Painer proti Standard VerlagsGmbH a ďalší.

Rozsudok Súdneho dvora (štvrtá komora) z 10. apríla 2014, vo veci C-435/12 ACI Adam BV a i. proti Stichting de Thuis kopie, Stichting Onderhandeligen Thuis kopie vergoeding.

Rozsudok Súdneho dvora (tretieho senátu) z 12. októbra 2016, vo veci C-166/15 Aleksandrovi Ranksovi, Jurijsovi Vasiļevičsovi za účasti: Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūra, Microsoft Corp.

Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 29. júla 2019, vo veci C-516/17, Spiegel Online GmbH proti Volkerovi Beckovi.

Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 19. decembra 2019, vo veci C-263/18, Nederlands Uitgeversverbond, Groep Algemene Uitgevers proti Tom Kabinet Internet BV, Tom Kabinet Holding BV, Tom Kabinet Uitgeverij BV.

Smernica Rady o právnej ochrane počítačových programov 91/250/EHS zo 14. mája 1991, CELEX: 31991L0250.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 9/96/ES z 11. marca 1996 o právnej ochrane databáz, CELEX: 31996L0009.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti, CELEX: 32001L0029.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/116/ES z 12. decembra 2006 o lehote ochrany autorského práva a niektorých súvisiacich práv, CELEX: 32006L0116.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/24/ES z 23. apríla 2009 o právnej ochrane počítačových programov, CELEX: 32009L0024.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1564 z 13. septembra 2017 o určitých povolených spôsoboch použitia určitých diel a iných predmetov ochrany chránených autorským právom a s ním súvisiacimi právami v prospech osôb, ktoré sú nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania, a o zmene smernice 2001/29/ES o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti, CELEX: 32017L1564.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/789 zo 17. apríla 2019, ktorou sa stanovujú pravidlá výkonu autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom uplatniteľné na niektoré online vysielania vysielateľov a retransmisie televíznych a rozhlasových programov a ktorou sa mení smernica Rady 93/83/EHS, CELEX: 32019L0789.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/790 zo 17. apríla 2019 o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom na digitálnom jednotnom trhu a o zmene smerníc 96/9/ES a 2001/29/ES, CELEX: 32019L0790.

Správa Komisie o implementácii a výsledkoch smernice 91/250/EHS o právnej ochrane počítačových programov z 10. apríla 2000. KOM(2000) 199 v konečnom znení, CELEX: 52000DC0199.

Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2017/863 z 18. mája 2017, ktorým sa aktualizuje verejná open source softwarová licencia Európskej únie (EURL) v záujme ďalšej podpory zdieľania a opätovného používania softwaru vyvinutého verejnými správami, CELEX: 32017D0863.

Zelený papier o autorskom práve a s ním súvisiacich práv v informačnej spoločnosti z dňa 19.7. 1995. KOM(1995) 382 v konečnom znení.

Právne predpisy

České právne predpisy

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO).

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 33/2002 Sb. m. s., o přístupu České republiky ke Smlouvě Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 104/2013 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o počítačové kriminalitě.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 9/2015 Sb. m. s., o sjednání Dodatkového protokolu k Úmluvě o počítačové kriminalitě o kriminalizaci činů rasistické a xenofobní povahy spáchaných prostřednictvím počítačových systémů.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Vyhláška Ministra zahraničních věcí ČR č. 69/1975 Sb., o Úmluvě o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví.

Vyhláška Ministra zahraničních věcí ČR č. 133/1980 Sb., o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1889, doplněné v Paříži dne 4. května 1896, revidované v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněné v Bernu dne 20. března 1914 a

revidované v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971.

Zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů.

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů (zákon o ochranných známkách).

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 102/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 50/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zahraničné právne predpisy

Slovensko: Zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon.

Spojené štáty americké: Autorský zákon, Hlava 17 Zákonníku USA.

Judikatura

Rozsudok Nejvyššího soudu ČR z dňa 30. apríla 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007.

Rozsudok Nejvyššího soudu ČR z dne 10. novembra 2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007.

Rozsudok Nejvyššího správního soudu ČR z dne 2. februára 2011, č. j. 5 As 38/2008-288.

Uznesenie Nejvyššího soudu ČR z dne 18. júna 2003, sp. zn. 5 Tdo 631/2003.

Uznesenie Nejvyššího soudu ČR z dne 25. marca 2009, sp. zn. 5 Tdo 234/2009.

Zoznam ostatných zdrojov

COUNCIL OF EUROPE. Details of Treaty No.189. *Council of Europe*. [online]. [cit. 27. marec 2021]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/189>.

COUNCIL OF EUROPE. Protocol negotiations. *Council of Europe*. [online]. [cit. 26. január 2021]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/cybercrime/t-cy-drafting-group>.

CREATIVE COMMONS ČESKÁ REPUBLIKA. Licenční prvky. *Creative Commons Česká republika*. [online]. [cit. 20. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.creativecommons.cz/licence-cc/licencni-prvky/>.

CREATIVE COMMONS ČESKÁ REPUBLIKA. Varianty licence. *Creative Commons Česká republika*. [online]. [cit. 20. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.creativecommons.cz/licence-cc/varianty-licence/>.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů.

EUROPEAN COMMISSION. EUPL text (EUPL-1.2). *Joinup*. [online]. [cit. 6. marec 2021]. Dostupné z: <https://joinup.ec.europa.eu/collection/eupl/eupl-text-eupl-12>.

EUROPEAN COMMISSION. European Union Public Licence. *European Commission*. [online]. [cit. 5. júl 2020]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/european-union-public-licence_en.

EUROPEAN COMMISSION. Regulations, Directives and other acts. *European Commission*. [online] 29. 9. 2020 [cit. 16. máj 2021]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/law/legal-acts_en.

EUROPEAN COMMISSION. The EU copyright legislation. *European Commission*. [online]. 2019 [cit. 10. máj 2020]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/eu-copyright-legislation>.

EUROPEAN COMMISSION. Types of EU law. *European Commission*. [online]. [cit. 16. máj 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/types-eu-law_en.

EUROPEAN UNION. Glossary of summaries: Green paper. *EUR-Lex*. [online]. [cit. 27. marec 2021]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/green_paper.html?locale=en.

Free software foundation. [online]. [cit. 17. marec 2020]. Dostupné z: <https://www.fsf.org/>.

FREE SOFTWARE FOUNDATION. Čo je Slobodný softvér?. *Operační systém GNU*. [online]. 2017 [cit. 19. marec 2020]. Dostupné z: <http://www.gnu.org/philosophy/free-sw.html>.

FREE SOFTWARE FOUNDATION. Kategorie svobodného a nesvobodného softwaru. *Operační systém GNU*. [online]. 2019 [cit. 16. marec 2020]. Dostupné z: <https://www.gnu.org/philosophy/categories.cs.html>.

MINISTERSTVO KULTURY. Nařízení a směrnice EU o autorském právu a právech souvisejících s právem autorským. *Ministerstvo kultury*. [online]. [cit. 10. máj 2020]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/narizeni-a-smernice-eu-o-autorskem-pravu-a-pravech-souvisejicich-s-pravem-autorskym-695.html>.

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. Východiska Dohody TRIPS. *Ministerstvo průmyslu a obchodu*. [online]. 12. 5. 2010 [cit. 6. marec 2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument6336.html>.

OPENSOURCE.ORG. *Open Source Initiative*. [online]. [cit. 19. marec 2020]. Dostupné z: <https://opensource.org/>.

OPENSOURCE.ORG. The Open Source Definiton. *Open Source Initiative*. [online]. 2007 [cit. 18. marec 2020]. Dostupné z: <https://opensource.org/osd>.

THE COPYFREE INITIATIVE. The Copyfree Standard Definition. *Copyfree.org*. [online]. [cit. 21. marec 2021]. Dostupné z: <http://copyfree.org/standard>.

The Next Rembrandt. [online]. [cit. 11. júl 2020]. Dostupné z: <https://www.nextrembrandt.com/>.

UNITED STATES COPYRIGHT OFFICE (LIBRARY OF CONGRESS). Copyright Law of the United States and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code. *Copyright.gov*. [online]. Máj 2021, 456 s. [cit. 2. máj 2021]. Dostupné z: <https://www.copyright.gov/title17/title17.pdf>.

ÚŘAD PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ. Národní přihláška ochranné známky. *Úřad průmyslového vlastnictví*. [online]. 2020 [cit 30. marec 2021]. Dostupné z: <https://upv.gov.cz/prumyslova-prava/ochranne-znamky/narodni-prihlaska-ochranne-znamky>.

VÁZQUEZ LOPEZ, Víctor. Topic 1: International IP Protection of Software: History, Purpose and Challenges. *WIPO*. [online] 29. 5. 2007 [cit. 7. marec 2021]. Dostupné z: https://www.wipo.int/meetings/en/doc_details.jsp?doc_id=82573.

WIPO. Model Provisions on the Protection of Computer Software. Monthly Review of the World Intellectual Property Organization (WIPO). *WIPO*. [online]. 1978, roč. 14, č. 1, s. 6-19. [cit. 7. máj 2020]. Dostupné z: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/120/wipo_pub_120_1978_01.pdf.

WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION. Copyright Protection of Computer Software. *WIPO*. [online]. [cit. 7. máj 2020]. Dostupné z: <https://www.wipo.int/copyright/en/activities/software.html>.

WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION. Member States. *WIPO*. [online]. [cit. 1. marec 2021]. Dostupné z: <https://www.wipo.int/members/en/>.

WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION. WIPO-Administered Treaties. *WIPO*. [online]. [cit. 1. marec 2021]. Dostupný z: <https://www.wipo.int/treaties/en/>.

WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION. WIPO-Administered Treaties. Contracting Parties Berne Convention. *WIPO Lex*. [online]. [cit. 1. marec

2021].

Dostupné

z:

https://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=15.

Abstrakt

Obmedzenia autorskoprávnej ochrany počítačových programov

Témou tejto práce sú obmedzenia autorskoprávnej ochrany počítačových programov. V rámci prvej kapitoly sú vysvetlené základné pojmy z informatiky, ktoré majú pomôcť čitateľovi sa v problematike zorientovať. Jedná sa o pojmy ako počítačový program, software, zdrojový kód a strojový kód a grafické užívateľské rozhranie. Kapitola upozorňuje na chýbajúcu legálnu definíciu počítačového programu v českom práve, vysvetľuje rozdiel medzi softwarom a počítačovým programom a predstavuje jednotlivé kategórie softwaru. Po tejto úvodnej kapitole práca v druhej kapitole poskytuje prehľad základných prameňov softwarového práva. Najskôr predstavuje medzinárodné zmluvy, ktorými je Česká republika viazaná, ako Bernský dohovor, TRIPS, WCT a Dohovor o počítačovej kriminalite. Ďalej sa zameriava na regionálnu oblasť Európskej únie, kde analyzuje Informačnú smernicu a Softwarovú smernicu. Následne sa text podrobne venuje podmienkam autorskoprávnej ochrany v Českej republike a jej špecifikám. Týmto práca poskytuje teoretický základ nasledujúcich kapitol, ktoré predostierajú zložitejšie otázky v rámci tejto problematiky. V poradí tretia kapitola sa venuje obecným obmedzeniam autorského práva, ktoré určujú, čo je autorským právom chránené a čo nie, resp. čo bolo autorským právom chránené a už nie je. Konkrétne sa jedná o kritérium jedinečnosti a pôvodnosti diela, dichotómiu myšlienky a vyjadrenia, dobu trvania ochrany majetkových práv a princíp vyčerpania práva. Štvrtá kapitola sa zaoberá systémom výnimiek a obmedzení autorského práva k počítačovému programu, ktoré tvoria zvláštne obmedzenia autorskoprávnej ochrany. Tieto obmedzenia je vždy nutné vykladať v súlade s trojkrokovým testom, ktorý je popísaný v samostatnej kapitole. Posledná piata kapitola popisuje tzv. kvázilicencie, čiže obmedzenia z dôvodu ochrany investícií určitého okruhu osôb - zamestnávateľov, objednávateľov a škôl.

Kľúčové slová

počítačový program, autorské právo, obmedzenie

Abstract

Limitations to copyright protection of computer programs

The topic of this work is the limitations to copyright protection of computer programs. The first chapter explains the basic terms of computer science, which shall help the reader to orientate in this issue. These are terms as computer program, software, source code and machine code and graphical user interface. The chapter draws attention to lack of the legal definition of a computer program in Czech law, the difference between software and computer program is explained and the individual categories of software are introduced herein. After this introductory chapter, the second chapter provides an overview of the basic sources of software law. First it presents the international agreements by which the Czech Republic is bound as the Berne Convention, the TRIPS agreement, the WCT agreement and Convention on Cybercrime. It also focuses on the regional area of the EU and analyzes the Information Directive and the Software Directive. Subsequently, the text deals in detail with the conditions of copyright protection in the Czech Republic and its specifics. Thus, the work provides a theoretical basis for the following chapters, which present more complex issues in this area. The third chapter deals with the general limitations to copyright, which determine what is protected by copyright and what is not, respectively what was protected by copyright and is protected no longer. Specifically, these are the uniqueness and originality of work, the idea-expression dichotomy, copyright protection period and the exhaustion doctrine. The next fourth chapter deals with the system of exceptions and limitations to copyright of a computer programs, which constitutes specific limitations to copyright. These limitations must always be interpreted in accordance with the three-step test, which is described in a separate subchapter. The final fifth chapter describes so-called quasi-licenses, which means limitations due to the protection of investments of a certain group of persons such as employers, customers and schools.

Key words

computer program, copyright, limitation